

Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva

**GODIŠNJE IZVJEŠĆE O STANJU POLJOPRIVREDE
U FEDERACIJI BiH ZA 2017.GODINU**

- ZELENO IZVJEŠĆE -

Sarajevo, 2018. godine

SADRŽAJ

	Strana
I. U V O D	3
II. UNUTARNJA ORGANIZACIJA MINISTARSTVA	5
III. SEKTORSKA ANALIZA – POLJOPRIVREDA	6
A. PREGLED STANJA U BILJNOJ PROIZVODNJI	9
A.1. Merkantilna proizvodnja	9
A.2. Sjemenska proizvodnja	22
A.3. Mjere zemljišne politike	24
B. PREGLED STANJA U ANIMALNOJ PROIZVODNJI	31
B.1. Govedarstvo	31
B.2. Ovčarstvo	38
B.3. Kozarstvo	40
B.4. Svinjogojstvo	41
B.5. Pčelarstvo	43
B.6. Peradarstvo	47
B.7. Akvakultura	50
IV. ANALIZA STANJA U PREHRAMBENOJ INDUSTRIJI	53
V. MJERE NOVČANIH POTPORA PO MODELU POTICAJA PROIZVODNJI	59
A. Novčane potpore u biljnoj proizvodnji	59
B. Novčane potpore u animalnoj proizvodnji	70
VI. OSTALE VRSTE NOVČANIH POTPORA	78
VII. KONTROLE NOVČANIH POTPORA	84
--	
VIII. REGISTAR POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA I REGISTAR KLIJENATA -	85
IX. PREPORUKE	88

I. UVOD

Potencijali poljoprivredne proizvodnje u Federaciji Bosne i Hercegovine, koji se ogledaju u: povoljnim agroklimatskim uvjetima, kvalitetnim poljoprivrednim zemljištem, velikom broju najrazličitijih poljoprivrednih kultura, tradicionalnim poljoprivrednim proizvodima, kvalitetom poljoprivrednih proizvoda koji su dostigli vrhunsku razinu, velikom broju autohtonih i izvornih proizvoda, znanju i trudu poljoprivrednih proizvođača, nisu iskorišteni u potpunosti.

U cilju prezentiranja dostignuća u ovom sektoru, a na temelju članka 52. Zakona o poljoprivredi ("Službene novine Federacije BiH" br. 88/07, 4/10, 27/12 i 7/13), Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) izrađuje izvješće o stanju poljoprivrede u prethodnoj kalendarskoj godini pod nazivom "Zeleno izvješće".

Ovo izvješće sadrži ocjenu stanja i gospodarskog položaja poljoprivrede, te prijedlog i način provođenja mjera poljoprivredne politike u narednom periodu. Poljoprivreda i prehrambena industrija Federacije BiH su veoma važne sa stanovišta društveno-ekonomskog razvoja naše zemlje. Važnost sektora prije svega ogleda se u njegovom ekonomskom značaju, odnosno relativno visokom udjelu sektora u stvaranju bruto domaćeg proizvoda. Dodatno, njegova ekonomska održivost, sposobnost za rast, omogućava izvozne pretpostavke u vremenu krize i određen ekonomski rast, što čini poljoprivredni sektor osnovnim "stabilizatorom" društva i ekonomije Federacije BiH. Trenutno u našoj zemlji, i uvjetima u kojima živimo, poljoprivredna proizvodnja nudi realne pretpostavke za zapošljavanje stanovništva, pogotovo u ruralnim područjima. U 2017. godini nastavio se proces liberalizacije tržišta po osnovu obveza iz sporazuma CEFTA-e (zemlje članice su se obvezale na dalju liberalizaciju i uklanjanje vancarinskih barijera u trgovini) i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanja sa EU.

Ovi procesi su nastali zbog potrebe usklađivanja sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU i našom zakonskom regulativom, koja se pored ostalog ogleda u potrebi transformacije dosadašnje poljoprivredne politike iz jednog modela (poticaja proizvodnji) u mjere koje se ogledaju u tri stupa, a koje sadrže mjere tržišno-cjenovne politike, odnosno mjere izravnih plaćanja (I stup), strukturne mjere i mjere politike ruralnog razvoja (II stup) i mjere vezane za opće usluge u poljoprivredi (III stup).

Kada su u pitanju direktne potpore (I stup) u okviru Programa novčanih potpora za 2017. godinu nastavilo se sa primjenom Zakona o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 42/10), na temelju kojeg su obuhvaćene potpore u sklopu mjera poticanja proizvodnje i plaćanja u sklopu mjera strukturne politike.

Visina sredstava odobrenih Proračunom Federacije BiH za 2017. godinu Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva za subvencije privatnim poduzećima i poduzetnicima - Poticaj za poljoprivredu nisu bila u skladu sa člankom 3. stavak (2) Zakona o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju (3-6% ukupnih prihoda i primanja Proračuna Federacije BiH), kao ni Srednjoročnom strategijom razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji Bosne i Hercegovine (2015.-2019.g.). Iz tog razloga izdvojena sredstva nisu bila dovoljna da se u Program uvedu potpore za sve modele iz Zakona o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju i proizvodnje iz modela poticaja proizvodnji, iz Dodatka II. navedenog Zakona.

Pored toga, kod izrade Programa suočeni smo bili i sa problemom nerealiziranih zahtjeva i naslijeđenih dugovanja koja su prilikom preuzimanja mandata ovog saziva Vlade Federacije BiH iznosila cca 50 milijuna KM.

Prateći realizaciju novčanih potpora u poljoprivredi u prethodnom razdoblju, uočen je niz poteškoća vezanih za proces apliciranja i obrade zahtjeva, kako za poljoprivrednike (klijente), tako i za službenike općina, nadležnih kantonalnih ministarstava kao i Ministarstva. U cilju transparentnije raspodjele odobrenih sredstava, kontrole njihovog utroška, kao i preporuke Revizije iz prethodnog razdoblja, Ministarstvo se opredijelilo za izradu softvera (Aplikaciju za obradu novčanih potpora u poljoprivredi), temeljenog na Registru poljoprivrednih gospodarstava i Registru klijenata koji će u Federalni platni sustav uvesti sustavna rješenja uz veću efikasnost, efektivnost i ekonomičnost kao i transparentnost u obradi zahtjeva i isplate novčanih potpora. Ovaj sustav također omogućava izradu različitih analiza, izvješća kao i monitoring realizacije propisanih mjera.

Imajući u vidu naprijed navedeno, neophodno je bilo pristupiti izradi novog Pravilnika koji bi na adekvatan način propisao način i uvjete za ostvarivanje prava na novčanu potporu po modelu poticaja proizvodnji.

Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva je preko svojih predstavnika u radnim skupinama aktivno sudjelovalo u izradi i pripremi za usvajanje Strateškog plana ruralnog razvoja BiH 2018.-2021. godine. Usvajanje navedenog dokumenta je bio osnovni preduvjet za uključivanje sektora poljoprivrede i ruralnog razvoja BiH u EU Instrument predpristupne pomoći (IPA II).

Na temelju Sektorskog planskog dokumenta koji je u međuvremenu izrađen, poljoprivredni sektor u BiH trebao bi imati na raspolaganju oko 61 milijuna eura u naredne tri godine iz fondova IPA II.

Usvajanjem Strategije kreirali smo jedinstveni okvir koji pokriva sve ključne mjere poljoprivredne politike u BiH na svim razinama, te kao takav predstavlja platformu za međusobno usklađivanje politika ali i izbjegavanje situacija u kojima se jedan te isti proizvod potiče po dvije ili više istovjetnih osnova. To je osobito prisutno u Federaciji BiH i sada imamo strateški okvir koji nam omogućava jasno sagledavanje palete mjera poljoprivredne politike, što je preduvjet za njihovo dodjeljivanje pojedinoj razini vlasti, čime ćemo izbjeći bilo kakvo preklapanje. Također su stvorene pretpostavke za bolje usklađivanje mjera između entiteta i BD te ispunjavanje EU preporuka vezanih za približavanje zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU.

Upravo su u tijeku aktivnosti na izradi Akcijskog dokumenta za IPA 2018. koji predstavlja detaljniju razradu Sektorskog planskog dokumenta i spomenute Strategije, a u njemu će biti definirani prioriteti, aktivnosti i raspodjela oko 30 milijuna eura. Glavnina sredstava iz IPA II za 2018. godinu (oko 16 milijuna eura) trebala bi biti usmjerena u potporu investicijskim projektima za povećanje konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača i subjekata koji posluju sa hranom u okviru agroindustrije (povećanja obujma proizvodnje, jačanje proizvodnih kapaciteta i infrastrukture, uvođenje standarda kvalitete, prilagođavanje klimatskim promjenama, stavljanje u funkciju i održivo upravljanje poljoprivrednim zemljištem i sl. U ovu kategoriju mjera pripada i poboljšanje kvaliteta života u ruralnim zajednicama te institucionalno i administrativno jačanje kapaciteta na svim razinama vlasti za bržu integraciju u EU. Dio sredstva namijenjen je jačanju institucija odgovornih za poslove poljoprivrede (oko 4 milijuna eura).

Preostali dio (cca 10 milijuna eura) namijenjen je jačanju institucija i prilagođavanju zakonodavstva BiH u oblastima sigurnosti hrane, veterinarstva i zaštiti zdravlja bilja EU *acquisa*. Ovo je vrlo važna oblast bez čijeg uređenja nećemo moći izvoziti naše poljoprivredne i prehrambene proizvode na EU tržište. Važno je naglasiti da u pitanje može doći i izvoz na tržišta na koja sada uspješno izvozimo iz razloga što sve zemlje neprestano povećaju zahtjeve prema standardima sigurnosti hrane nastojeći zaštititi svoje potrošače, ali i proizvodnju od bilo kakve vrste zdravstvenih rizika. Zbog toga je uspostava sustava sigurnosti hrane u BiH postalo važan prioritet, te je kao prioritet ugrađeno i u IPA II.

Ministarstvo je uspjelo uvrstiti Program ruralnog razvoja Federacije BiH u Program javnih investicija Federacije BiH 2018.-2020., čime su stvoreni preduvjeti za osiguravanje kreditnih sredstava za financiranje projekata u okviru mjera ruralnog razvoja u Federaciji BiH. Sada Federalno ministarstvo financija treba pokrenuti proceduru vanjskog zaduženja na Vladi Federacije BiH nakon čega kreditni sporazum treba biti prihvaćen od strane Parlamenta Federacije BiH.

II. UNUTARNJA ORGANIZACIJA FEDERALNOG MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA

Poslovi iz djelokruga Ministarstva vrše se u okviru organizacijskih jedinica koje su obrazovane kao osnovne organizacijske jedinice, kojih u Ministarstvu ima 13 i to:

1. Kabinet ministra;
2. Sektor za poljoprivredu i prehrambenu industriju;
3. Sektor za ruralni razvoj i poljoprivredne savjetodavne službe;
4. Sektor za poljoprivredna plaćanja;
5. Sektor za veterinarstvo;
6. Sektor za vode;
7. Sektor za šumarstvo i lovstvo;
8. Sektor za upravljanje projektima;
9. Sektor za financije i računovodstvo;
10. Sektor za pravne, kadrovske i opće poslove;
11. Sektor za informatičke sustave;
12. Jedinica za internu reviziju;
13. Federalna uprava za šumarstvo (FUŠ).

U Ministarstvu je sistematizirano 145 radnih mjesta, a popunjeno 94. Za izvršenje poslova i zadatka iz nadležnosti poljoprivrede i prehrambene industrije, ruralnog razvoja i plaćanja je sistematizirano 45, a zaposleno 34 službenika. U Sektoru za poljoprivredu i prehrambenu industriju je sistematizirano 21, a zaposleno 18 državnih službenika, u Sektoru za ruralni razvoj i poljoprivredne savjetodavne službe sistematizirano je 9 radnih mjesta, a popunjeno 7, dok je u Sektoru za poljoprivredna plaćanja sistematizirano 15 radnih mjesta, od toga popunjeno 8 radnih mjesta.

U zemljama okruženja, poljoprivredi kao važnoj grani privrede, dat je daleko veći značaj nego u Bosni i Hercegovini, a samim tim i u Federaciji BiH, što se ogleda između ostalog i brojem uposlenih službenika u ovom sektoru. Iz navedenog se može zaključiti da se zbog nedovoljnih administrativnih kapaciteta u Federaciji BiH dovodi u pitanje provođenje programskih aktivnosti Ministarstva kao i dalje ispunjavanje obveza iz SSP-a koje su u njenoj nadležnosti, stoga je potrebno poljoprivredni sektor izuzeti od zabrane zapošljavanja novih službenika.

III. SEKTORSKA ANALIZA - POLJOPRIVREDA

3.1. Strateški ciljevi i prioriteti Ministarstva sukladno Srednjoročnoj strategiji razvoja poljoprivrednog sektora u mandatnom razdoblju 2015. – 2019. godini su:

1. Razvoj poljoprivrede i pripadajućih sektora uz podizanje tehničko-tehnološke razine, efikasnije korištenje raspoloživih resursa, te uvažavanje zahtjeva modernih tržišta.
2. Osiguranje uvjeta za snažnije generiranje stabilnijeg dohotka u okviru poljoprivrednog sektora i unaprjeđenje kvaliteta života u ruralnim sredinama.
3. Održivo upravljanje prirodnim resursima i prilagođavanje poljoprivrede klimatskim promjenama.
4. Prilagođavanje institucionalno-zakonodavnog okvira i poljoprivredne politike sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom Europske unije (CAP EU) uz uvažavanje stupnja razvijenosti poljoprivrednog sektora F BiH.

3.2. Program rada Ministarstva

Program rada Ministarstva za 2017. godinu koncipiran je na realizaciji strateških ciljeva, podciljeva, prioriteta i mjera kroz definiranje i provođenje strategija, politika, zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva, te usuglašavanje istih sa pravnom stečevinom EU i drugim međunarodnim sporazumima i obvezama zaključenim od strane BiH, u bliskoj suradnji sa vladinim i nevladinim partnerima, s ciljem osiguravanja održivog razvoja sektora poljoprivrede, prehrambene industrije, veterinarstva, šumarstva i vodoprivrede putem racionalnog korištenja i zaštite prirodnih resursa, potpore proizvođačima i razvoja ruralnih područja.

Programske aktivnosti navedenog strateškog cilja 1 su posebno usmjerene na realizaciju slijedećih operativnih ciljeva i to:

- Ubrzavanje preuzimanja *Acquisa* – (pravni okvir u oblasti poljoprivrede uskladiti sa EU standardima - izrada zakona);
- Smanjivanje razlika u uvjetima poslovanja u odnosu na zemlje regije;
- Povećanje brojnosti i kvaliteta stočnog fonda;
- Jačanje prepoznatljivosti poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na domaćem i internacionalnom tržištu;
- Regulatorno-organizaciono, materijalno-financijsko, personalno i stručno jačanje poljoprivrednog savjetodavstva;
- Unaprjeđenje gospodarenja i uređenja poljoprivrednog zemljišta (zaštita zdravlja bilja, realizacija akcionih planova i izrada izvješća);
- Ruralni razvoj (program, projekti i obuke);

3.3. Zakonska regulativa iz oblasti poljoprivrede u Federaciji BiH

- Zakon o poljoprivredi („Službene novine Federacije BiH“, br. 88/07, 4/10, 27/12 i 7/13),
- Zakon o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službene novine Federacije BiH“, broj 42/10),
- Zakon o stočarstvu („Službene novine Federacije BiH“, broj 66/13),
- Zakon o slatkovodnom ribarstvu („Službene novine Federacije BiH“, broj 64/04),
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“, broj 52/09),
- Zakon o zaštiti bilja od bolesti i štetočina koje ugrožavaju cijelu zemlju ("Službeni list R BiH", br. 2/92 i 13/94),
- Zakon o sjemenu i sadnom materijalu („Službene novine Federacije BiH“, br. 55/01 i 31/14),
- Zakon o poljoprivrednim savjetodavnim službama („Službene novine Federacije BiH“, broj 66/13),
- Zakon o vinu („Službene novine Federacije BiH“, broj 55/12).
- Zakon o poljoprivrednoj organskoj proizvodnji („Službene novine Federacije BiH“, broj 72/16),

Navedene zakone prate podzakonski akti koji su doneseni na osnovu istih.

3.4. Usvojeni zakonski i podzakonski akti u Federaciji BiH u 2017. godini

- Odluka o usvajanju Programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava "Subvencija privatnim poduzećima i poduzetnicima – Poticaj za poljoprivredu " iz Budžeta FBiH za 2016. godinu („Službene novine Federacije BiH“, br. 24/17 i 97/17) u daljnjem tekstu: Program,
- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarenja novčanih potpora po modelu ostalih vrsta novčanih potpora u poljoprivredi („Službene novine Federacije BiH“, br. 90/17),
- Pravilnik o načinu i uvjetima ostvarivanja novčanih potpora po modelu poticaja proizvodnji („Službene novine Federacije BiH“, br. 32/17 i 55/17),
- Pravilnik o kvalitetu vina („Službene novine Federacije BiH“, br. 14/17).

3.5. Federalni propisi koji su bili u postupku izrade i donošenja:

- Program ruralnog razvoja u Federaciji BiH za razdoblje 2018.-2021.

- Zakon o izmjenama Zakona o poljoprivredi FBiH,
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju,
- Zakon o slatkovodnom ribarstvu u Federaciji BiH,
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu,

3.6. Registri koji se vode u Sektoru za poljoprivredu i prehrambenu industriju

- Registar poljoprivrednih gospodarstava i Registar klijenata (RPG i RK),
- Registar laboratorija za kontrolu kvaliteta poljoprivrednog sjemena,
- Registar proizvođača poljoprivrednog sjemena, presadnica i micelija jestivih i ljekovitih gljiva,
- Registar proizvođača poljoprivrednog sadnog materijala,
- Registar dorađivača poljoprivrednog sjemena,
- Registar uvoznika poljoprivrednog sjemena, sadnog materijala, presadnica i micelija jestivih i ljekovitih gljiva,
- Registar pravnih i fizičkih osoba za promet fitofarmaceutskim sredstvima,
- Registar distributera i uvoznika mineralnih gnojiva,
- Registar mineralnih gnojiva,
- Registar proizvođača, prerađivača, uvoznika i distributera biljki, biljnih proizvoda i reguliranih objekata (FITOREGISTAR),
- Registar uzgajivača uzgojno vrijednih životinja,
- Registar ergela,
- Registar subjekata iz oblasti prehrambene i duhanske industrije.

A. PREGLED STANJA U BILJNOJ PROIZVODNJI ZA 2017. GODINU

Temeljni zadatak suvremene poljoprivredne proizvodnje je postizanje visokih i kvalitetnih prinosa gajenih biljaka. Time, s jedne strane, poljoprivredni proizvođač ostvaruje rentabilnu proizvodnju i dobar dohodak, a s druge strane to pridonosi povećanju ukupnog fonda hrane koja sve više postaje strategijska sirovina današnjeg svijeta.

Kad se radi izvješće o pregledu stanja u biljnoj proizvodnji za 2017. godinu na području Federacije BiH, moramo konstatirati da je ova godina bila izuzetna u pogledu vremenskih prilika, koje su jedan od dominantnih čimbenika biljne proizvodnje. Iznimno niske temperature i dugo sušno razdoblje odrazilo se na prinose i nastale štete kao posljedicu navedenog. Na klimu nije moguće izravno utjecati i ona je jedan od ograničavajućih čimbenika u biljnoj proizvodnji i postizanju visokih i stabilnih prinosa. Primjenom odgovarajuće agrotehnike moguće je do određene granice ublažiti pojedine klimatske čimbenike, na čemu treba raditi u narednom razdoblju.

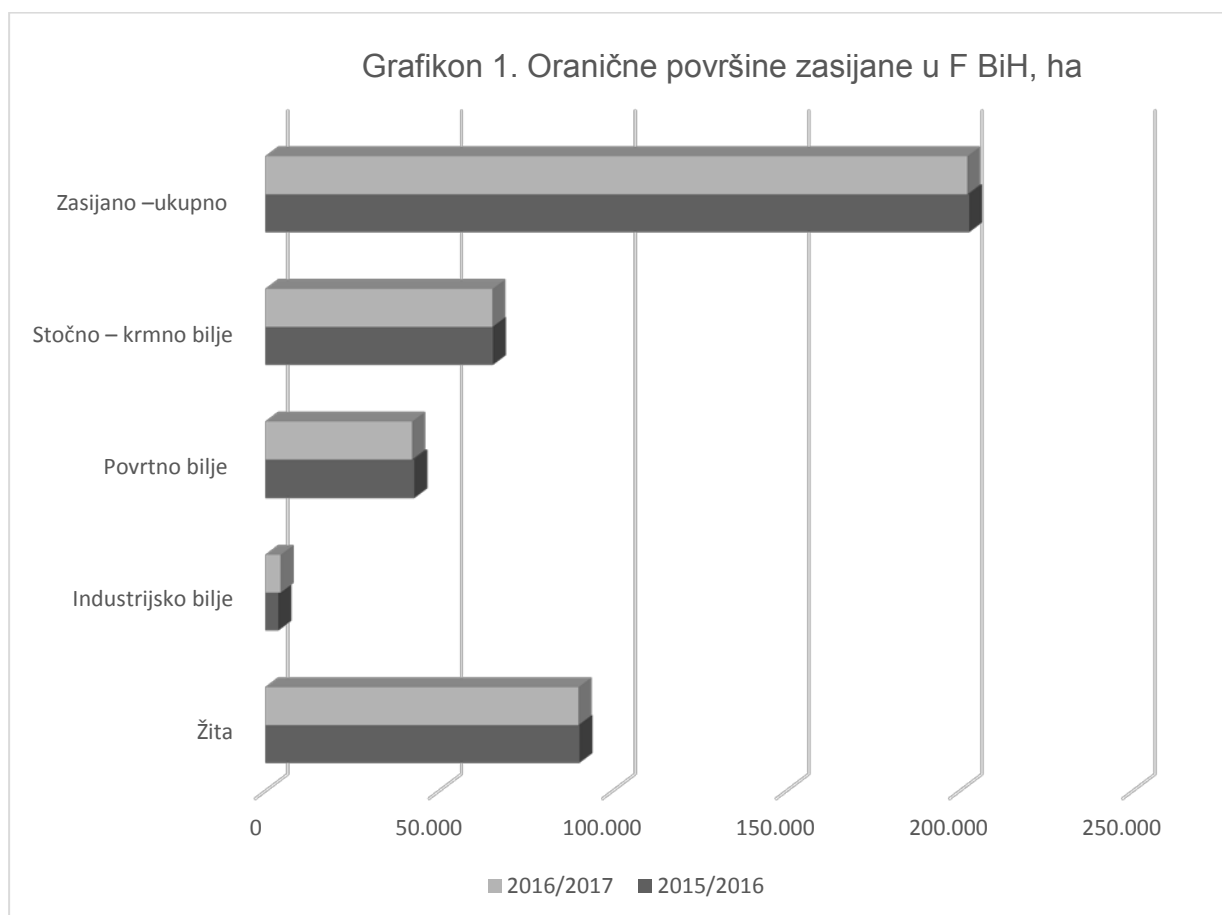
Zemljište je jedan od osnovnih uvjeta za bavljenje biljnom proizvodnjom. Prema dostupnim statističkim podacima iz 2016. godine, uz neznatne oscilacije u protekloj deceniji struktura poljoprivrednih površina ostala je približno ista. U strukturi poljoprivrednog zemljišta od ukupno 1.181.000 ha, obradivo zemljište zauzima 747.000 ha ili 63,2% (oranice-njive i vrtovi 428.000 ha, voćnjaci 45.000 ha, vinogradi 5.000 ha, a livade 267.000 ha), a neobradivo 435.000 ha ili 36,8% (pašnjaci 432.000 ha i trstici i bare 2.000 ha).

Godišnje izvješće o stanju biljne proizvodnje u prethodnoj godini radi se na temelju suradnje sa kantonalnim ministarstvima nadležnim za poslove poljoprivrede, Federalnim zavodom za statistiku i ostalim dostupnim službenim putem dostavljenim podacima i službenim izvorima podataka za ove oblasti.

ZASIJANA ORANIČNA POVRŠINA

U razdoblju 2016./2017. godine došlo je do smanjenja ukupne zasijane oranične površine u jesenjoj i proljetnoj sjetvi u odnosu na prethodno vremensko razdoblje (2015./2016.) za 0,3% što se može vidjeti iz danog usporednog prikaza zasijanih površina u jesenjoj i proljetnoj sjetvi u 2015./2016. i 2016./2017. i na grafikonu.

Promatrano po skupinama usjeva u proljetnoj i jesenjoj sjetvi, bilježi se smanjenje zasijanih površina i to kod žita za 0,4%, krmnog bilja za 0,3%, povrtnog bilja za 1,6%, dok kod industrijskog bilja bilježimo uvećanje za 16,1% u odnosu na sjetvu u 2015./2016. godini.

Iz danog pregleda sjetvene površine date po kulturama, te na temelju podataka sadržanih u Tabeli 1. i predstavljenim u Grafikonu 2. može se zaključiti da je u razdoblju 2016./2017. došlo do povećanja zasijanih površina u odnosu na 2015./2016. godinu. Promatrano po kulturama, povećanje zasijanih površina bilježimo kod kukuruza-zrno za 2% i zobi za 3,8%, a smanjenje zasijanih površina pšenicom 5%, ječmom 2,6%, duhanom 4,4%, krumpirom 0,7%, krastavcem 12,4% i rajčicom 0,4%.

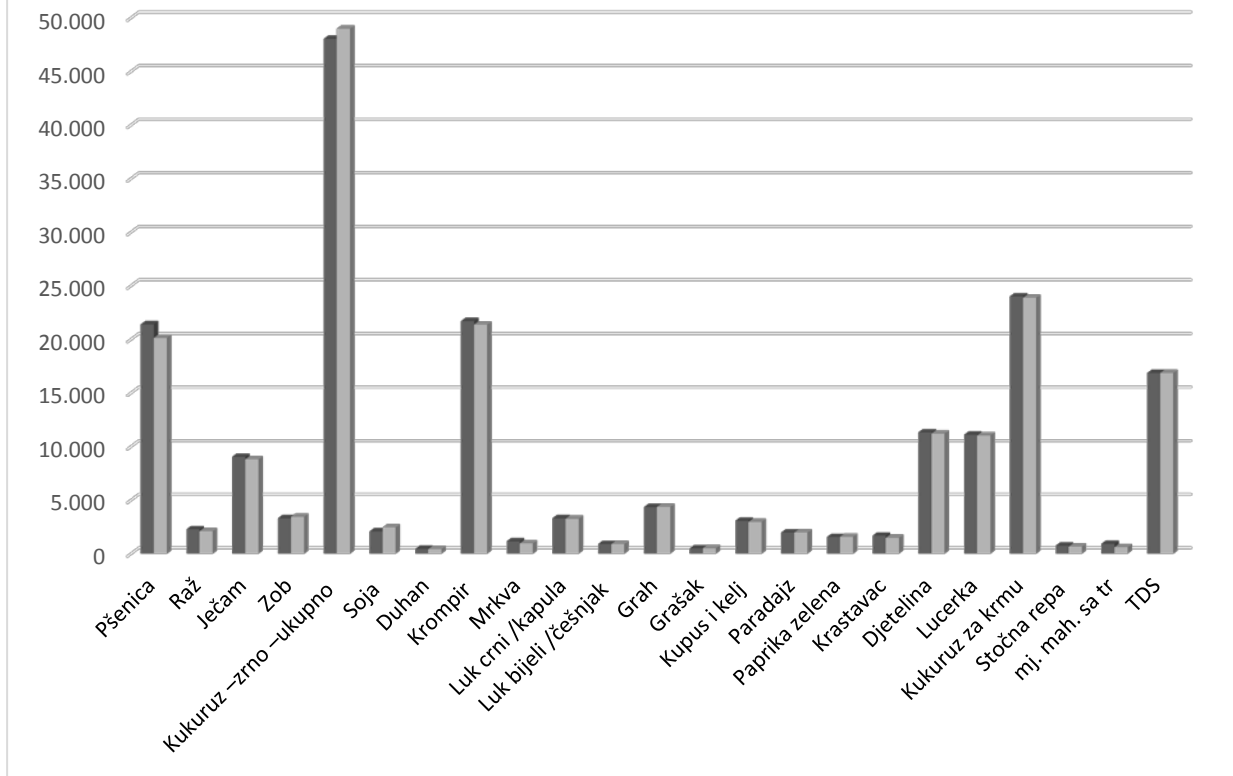
Tabela 1. Pregled zasijanih oraničnih površina u F BiH, ha

	2015/2016	2016/2017	Index
Žita	90.505	90.179	99,6
Industrijsko bilje	3.779	4.387	116,1
Povrtno bilje	42.943	42.250	98,4
Stočno – krmno bilje	65.600	65.415	99,7
Zasijano – ukupno	202.827	202.231	99,7
Pšenica	21.408	20.141	95
Raž	2.281	2.110	92,5
Ječam	9.052	8.815	97,4
Zob	3.324	3.450	103,8

Kukuruz –zrno	48.043	48.995	102
Soja	2.083	2.457	117,9
Duhan	458	438	95,6
Krumpir	21.708	21.381	98,5
Mrkva	1.166	964	83
Luk crni /kapula	3.321	3267	96,4
Luk bijeli /češnjak	912	900	99
Grah	4353	4.372	100,4
Grašak	511	517	100,2
Kupus i kelj	3.084	2.974	98,3
Rajčica	1.984	1.975	100,4
Paprika zelena	1.562	1.587	100,2
Krastavac	1.694	1.484	87,6
Djetelina	11.334	11.219	99
Lucerka	11.109	11.045	99,4
Kukuruz za krmu	24.022	23.884	99,4
Stočna repa	758	673	89
Mj. Mah. Sa tr.	931	609	65,4
TDS	16.863	16.865	100

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

Grafikon 2. Pregled zasijanih površina po kulturama u FBiH, ha
2015/2016 i 2016/2017

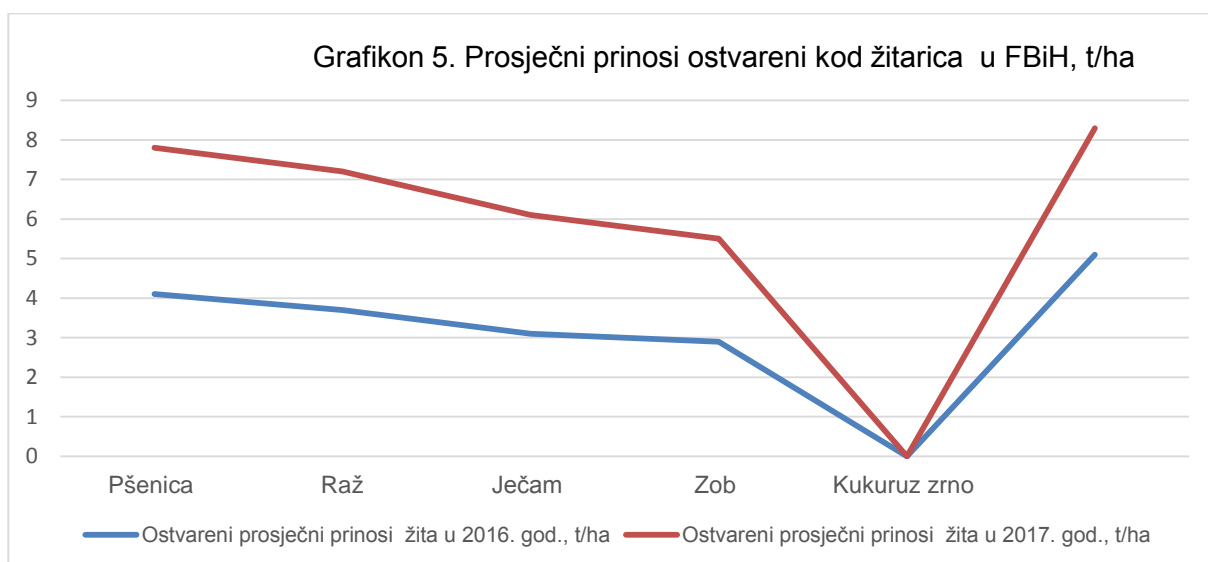
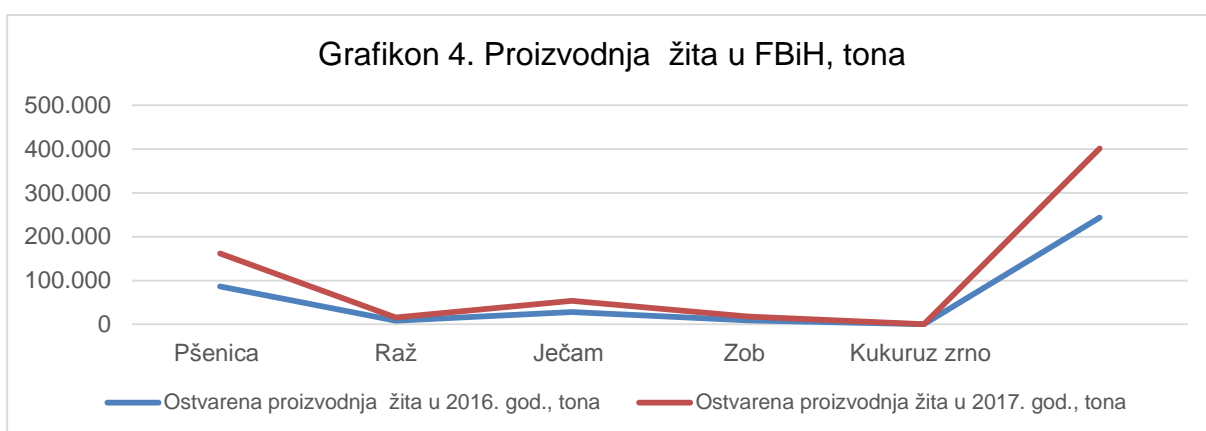
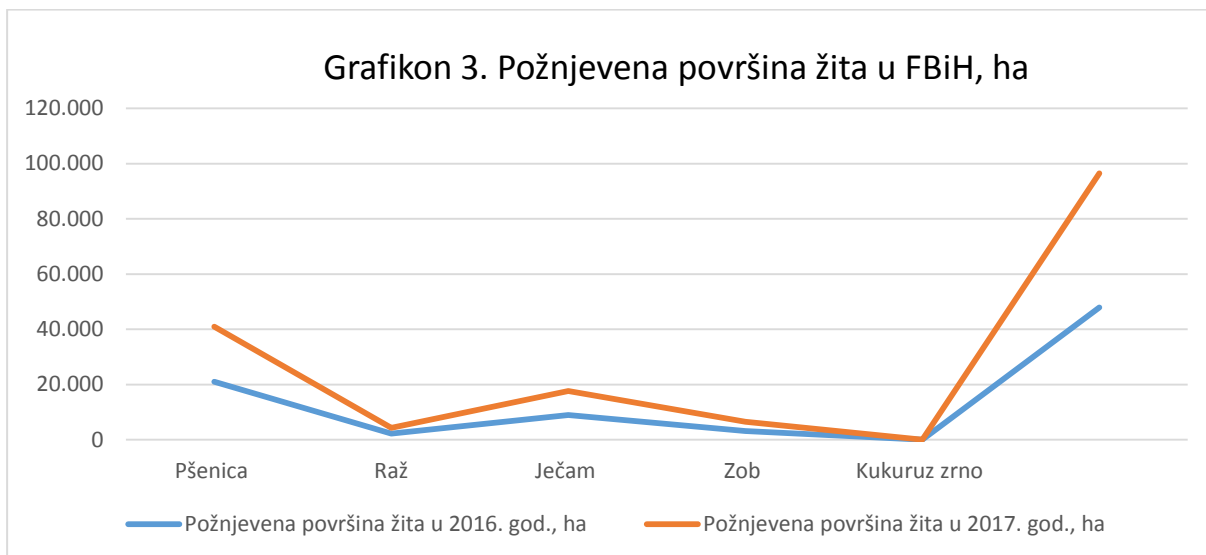

OSTVARENA PROIZVODNJA I PRINOSI USJEVA

U Federaciji Bosne i Hercegovine ostvareni ukupni prinosi žita u 2017. godini su manji u odnosu na 2016. godinu. Smanjenje proizvedenih količina žita (pšenica, raž, ječam i zob) uzrokovano ostvarenim prosječnim prinosima žitarica po jedinici površine koji su niži u odnosu na prethodnu godinu zbog nepovoljnih klimatskih uvjeta.

Pšenice je proizvedeno 75.059 tona što predstavlja smanjenje ukupne proizvodnje za 13,5 %, a ostvareni prosječni prinos iznosio je 3,7 t/ha što predstavlja smanjenje za 9,8% u odnosu na prethodnu godinu. Prosječni prinos u 2017. godini je manji i kod raži za 5,4%, ječma 3,3% i zobi za 10,3% u odnosu na prethodnu godinu.

Pregled požnjevenih površina, ukupne proizvodnje i ostvarenih prosječnih prinosa kod žitarica dat je u Grafikonu 3, 4 i 5.

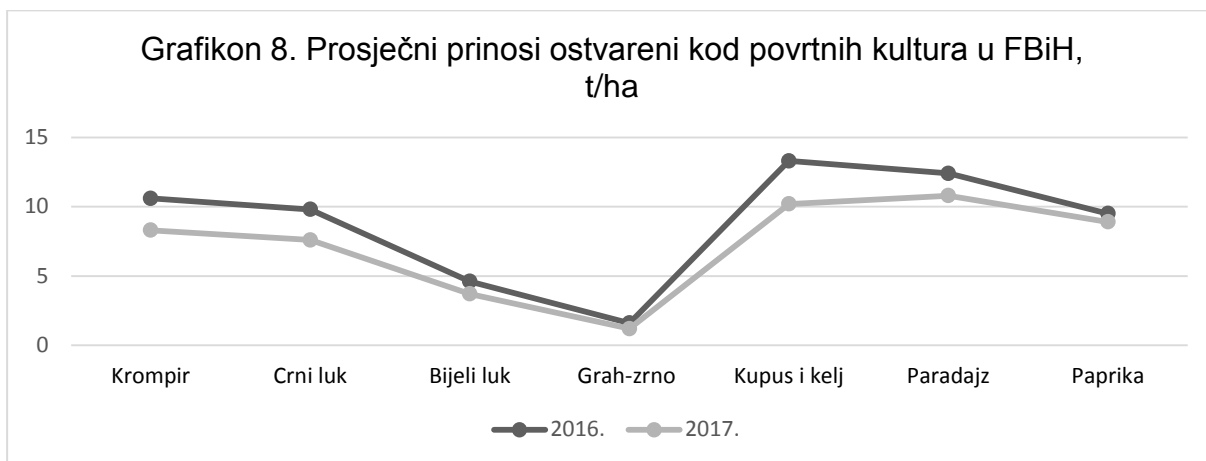
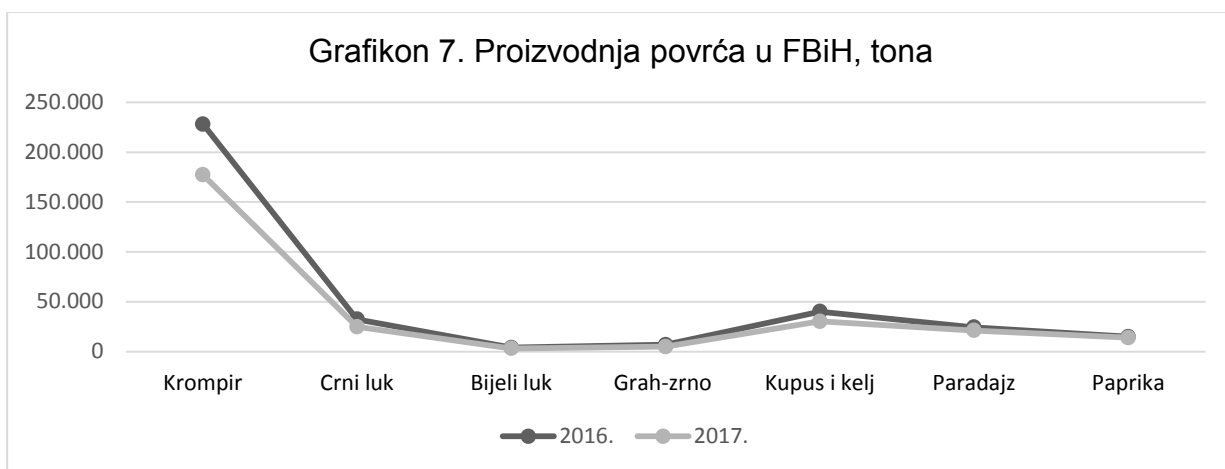
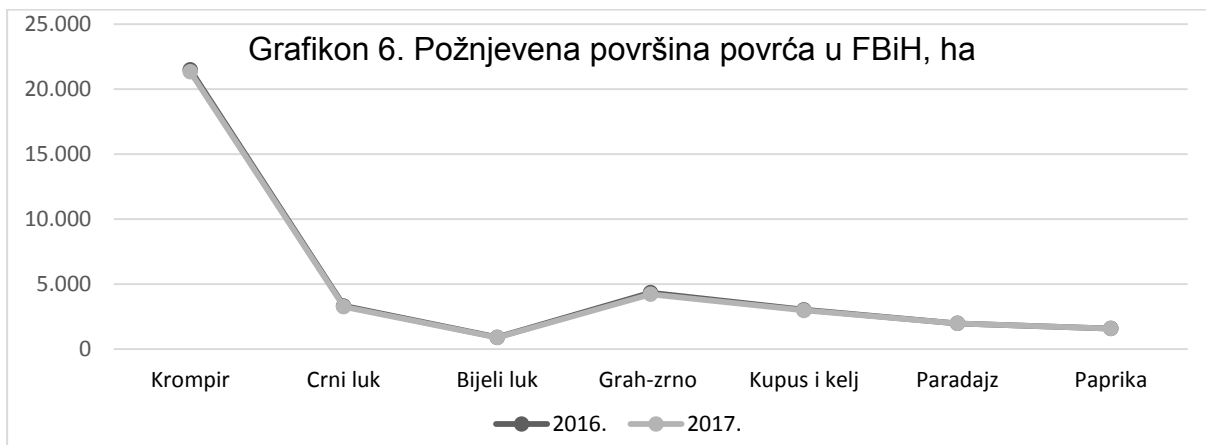
I kod svih povrtnih kultura se bilježi smanjenje ukupno proizvedenih količina i prosječnih prinosa, a kod krmnog bilja požnjevena površine ostaju na istoj razini s tim da bilježimo smanjenje prosječnih prinosa a samim tim i ukupnih prinosa za 2017. godinu u Federaciji Bosne i Hercegovine.

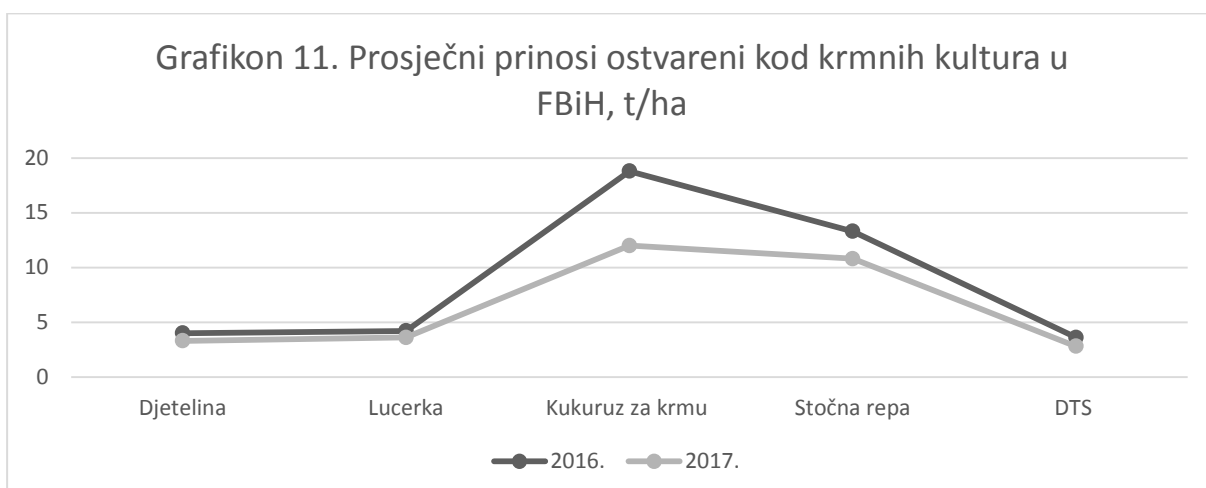
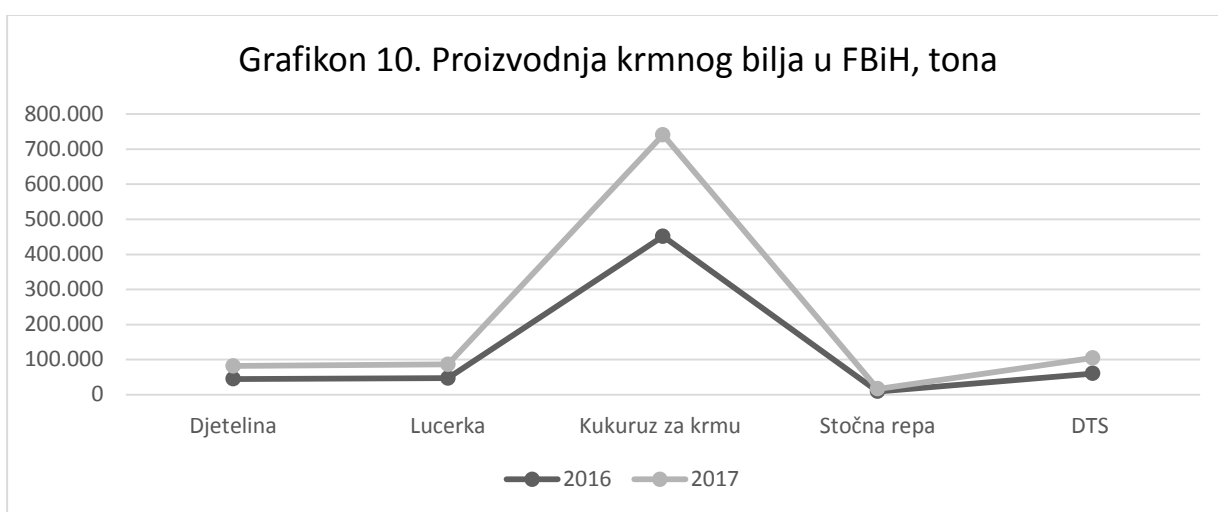
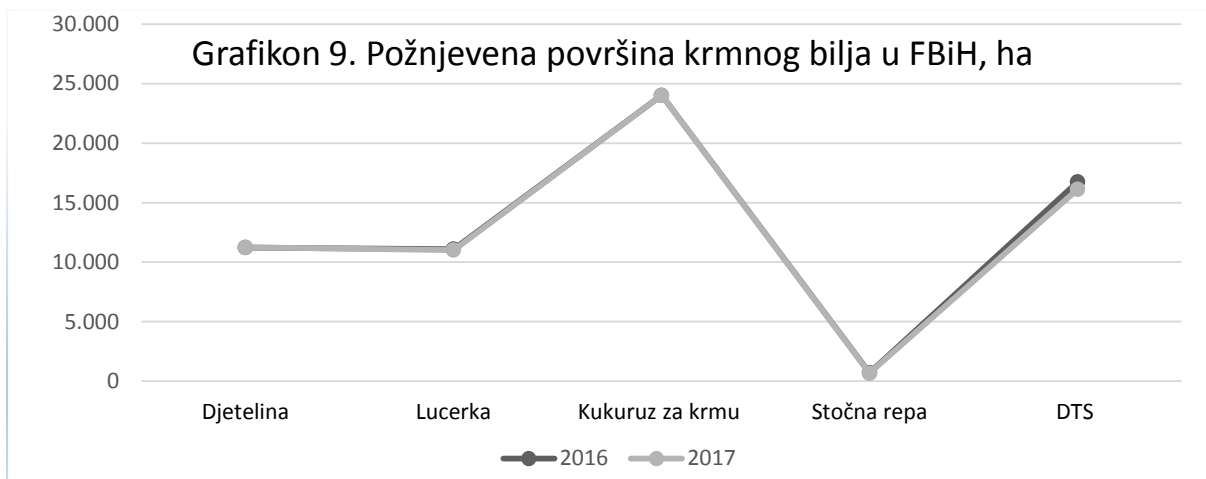
Pregled podataka o požnjevenim površinama, ostvarenim ukupnim prinosima i proizvodnji po jedinici mjere kod povrća, dat je u Tabeli 2. i Grafikonu 6, 7 i 8, a pregled stanja kod proizvodnje krmnog bilja dat je u Tabeli 2. i Grafikonu 9, 10 i 11.

Tabela 2. Pregled požnjevenih površina, ostvarene proizvodnje i prosječnih prinosa u 2016. i 2017. godini u FBiH

Usjev	Požnjevena površina, ha	Ukupna proizvodnja, tona		t/ha	Požnjevena površina, ha	Ukupna proizvodnja, tona		t/ha	Indeks-prinos
		2016	2017			2016	2017		
Godina									2017/16
Pšenica	21.058	86.732	4,1	19.946	75.059	3,7			86,5
Raž	2.256	8.363	3,7	2.104	7.294	3,5			87,2
Ječam	8953	27.939	3,1	8.736	25.812	3,0			92,4
Zob	3.216	9.391	2,9	3.336	8.773	2,6			93,6
Kukuruz zno	47.866	243.760	5,1	48.662	157.385	3,2			64,6
Krumpir	21.497	228.009	10,6	21.337	177.233	8,3			77,7
Crni luk	3.321	32.435	9,8	3.261	24.881	7,6			76,7
Bijeli luk	910	4.123	4,6	900	3.340	3,7			81,0
Grah-zno	4.346	7.064	1,6	4.215	5.061	1,2			71,6
Kupus i kelj	3.029	40.180	13,3	2.980	30.365	10,2			75,6
Rajčica	1.982	24.499	12,4	1.975	21.347	10,8			87,1
Paprika	1.580	15.078	9,5	1.584	14.048	8,9			93,2
Djetelina	11.224	44.916	4,0	11.237	36.785	3,3			81,9
Lucerka	11.089	47.063	4,2	11.014	39.270	3,6			83,4
Kukuruz za krmu	24.021	451.151	18,8	24.021	289.417	12,0			64,1
Stočna repa	719	9.528	13,3	672	7.286	10,8			76,5
DTS	16.743	60.270	3,6	16.127	44.525	2,8			73,9

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

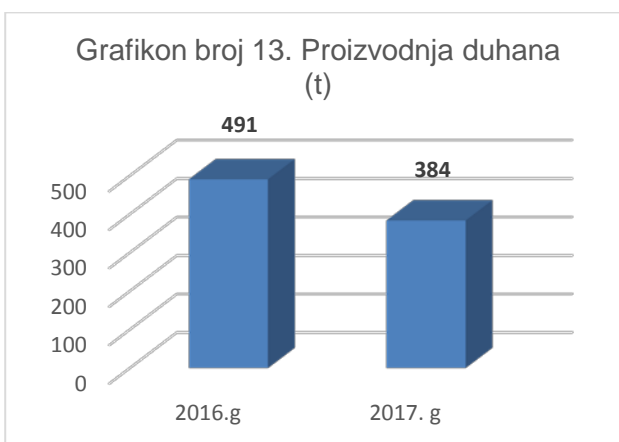
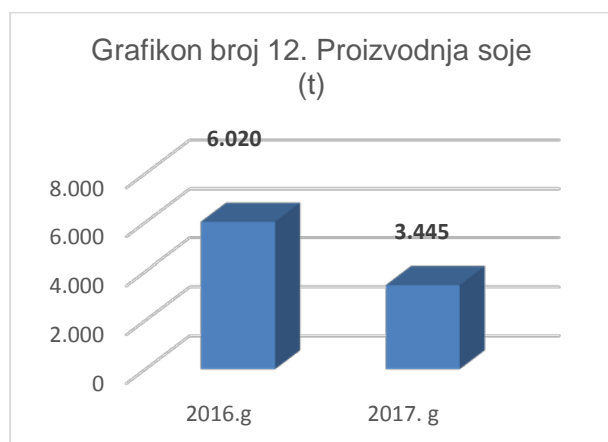
Pregled podataka o požnjevenim površinama za industrijsko bilje, te ostvarenih ukupnih prinosa i proizvodnje po jedinici mjere, dat je u Tabeli 2.a, pregled ostvarene proizvodnje dat je u Grafikonu 12. i 13. Na osnovu podataka iz Tabele 2a, može se konstatirati da je u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2017. godini došlo do značajnog smanjenja prosječnih prinosa soje u odnosu na 2016. godini, a samim tim ukupne proizvodnje za 43%. Smanjenje je rezultat i izuzetno nepovoljnih klimatskih uvjeta u 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu, a isto možemo konstatirati i kod proizvodnje duhana

gdje je došlo do smanjenja ukupnog prinosa za 22%, žetvenih površina za 6% i prosječnih prinosa za 8,2%.

Tabela 2.a Pregled ostvarenih prinosa kod usjeva industrijskog bilja u FBiH u 2016. i 2017. godini

Usjev	Požnjevena površina, ha	Ukupna proizvodnja, tona	t/ha	Požnjevena površina, ha	Ukupna proizvodnja, tona	t/ha	Prinos indeks
	2016			2017			
Soja	2076	6.020	2,9	2.425	3.445	1,4	57
Duhan	453	491	1,1	433	384	0,9	78

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

PROIZVODNJA LJEKOVITOG I AROMATIČNOG BILJA

Kad govorimo o biljnoj proizvodnji u posljednje vrijeme ne možemo a da ne spomenemo ljekovito i aromatično bilje. Zahvaljujući ekspanziji sadnje smilja u Hercegovini, BiH se pozicionirala u sami vrh zemalja po izvozu eteričnog ulja, a može se slobodno uvrstiti među najveće mediteranske proizvođače.

Proizvodnja ljekovitog i aromatičnog bilja ima potencijal da značajno doprinese razvoju lokalne ekonomije, a prije svega ruralnih područja.

Poremećaji na svjetskom tržištu izravno su uticali na stagnaciju u svim proizvodnjama pa i ovoj proizvodnji.

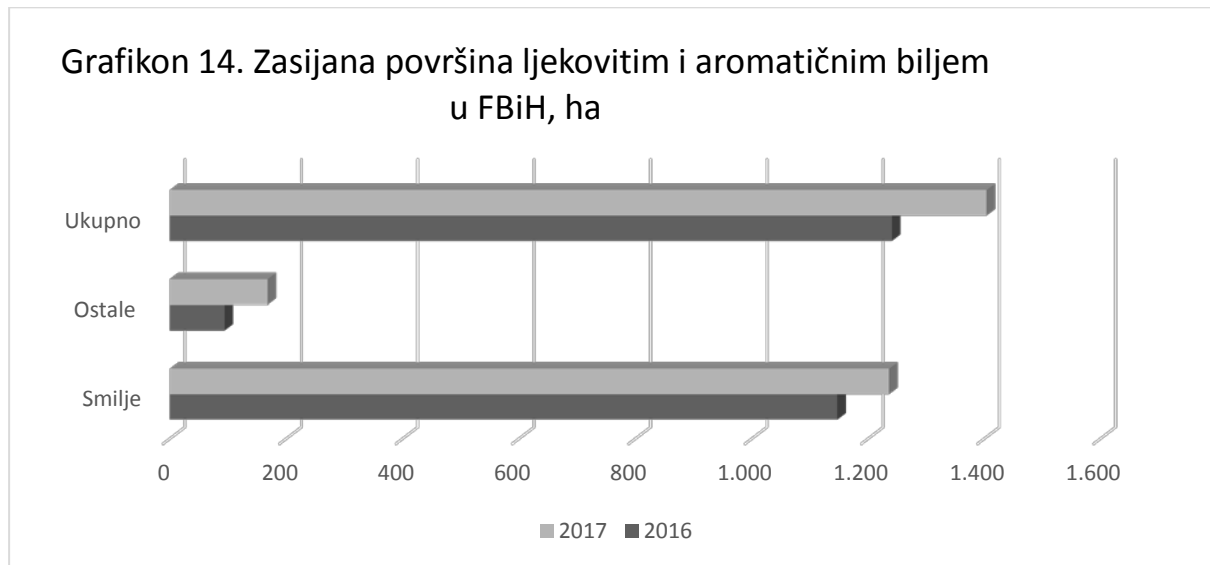
U Tabeli 3. su sadržani podaci, koji su predstavljeni u Grafikonu 14. kao prikaz zasađenih površina ljekovitim i aromatičnim biljem u 2016. i 2017. godini, iz koje se može zaključiti da su u 2017. godini zasijane površine uvećane za 8% u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 3. Pregled površina zasijanih ljekovitim i aromatičnim biljem u F BiH, ha

Zasijana površina (ha)		
	2016	2017

Smilje	1.147	1.236
Ostale	94	168
Ukupno	1.241	1.404

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

VOĆARSKA I VINOGRADARSKA PROIZVODNJA

Ukupna proizvodnja i ostvareni prinosi voćnih vrsta u 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu umanjani su kod skoro svih vrsta voća, osim kajsije gdje bilježimo povećanje za 28,8% ostvarenih prinosa.

Smanjenje ukupne proizvodnje rezultat je smanjenja prosječnih prinosa po mjernoj jedinici. Ovakvom stanju u oblasti voćarstva značajnu ulogu doprinijeli su nepovoljni klimatski uvjeti u pojedinim fenofazama razvoja u odnosu na 2016. godinu.

Podaci o broju rodnih stabala, ostvarene proizvodnje i postignutih prinosa najvažnijih voćnih kultura u Federaciji BiH dat je u Tabeli 4., a pregled broja stabala sposobnih za rod, ostvarene proizvodnje voća i ostvarenih prosječnih prinosa dat je Grafikonu 15. 16. i 17.

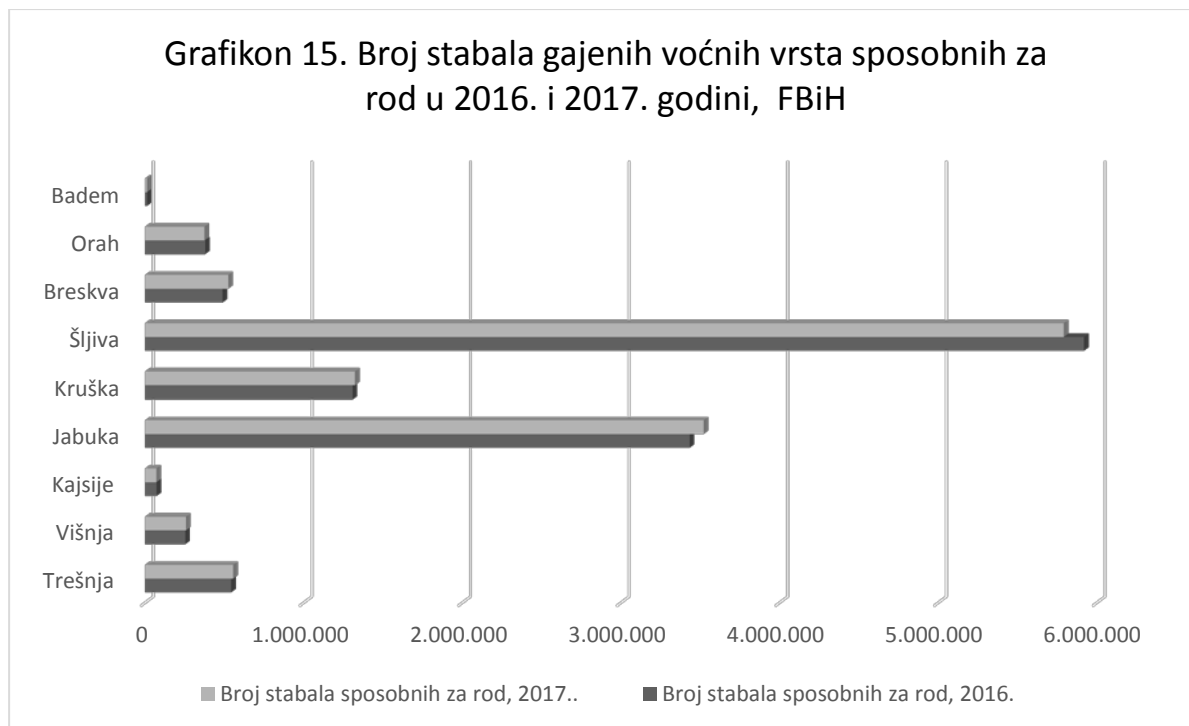
Tabela 4. Pregled proizvodnje voća u 2016. i 2017. godini

	Broj stabala sposobnih za rod	Prinos		Broj stabala sposobnih za rod	Prinos		Indeks
		Ukupan prinos, tona	kg/stablo		Ukupan prinos, tona	kg/stablo	
	2015			2017			17/16
Trešnja	542.940	6.240	11,5	554.932	5.493	9,9	88
Višnja	253.411	2.682	10,6	257.393	2.005	7,8	74,8
Kajsije	72.693	649	8,9	70.378	836	11,9	128,8
Jabuka	3.432.790	33.199	9,7	3.520.810	23.568	6,7	70,1
Kruška	1.308.157	9.439	7,2	1.322.738	5.675	4,4	60,1

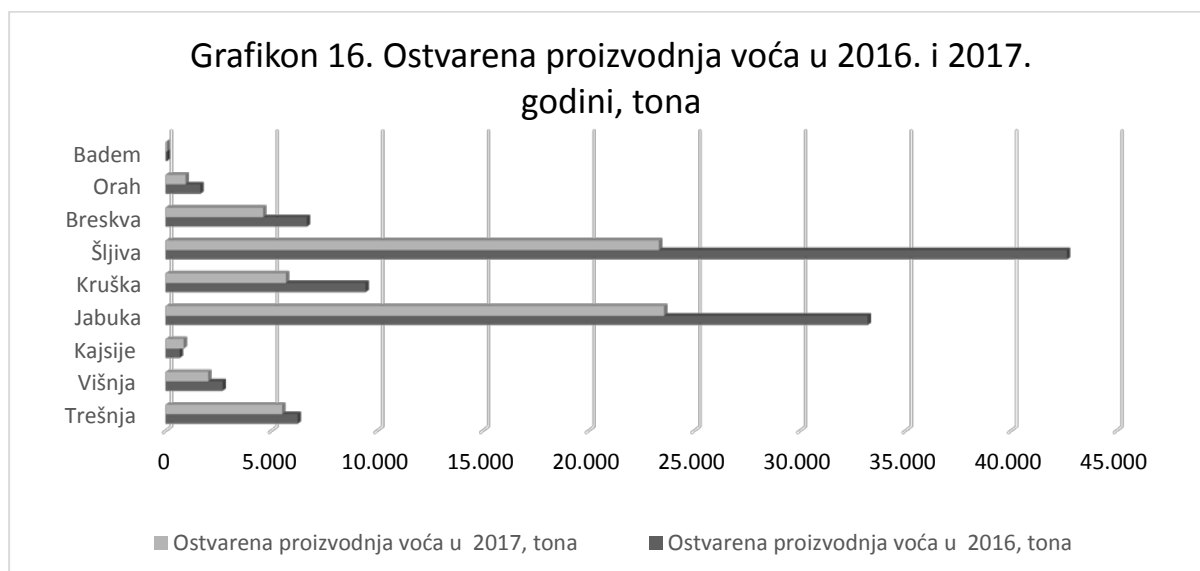
Šljiva	5.919.640	42.655	7,2	5.790.991	23.330	4,0	63,2
Breskva	488.773	6.671	13,6	524.144	4.607	8,8	69,1
Orah	378.448	1.639	4,3	373.627	924	2,5	56,4
Badem	11.800	59	5,0	10.860	47	4,3	79,7

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

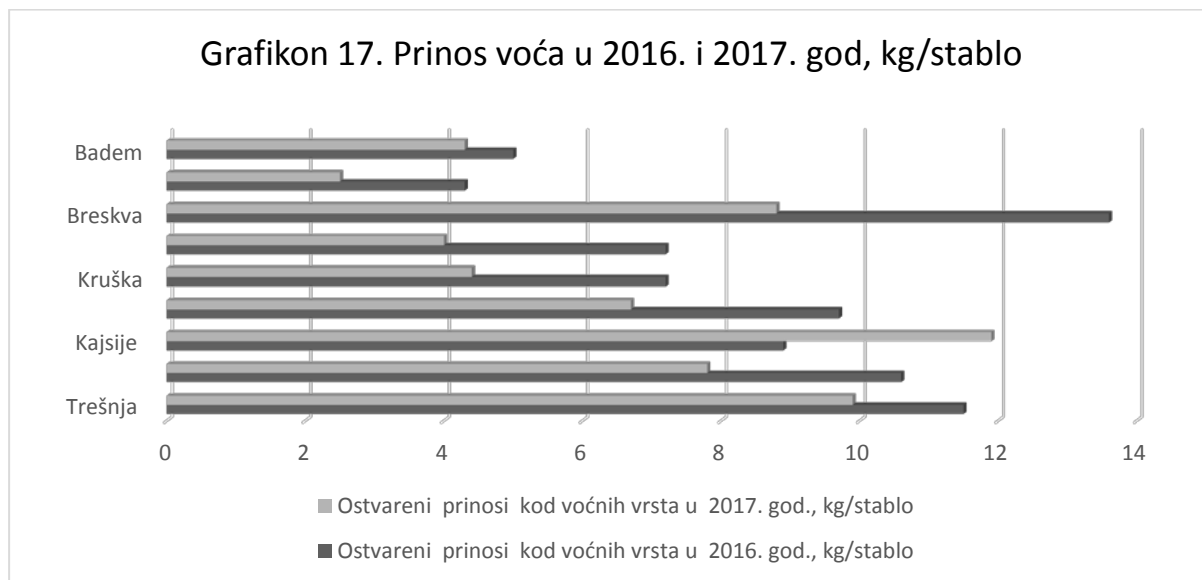
Grafikon 15. Broj stabala gajenih voćnih vrsta sposobnih za rod u 2016. i 2017. godini, FBiH

Grafikon 16. Ostvarena proizvodnja voća u 2016. i 2017. godini, tona

Grafikon 17. Prinos voća u 2016. i 2017. god, kg/stablo

Proizvodnja jagodastog i bobičastog voća

Zbog niza pozitivnih karakteristika jagodasto i bobičasto voće predstavlja jednu od najvećih perspektiva u budućem razvoju voćarstva na području Federacije BiH. Ono što daje prednost u odnosu na druge voćne vrste, sumira se kroz sljedeće: osigurava brz povrat uloženi sredstava, mogućnost proizvodnje u vansezonskom periodu, plodovi traženi na tržištu itd. U Tabeli 4a. sadržani su podaci o požnjevenim površinama jagodastog i bobičastog voća, iz kojih se vidi da u 2017. godini imamo uvećanje površine pod malinjacima za 15%, u odnosu na 2016. godine, dok su ostale vrste ostale na razini prošlogodišnjih, kao što se može zaključiti i iz Grafikona 18, 19 i 20.

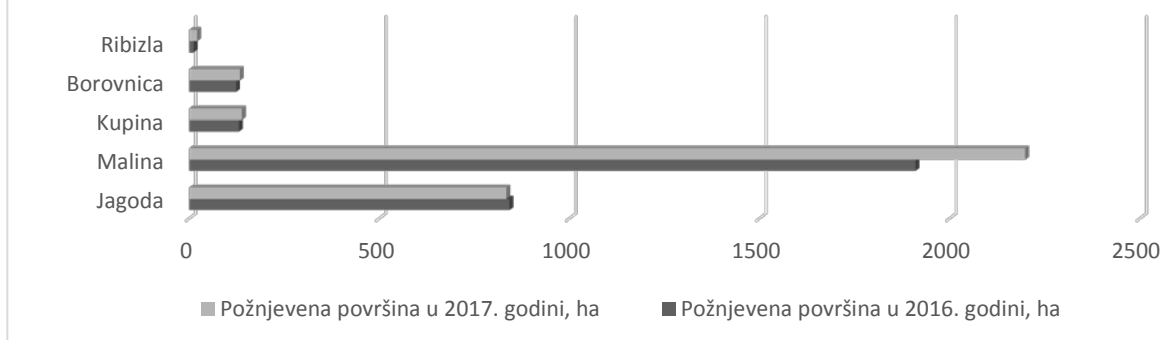
Klimatski uvjeti i u ovoj proizvodnji su imali dominantan utjecaj na umanjenje prosječnih a samim tim i ukupnih prinosa odnosno ostvarene proizvodnje kod jagodičastog i bobičastog voća.

Tabela 4a. Pregled površina jagodastog i bobičastog voća u 2016. i 2017. godini.

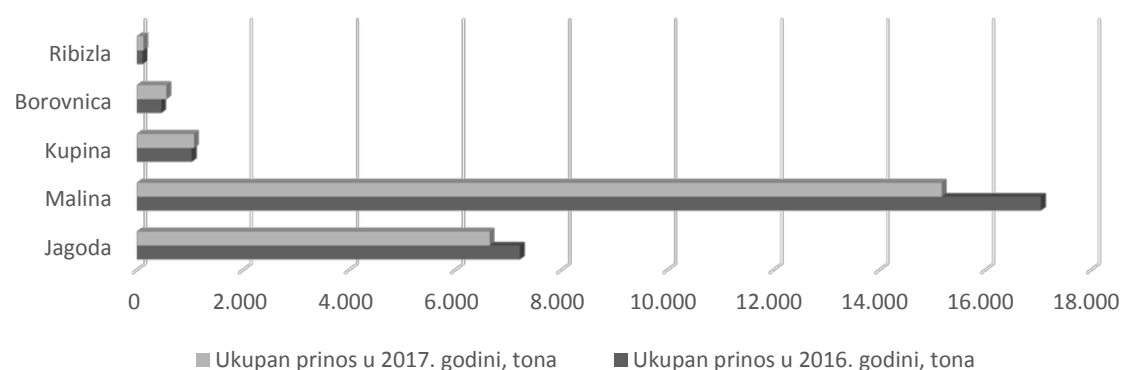
	Požnjevena površina, ha	Prinos		Požnjevena površina, ha	Prinos		Indeks
		Ukupan prinos, tona	Prinos t/ha		Ukupan prinos, tona	Prinos t/ha	
		2016		2017		17/16	
Jagoda	843	7.219	8,6	834	6.646	8,0	92
Malina	1.911	17.052	8,9	2.199	15.176	6,9	89
Kupina	131	1.033	7,9	139	1.076	7,8	104
Borovnica	124	457	3,7	133	553	4,1	121
Ribizla	12	105	8,5	21	121	5,8	115

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

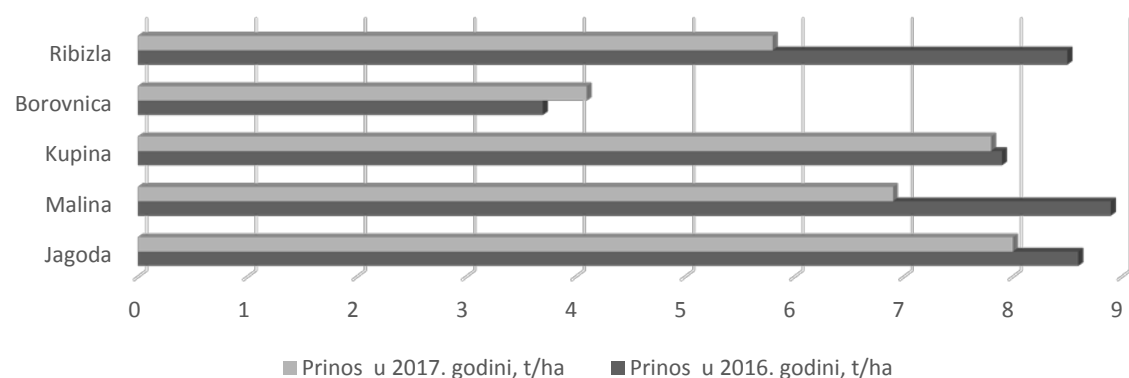
Grafikon 18. Površine pod jagodičastim i bobičastim voćem u 2016. i 2017. godini, ha

Grafikon 19. Ostvarena proizvodnja jagodičastog i bobičastog voća u 2016. i 2017. godini, tona

Grafikon 20. Ostvareni prinos, kg/stablo

Vinogradarstvo

Na temelju analize podataka o proizvodnji grožđa u 2016. i 2017. godini koji su sadržani u Tabeli 4b. može se zaključiti da je došlo u 2017. godini do povećanja broja čokota sposobnih za rod za 6%, ali i do značajnog umanjenja ukupno ostvarene proizvodnje grožđa za 25,5% u odnosu na 2016. godinu. Ovakvo stanje u vinogradarskoj proizvodnji je rezultat kasnih proljetnih niskih temperatura i dugog sušnog perioda.

Tabela 4.b Pregled proizvodnje grožđa u 2016. i 2017. godini

	Broj čokota sposobnih za rod	Prinos		Broj čokota sposobnih za rod	Prinos		Indeks
		Ukupan prinos, tona	kg/čokotu		Ukupan prinos, tona	kg/čokot	
		2016		2017		2017/2016	
Grožđe	13.636.050	32.993	2,4	14.475.899	24.567	1,7	74,5

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

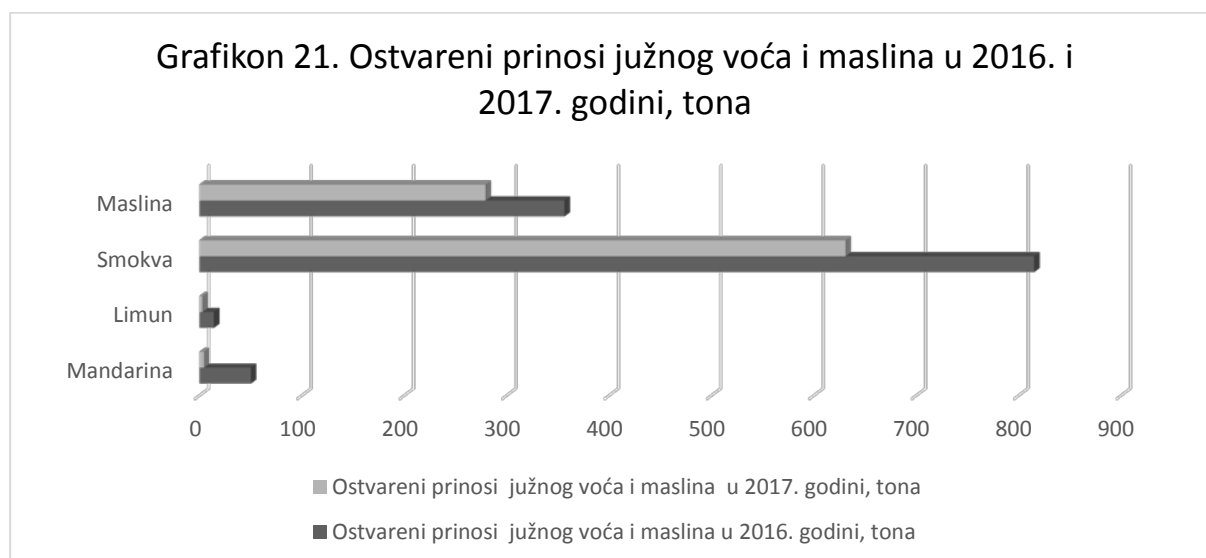
Stanje u oblasti proizvodnje južnog voća i maslina u Federaciji Bosne i Hercegovine prema analizi podataka sadržanih u Tabeli 4c. i u Grafikonu 21. pokazuje da se bilježi značajan pad obima proizvodnje ovih vrsta voća u 2017. godini.

Tabela 4c. Pregled proizvodnje južnog voća i maslina u 2016. i 2017. godini

	Broj stabala sposobnih za rod	Prinos		Broj stabala sposobnih za rod	Prinos		Indeks
		Ukupan prinos, tona	kg/stablo		Ukupan prinos, tona	kg/stablo	
		2016		2017		2017/16	
Mandarina	3.250	50,3	15,5	3.250	4,4	1,3	8,7
Limun	1.250	14,2	11,4	1.150	3,0	2,6	2,1
Smokva	71.990	815,2	11,3	71.720	631	8,8	77,4
Maslina	50.760	356,5	7,0	58.750	279,4	4,8	78,4

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

Grafikon 21. Ostvareni prinosi južnog voća i maslina u 2016. i 2017. godini, tona

A.2. SJEMENSKA PROIZVODNJA U FEDERACIJI BIH

Sjemenska proizvodnja u Federaciji BiH bilježi rast u 2017. godini posebno nakon dužeg nepovoljnog razdoblja i to po sljedećim proizvodnjama: proizvodnja sjemena strnog žita je povećana na 2.499,8 tone u odnosu na prethodnu godinu kada je proizvodnja iznosila 2.346,3 tona; proizvodnja sjemenskog krumpira bilježi pad u posljednjem razdoblju (trend u svim zemljama u okruženju); proizvodnja sadnica drvenastog voća je zadržana na razini prethodnih godina.

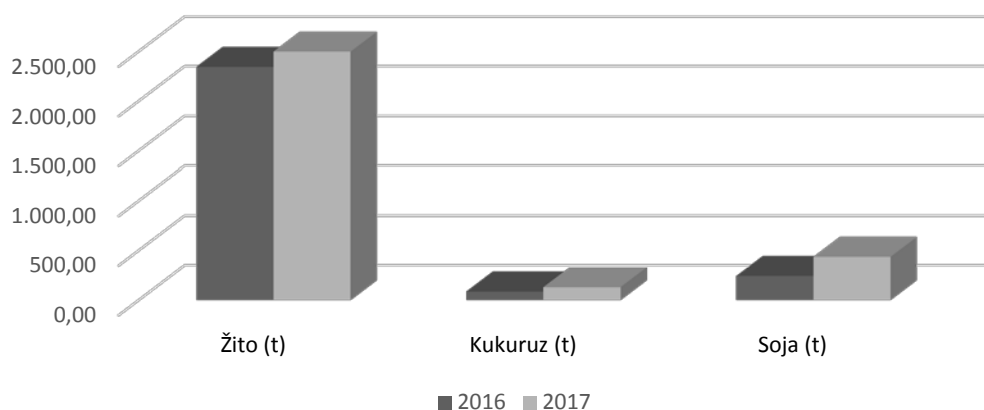
Kod proizvodnje presadnica povrća zabilježen je pad proizvodnje u odnosu na prethodni period većinom zbog problema sa plasmanom povrća na tržište zemalja EU. Ova proizvodnja zadovoljava domaće potrebe, a dijelom se i izvozi, tako da je Federacija BiH u proizvodnji presadnica povrća postala lider u ovoj regiji, sa proizvedenom količinom u 2017. godini od 10.205.711 kom presadnica povrća, od čega je izvezeno na inozemno tržište 4.224.195 komada. Također možemo konstatirati da je Federacija BiH prepoznatljiva po kvalitetu presadnica povrća u zemljama EU.

Tabela 5. Pregled proizvodnje sjemena, sadnog materijala poljoprivrednog bilja i presadnica povrća u razdoblju 2016.- 2017. godina

Vrsta sjemena, sad. materijala i presadnica	2016.		2017.	
	Količina	Površina (ha)	Količina	Površina (ha)
Žito (t)	2.346,3	388,49	2.499,8	495,2
Kukuruz (t)	88	29	132,6	83,1
Soja (t)	244,4	97	437,4	277,4
Krumpir (t)	335,3	26,7	56,4	4,0
Duhan (kg)	1,8	0,06	0,54	0,06
Ukupno	3.014,1	541,2	3.126,7	859,7
Presadnice povrća (kom)	13.441.292		10.205.529	
Drvenasto voće (kom)	652.880		629.711	
Ljekovito i aromatično bilje (kom)	2.110.529		4.606.212	
Jagodasto voće (kom)	3.658.106		4.112.850	
Vinova loza (kom) sa podlogama	298.400		312.325	

Izvor: Federalni zavod za poljoprivredu Sarajevo, Federalni agromediterranski zavod Mostar

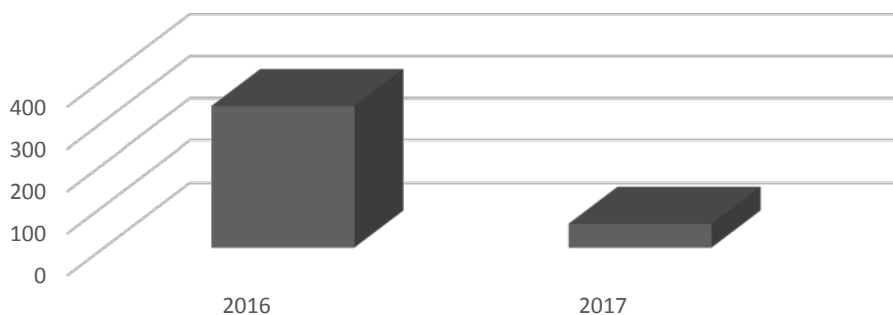
Grafikon 22. Proizvodnja sjemena žita, kukuruza i soje za 2016. i 2017. godinu

Proizvodnjom domaćeg deklariranog sjemena smanjuje se potreba za uvoz istog, a s druge strane omogućava domaćim proizvođačima žitarica da dođu do kvalitetnijeg i jeftinijeg sjemenskog materijala.

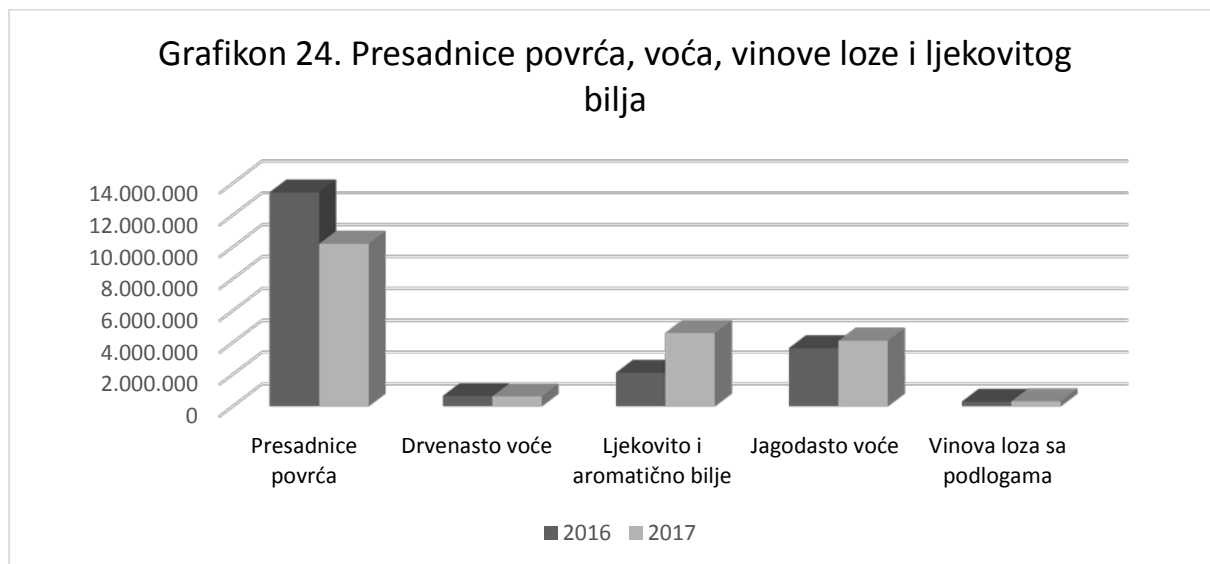
U 2017. godini došlo je do povećanja proizvodnje sjemena u odnosu na prethodni period zbog povoljnih klimatskih prilika.

Grafikon 23. Proizvodnja sjemenskog krumpira u 2016 i 2017 godini (t)

U tabeli i grafikonu zasijane površine sjemenskog krumpira u 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu bilježi značajan pad. Ovo smanjenje proizvodnje je zabilježeno u svim zemljama okruženja a razlog je u veoma niskoj cijeni krumpira iz EU.

Grafikon 24. Presadnice povrća, voća, vinove loze i ljekovitog bilja

Iz grafikona i tabele gore vidljivo je da je proizvodnja presadnica povrća u padu u odnosu na prethodno razdoblje, dok je sadni materijal na približnoj razini prošlogodišnje proizvodnje, a proizvodnja ljekovitog i aromatičnog bilja je u velikom porastu.

A.3. MJERE ZEMLJIŠNE POLITIKE

Poljoprivredno zemljište je prirodno bogatstvo i neobnovljivi prirodni resurs koji je potrebno koristiti na način koji najviše odgovara prirodnim osobinama zemljišta i postojećim ekonomskim i agrotehničkim uvjetima.

Globalni trendovi u ovoj oblasti idu u smjeru povećanja cijene hrane i poljoprivrednog zemljišta tako da se radi o dobru koje postaje jedan od ključnih osnova održivog razvoja svake zemlje pa tako i Federacije BiH.

Ulazak Bosne i Hercegovine u Europsku uniju će u velikoj mjeri utjecati na njenu poljoprivrednu politiku i politiku upravljanja zemljištem. U cilju reforme poljoprivredne politike, donesena je Srednjoročna strategija razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji Bosne i Hercegovine (2015.-2019.). Od ostalih dokumenata u upravljanju poljoprivrednim zemljištem koriste se: Strategija gospodarenja poljoprivrednim zemljištem, Osnove uređenja zemljišta - Program navodnjavanja i program okrupnjavanja posjeda u Federaciji BiH, Projekat višenamjenskog vrednovanja zemljišta u Federaciji BiH kao i drugi dokumenti koji ukazuju na potrebu posvećivanja posebne pažnje gospodarenju osnovnim resursom poljoprivredne proizvodnje - poljoprivrednim zemljištem.

Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i kantonalna resorna ministarstva dužna su voditi evidenciju o poljoprivrednom zemljištu u vlasništvu države. Kantonalna ministarstva vode posebnu evidenciju o poljoprivrednom zemljištu koje je dato u zakup, koncesiju ili je promijenilo namjenu korištenja.

A.3.1. KORIŠTENJE, UREĐENJE I RASPOLAGANJE POLJOPRIVREDNIM ZEMLJIŠTEM

U Federaciji BiH korištenje, uređenje i raspolaganje poljoprivrednim zemljištem je obvezno vršiti sukladno Zakonu o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine Federacije BiH", broj 52/09).

Sagledavši sve zakonske odredbe koje su propisane o poljoprivrednom zemljištu i dostavljenim traženim podacima za 2016. i 2017. godinu od strane kantonalnih ministarstava zaduženih za implementaciju predmetnog Zakona u dole navedenim tabelama dat je pregled korištenja, uređenja i raspolaganja poljoprivrednim zemljištem:

KORIŠTENJE POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

Tabela 6. Pregled trajne promjene namjene poljoprivrednog zemljišta po kantonima u 2016. i 2017. godini

Kanton	2016.			2017.		
	Br. investitora	Ukupna površina (m ²)	Uplaćena sredstva (KM)	Br. investitora	Ukupna površina (m ²)	Uplaćena sredstva (KM)
USK	805	475.740,25	951.625,95	490	328.964,12	571.332,07
PK	24	9.080,60	18.327,09	29	113.788,99	445.265,61
TK	52	90.870,00	388.541,56	49	112.975,00	383.867,38
ZDK	459	335.012,31	610.713,62	430	240.608,80	526.683,02
BPK	24	52.912,00	45.735,00	11	4.381,00	3.942,00
SBK	228	144.248,00	155.102,64	145	79.817,68	103.247,22
HNK	20	587.208,00	237.480,43	46	159.049,50	348.759,31
ZHK	1	25,00	46,40	0	0,00	0,00
KS	88	22.205,85	62.501,90	80	23.676,72	73.282,40
K 10	3	1.399,17	3.859,26	1	19.121,00	2.359,00
UKUPNO	1.704	1.718.701,18	2.473.933,85	1.281	1.082.382,81	2.458.738,01

* Izvor podataka: Resorna kantonalna ministarstva

U 2016. godini ukupan broj investitora koji su promijenili namjenu poljoprivrednog zemljišta iznosio je 1.704. Ukupna površina kojoj je promijenjena namjena poljoprivrednog zemljišta iznosila je 1.718.701,18 m². Ukupno uplaćena sredstva od promjene namjene iznosila su 2.473.933,85 KM.

U 2017. godini ukupan broj investitora koji su promijenili namjenu poljoprivrednog zemljišta iznosio je 1.281. Ukupna površina kojoj je promijenjena namjena poljoprivrednog zemljišta iznosila je 1.082.382,81 m². Ukupno uplaćena sredstva od promjene namjene iznosila su 2.458.738,01 KM.

U 2017. godini u odnosu na 2016. godinu da se zaključiti da je došlo do smanjenja broja investitora prilikom promjene namjene poljoprivrednog zemljišta i osjetnog smanjenja ukupne površine promjene namjene poljoprivrednog zemljišta na području Federacije BiH dok je iznos prikupljenih sredstava za ovu namjenu ostao otprilike isti.

UREĐENJE POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

Tabela 7. Pregled projekata uređenja i zaštite poljoprivrednog zemljišta po kantonima u 2016. i 2017. godini

Kanton	2016.		2017.	
	Broj projekata	Urađena površina (ha)	Broj projekata	Urađena površina (ha)
USK	0	0,00	0	0,00
PK	0	0,00	0	0,00
TK	0	0,00	0	0,00
ZDK	31	15,70	4	2,50
BPK	0	0,00	0	0,00
SBK	0	0,00	0	0,00
HNK	108	25,60	0	0,00
ZHK	0	0,00	0	0,00
KS	0	0,00	3	1,88
K 10	0	0,00	0	0,00
UKUPNO	139	41,30	7	4,38

* Izvor podataka: Resorna kantonalna ministarstva

Projekte uređenja i zaštite poljoprivrednog zemljišta u 2016. godini koji se sufinanciraju iz namjenskih sredstava prikupljenih od promjene namjene poljoprivrednog zemljišta, zakupa i koncesije dostavila su dva kantona: Zeničko-dobojski i Hercegovačko-neretvanski. U 2016. godini sa područja Federacije BiH dostavljeno je 139 projekata i ukupno je uređeno 41,30 ha zemljišta, od toga Zeničko-dobojski kanton je uređio 15,70 ha, a Hercegovačko-neretvanski 25,60 ha.

U 2017. godini sa područja Federacije BiH dostavljena su ukupno 7 projekta za uređenje i zaštitu poljoprivrednog zemljišta i to od strane Zeničko-dobojskog i Sarajevskog kantona i ukupno je uređeno 4,38 ha.

RASPOLAGANJE POLJOPRIVREDNIM ZEMLJIŠTEM

Tabela 8. Pregled poljoprivrednog zemljišta dato u zakup i koncesiju po kantonima u 2016. i 2017. godini

Kanton	2016.			2017.		
	Broj zakupoprimalaca/koncesionara	Ukupna površina (ha)	Uplaćena sredstva (KM)	Broj zakupoprimalaca/koncesionara	Ukupna površina (ha)	Uplaćena sredstva (KM)
USK	1	3,53	528,78	0	0,00	0,00
PK	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
TK	72	354,84	53.143,52	59	119,97	18.901,96
ZDK	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
BPK	1	9,14	457,02	0	0,00	0,00
SBK	0	0,00	0,00	1	2,50	731,25
HNK	8	16,50	11.750,00	28	230,95	23.122,67
ZHK	10	384,01	6.448,30	0	0,00	0,00
KS	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
K 10	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
UKUPN	92	768,02	72.327,62	88	353,42	42.755,88

* Izvor podataka: Resorna kantonalna ministarstva

U 2016. godini podatke su dostavili pet kantona i to: Unsko-sanski, Tuzlanski, Bosansko-podrinjski, Hercegovačko-neretvanski i Zapadno-hercegovački. Ukupan broj zakupoprimaca na području Federacije BiH u 2016. godini je 92. Ukupna površina zakupa poljoprivrednog zemljišta u 2016. godini iznosi 768,02 ha, a uplaćena sredstva od zakupa iznose 72.327,62 KM.

U 2017. godini podatke su dostavila tri kantona i to Tuzlanski, Hercegovačko-neretvanski (koncesija) i Srednjobosanski kanton. Ukupan broj zakupoprimaca/koncesionara na području Federacije BiH u 2017. godini je 88. Ukupna površina zakupa i koncesije poljoprivrednog zemljišta u 2017. godini iznosi 353,42 ha, a uplaćena sredstva od zakupa i koncesije iznose 42.755,88 KM.

OSTALE AKTIVNOSTI

- 1.** Program gospodarenja poljoprivrednim zemljištem u državnom vlasništvu nisu još uvijek dostavile sve općine iako je zakonski rok već davno prošao tako da iste ne mogu raspolagati poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države. Od ukupno 79 općina sa područja Federacije BiH Program gospodarenja državnim poljoprivrednim zemljištem u naše Ministarstvo je dostavilo 29 općina. Ostale općine koje nisu dostavile Program gospodarenja poljoprivrednim zemljištem prema predmetnom Zakonu ne mogu raspolagati državnim poljoprivrednim zemljištem.
- 2.** Izvešća o kontroli plodnosti tla dostavila su samo tri kantona kako slijedi: Unsko-sanski, Zeničko-dobojski i Hercegovačko-neretvanski kanton.
- 3.** U cilju uspostavljanja što potpunije i ažurnije evidencije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države, a u službi zaštite državne svojine od strane Ministarstva u toku 2016. godine upućen je dopis općinskim sudovima za dobivanje evidencije o državnom poljoprivrednom zemljištu kako bi se dobili brojevi parcela iz zemljišno-knjižnih ureda koji su upisani u zemljišnu knjigu sa vlasništvom državna svojina a koji se odnose na poljoprivredno zemljište u smislu Zakona o poljoprivrednom zemljištu: oranice (njive), vrtovi, voćnjaci, vinogradi, livade, pašnjaci, ribnjaci, trstici, močvare i drugo zemljište koje bi se prema svojim prirodnim i ekonomskim osobinama, najbolje moglo koristiti za poljoprivrednu proizvodnju. Dopis je upućen na 31 općinski sud u Federaciji BiH. Dvadeset pet općinskih sudova je dostavilo odgovor na dopis u čijoj nadležnosti je 61 općina, dok šest općinskih sudova (18 općina u nadležnosti) nije dostavilo odgovor.
- 4.** Na osnovu Odluke o usvajanju dokumenta "Osnove uređenja zemljišta- Program navodnjavanja i program okrupnjavanja posjeda u Federaciji BiH Ministarstvo je tražilo od svih kantona da dostave "Programe za navodnjavanje" ako su doneseni na njihovim područjima, kako bi nadležni organi vlasti u svojim razvojnim i strateškim planovima razvoja poljoprivrede planirali određena sredstva za ovu namjenu. Po predmetnom pitanju u 2016. godini oglasili su se samo Unsko-sanski kanton, Tuzlanski kanton, Hercegovačko-neretvanski kanton i Kanton 10 dok u 2017. godini nijedan kanton nije dostavio predmetno.

B. PREGLED STANJA U ANIMALNOJ PROIZVODNJI U 2017. GODINI

Donošenjem Zakona o stočarstvu utvrđeni su okviri za institucijske strukture, nadležnosti, odgovornosti, linije izvješćivanja, mehanizme koordinacije, procesa konsultacija, prava, obveze i način provođenja mjera na svim razinama vlasti u Federaciji BiH u oblasti uzgoja uzgojno vrijednih životinja, kao i reguliranje odnosa u oblasti uzgoja uzgojno vrijednih životinja, utvrđivanje mehanizma za optimalan pristup u oblasti uzgoja uzgojno vrijednih životinja i vođenje registara uzgoja, kao i registara uzgajivača na prostoru Federacije BiH.

B.1. GOVEDARSTVO

Govedarska proizvodnja je jako značajna u Federaciji BiH i ima za cilj organizirati takve proizvodne sustave koji će osigurati dovoljne količine kravljeg mlijeka i goveđeg mesa ne samo u zemlji, nego i viškove za mogući izvoz. Takva proizvodnja u sustavu održive govedarske proizvodnje treba pronaći ravnotežu između gospodarskih interesa, zaštite okoline i udovoljavanju socijalnim zahtjevima. Najvećim dijelom se oslanja na srednja i mala gospodarstva, a manjim dijelom na velike proizvodne jedinice.

Sadašnje stanje govedarske proizvodnje još uvijek nije na potrebnoj razini, a intencija je dostići zadovoljavajuće količine mesa i mlijeka.

Ograničavajući faktori između ostalog su:

- usitnjena imanja,
- mali broj grla na imanjima (3 do 10),
- neadekvatni uvjeti držanja stoke,
- skupi krediti,
- needuciranost farmera u domenu govedarske proizvodnje, što se očituje u veoma niskoj razini proizvodnje po kravi.

Kako bi govedarska proizvodnja postala konkurentnija na otvorenom tržištu i u cijelosti zadovoljila domaće potrebe za mlijekom i mesom, nužno je u govedarstvu uspostaviti nove proizvodne sustave koji će se veličinom proizvodne jedinice (farme), razinom proizvodnje, te primjenom tehnoloških procesa moći nositi sa proizvodnim sustavima zemalja iz okruženja.

Osim navedenog, ima i drugih faktora koji značajno utiču na sadašnje stanje i trendove u govedarskoj proizvodnji. To su: stanje u prerađivačkoj industriji mlijeka, u mesoprerađivačkoj industriji i njihovoj međusobnoj povezanosti, a to je kvaliteta mlijeka i mliječnih proizvoda kao i kvaliteta mesa i mesnih proizvoda. Posebno je naglašen problem cjenovnih odnosa u otkupu sirovina.

Tabela 9. Brojno stanje goveda 2016.- 2017. godina

Godina	Ukupno goveda	Krave i steone junice
2016.	215.559	159.786

2017.	211.639	155.726
-------	---------	---------

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Prema statističkim podacima, kao i podacima koji su dostavljeni od strane kantonalnih ministarstava nadležnih za poslove poljoprivrede u 2017. godini došlo je do smanjenja brojnog stanja goveda u odnosu na 2016. godinu.

Tabela 10. Brojno stanje goveda (po kategorijama) po kantonima u 2016.

Kantoni	Goveda (2016.)				Goveda %			
	Muzna grla	Junice	Sustav krava tele	Tov junadi	Muzna grla	Junice	Sustav krava tele	Tov junadi
USK	19.311	3.353	435	4.115	14,6	5,6	15,7	14,6
PK	805	320	0	1.300	1,4	0,0	4,9	1,4
TK	34.539	6.300	270	13.003	27,5	3,5	49,5	27,5
ZDK	17.200	5.500	1.100	2.000	24,0	14,2	7,6	24,0
BPK	910	290			1,3	0,0	0,0	1,3
SBK	7.850	1.695	30	857	7,4	0,4	3,3	7,4
HNK	7.850	1.247	600	560	5,4	7,8	2,1	5,4
ZHK	3.211	583	453	873	2,5	5,9	3,3	2,5
KS	5.721	1.639	985	1.476	7,1	12,7	5,6	7,1
K10	9.637	1.997	3.867	2.109	8,7	50,0	8,0	8,7
UKUP NO	107.034	22.924	7.740	26.293	100,0	100,0	100,0	100,0

Izvor podataka: Nadležna kantonalna ministarstva

Tabela 11. Brojno stanje goveda (po kategorijama) po kantonima u 2017. godini

Kantoni	Goveda (2017.)				Goveda %			
	Muzna grla	Junice	Sustav krava tele	Tov junadi	Muzna grla %	Junice %	Sustav krava tele %	Tov junadi %
USK	18.684	3.151	335	3.744	18,3	14,0	4,1	16,0
PK	820	340	0	1.500	0,8	1,5	0,0	6,4
TK	34.040	6.230	325	10.659	33,3	27,6	4,0	45,6
ZDK	17.000	5.400	1.000	2.200	16,6	23,9	12,2	9,4

BPK	1.200	800			1,2	3,5	0,0	0,0
SBK	4.572	1.612	30	612	4,5	7,1	0,4	2,6
HNK	7.450	755	1.340	395	7,3	3,3	16,4	1,7
ZHK	3.150	492	358	624	3,1	2,2	4,4	2,7
KS	5.617	1.470	861	1.402	5,5	6,5	10,5	6,0
K10	9.745	2.321	3.920	2.241	9,5	10,3	48,0	9,6
UKUPNO	102.278	22.571	8.169	23.377	100,0	100,0	100,0	100,0

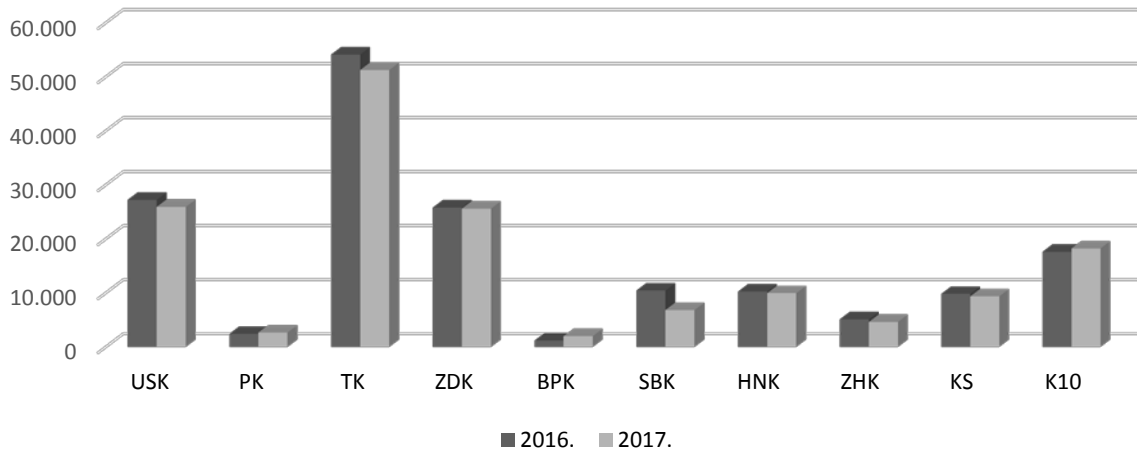
Izvor podataka: Nadležna kantonalna ministarstva i vlastiti obračun

Tabela 12. Brojno stanje goveda po kantonima u Federaciji BiH

Kantoni	2016. godina	2017. godina
USK	27.214	25.914
PK	2.425	2.660
TK	54.112	51.254
ZDK	25.800	25.600
BPK	1.200	2.000
SBK	10.432	6.826
HNK	10.257	9.940
ZHK	5.120	4.624
KS	9.821	9.350
K10	17.610	18.227
UKUPNO	163.991	156.395

Izvor podataka: Nadležna kantonalna ministarstva

Grafikon 25. Brojno stanje goveda po kantonima u Federaciji BiH

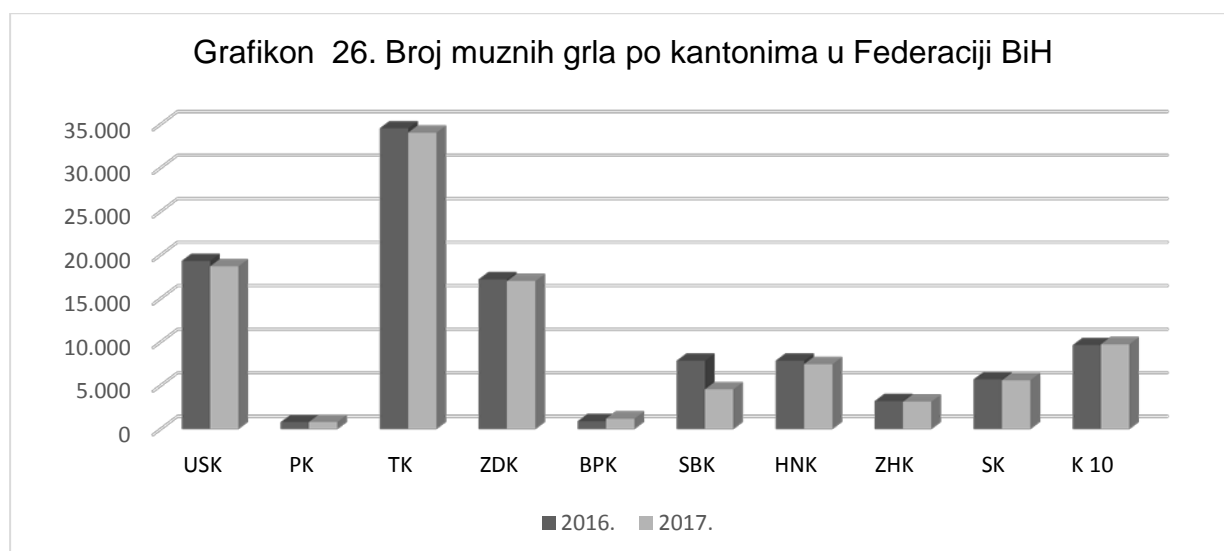

Zbog sve zahtjevnijeg tržišta za proizvodnju kvalitetnog mlijeka koja podrazumijeva primjenu standarda o kvaliteti sirovog i svježeg mlijeka, veći broj malih poljoprivrednih proizvođača koji ne mogu zadovoljiti tražene standarde (uvjeti držanja, higijenski paket i sl.) ne isporučuju mlijeko za tržište zbog čega se prestaju baviti ovom proizvodnjom i time se smanjuje broj muznih grla. S druge strane velike farme su uglavnom osuvremenile svoje proizvodne kapacitete i primjenjuju zootehničke mjere, te imaju visok stupanj iskorištenosti genetskog potencijala grla i proizvodnost po grlu, što je na razini proizvodnje na europskim farmama.

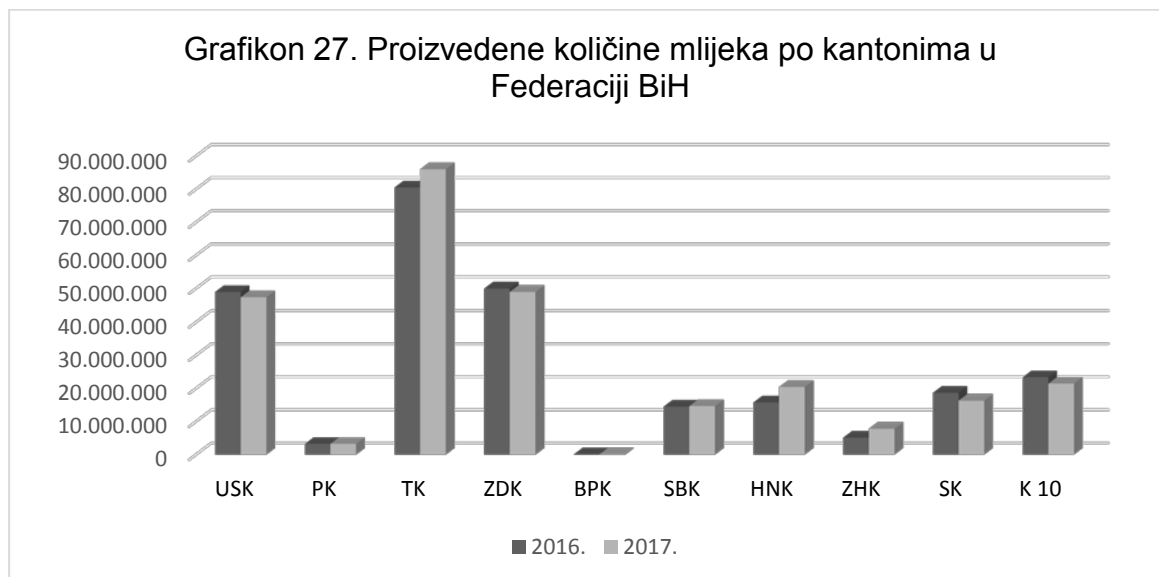
Tabela 13. Broj muznih grla i proizvodnja mlijeka po kantonima u F BiH 2016.- 2017. godina

Kanton	2016. godina				2017. godina			
	Muzna grla		Proizvodnja mlijeka		Muzna grla		Proizvodnja mlijeka	
	Broj krava	%	Litara	%	Broj krava	%	Litara	%
USK	19.311	18,0	48.956.320	18,8	18.684	18,3	47.347.269	17,8
PK	805	0,8	3.220.000	1,2	820	0,8	3.280.000	1,2
TK	34.539	32,3	80.522.161	31,0	34.040	33,3	86.036.478	32,3
ZDK	17.200	16,1	50.000.000	19,2	17.000	16,6	49.000.000	18,4
BPK	910	0,9	116.350	0,0	1.200	1,2	120.484	0,0
SBK	7.850	7,3	14.536.554	5,6	4.572	4,5	14.676.081	5,5
HNK	7.850	7,3	15.765.000	6,1	7.450	7,3	20.433.600	7,7
ZHK	3.211	3,0	5.120.000	2,0	3.150	3,1	7.820.000	2,9
SK	5.721	5,3	18.663.360	7,2	5.617	5,5	16.314.600	6,1
K 10	9.637	9,0	23.366.500	9,0	9.745	9,5	21.442.740	8,0
UKUPNO	107.034	100,0	260.149.895	100,0	102.278	100	266.471.252	100,0

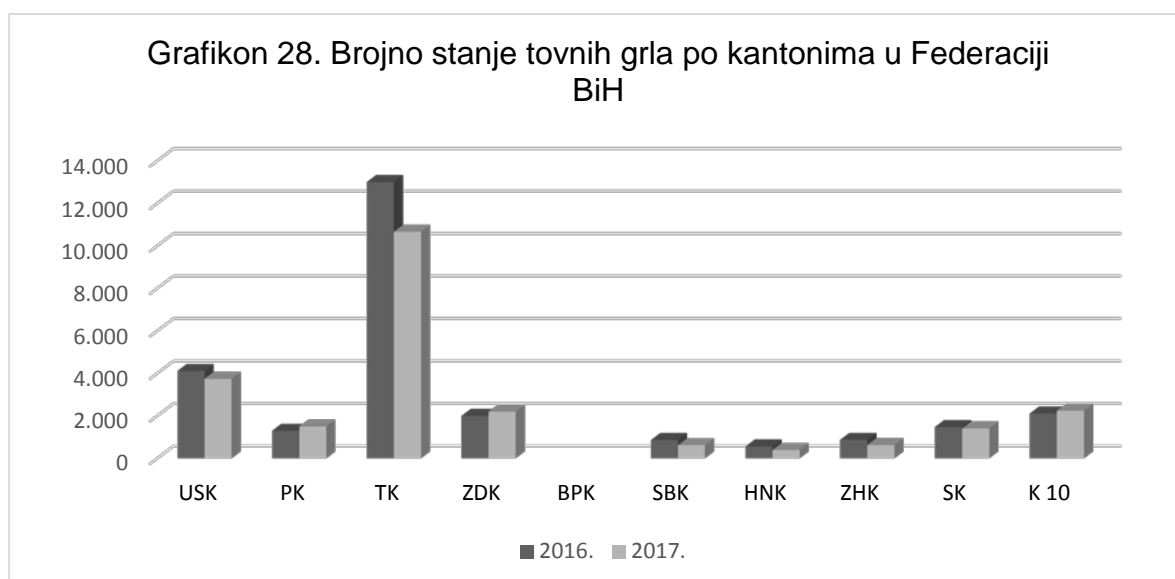
Izvor podataka: Nadležna kantonalna ministarstva i vlastiti proračun

Iz Tabele 13. i Grafikona 26. vidljivo je da je u Federaciji BiH došlo do smanjenja brojnog stanja muznih grla. Najveći broj muznih grla locirano je u Tuzlanskom i Unsko-sanskom kantonu.

Iz Tabele 13. i Grafikona 27. vidljivo je da je došlo do blagog povećanja proizvodnje mlijeka u Federaciji BiH u 2017. u odnosu na 2016. godinu. Najveće količine proizvedenog mlijeka su u Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom i Unsko-sanskom kantonu.

Iz Grafikona 28. vidljivo je da je u Federaciji BiH došlo do smanjenja brojnog stanja tovnih junadi u 2017. u odnosu na 2016. godinu. Do blagog povećanja tovnih grla došlo je u Zeničko-dobojskom kantonu. Najveći broj tovnih junadi lociran je u Tuzlanskom i Unsko-sanskom kantonu.

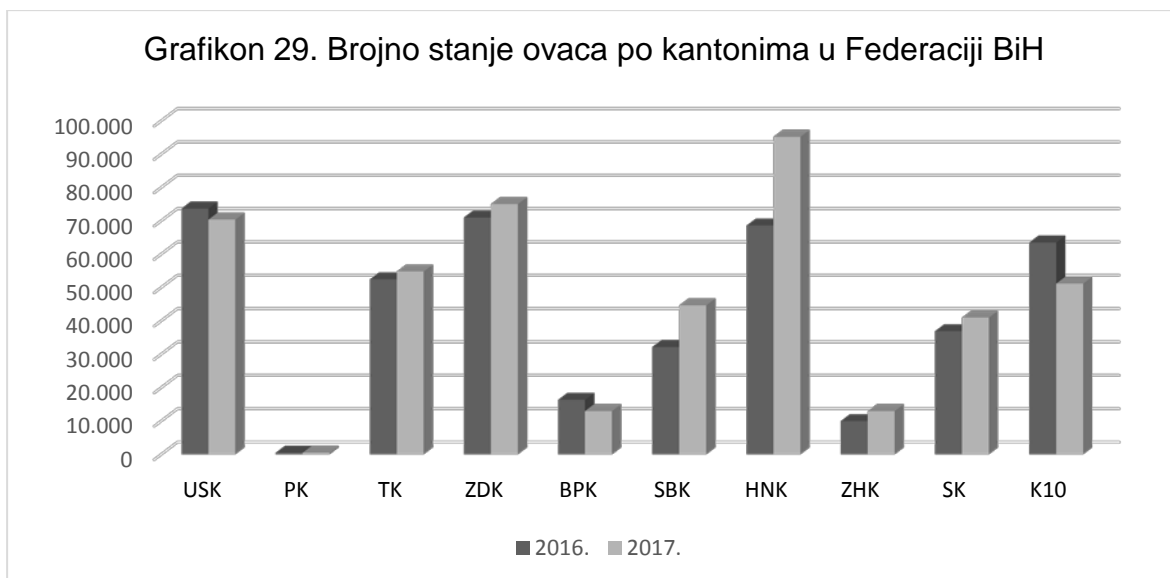
B.2. OVČARSTVO

Ovčarstvo je veoma važna djelatnost u ruralnim područjima Federacije BiH, jer je značajan izvor prihoda za stanovništvo, a ogleda se u proizvodnji mlijeka, autohtonih sireva i mesa. Pri tome se vlasnicima stada nude različite mogućnosti usmjeravanja proizvodnje prema većem ili manjem preferiranju mesa ili mlijeka, što, uz genetske usmjerenosti, ovisi o nekoliko važnih ekonomskih i socioloških čimbenika. Značajno je napomenuti da se sve veći broj proizvođača mlijeka odlučuje za proizvodnju domaćih autohtonih sireva, što u konačnici stvara novu vrijednost i povećava dobit ove vrste proizvodnje.

Tabela 14. Broj ovaca u Federaciji BiH po kantonima

Kanton	Broj ovaca u 2016.	%	Broj ovaca u 2017.	%
USK	73.645	17,3	70.320	15,3
PK	450	0,1	450	0,1
TK	52.427	12,3	54.762	11,9
ZDK	71.000	16,7	75.000	16,4
BPK	16.340	3,8	13.000	2,8
SBK	32.204	7,6	44.650	9,7
HNK	68.570	16,1	95.204	20,8
ZHK	9.975	2,3	12.975	2,8
SK	36.878	8,7	40.957	8,9
K10	63.458	14,9	51.126	11,2
UKUPNO	424.947	100	458.444	100,0

Izvor podataka: Nadležna kantonalna ministarstva

Prema podacima iz kantonalnih ministarstava nadležnih za poslove poljoprivrede u Federaciji BiH došlo je do povećanja broja ovaca. Povećanje broja ovaca je zabilježeno u Hercegovačko-neretvanskom, Srednjobosanskom i Zeničko-dobojskom, Tuzlanskom, Zapadno-hercegovačkom i Sarajevskom kantonu a smanjenja u Unsko-sanskom, K10 i Bosansko-podrinjskom kantonu. Najveći broj ovaca lociran je u Hercegovačko-neretvanskom, Zeničko-dobojskom i Unsko-sanskom kantonu.

B.3. KOZARSTVO

Veliki dio Federacije BiH ima prirodne resurse za uzgoj koza i to u različitim sustavima poput otvorenih i poluotvorenih pašnjaka, uzgoja u stajama i kombiniranim uzgojima. Danas se u Federaciji BiH svi ovi sustavi uzgoja koza mogu vidjeti u praksi.

Postoje moderne komercijalne farme sa visokim ulaganjima u objekte i opremu sa orijentacijom na proizvodnju mlijeka kao i komercijalne farme sa improviziranim stajama koje osiguravaju minimum standarda sa osnovnom opremom.

U Tabeli 15. ispod je prikazano ukupno brojno stanje koza, sa pregledom grla koja se muzu i količinom mlijeka po muznom grlu. Vidljivo je da je došlo do blagog povećanja broja muznih grla, ali smanjenja količina mlijeka po pomuzenoj kozi.

Tabela 15. Brojno stanje koza u 2016.- 2017. godina

Godina	Ukupno grla	Broj muznih koza	Količina mlijeka po muznom grlu (litra)
2016.	43.946	26.570	195
2017.	44.616	26.379	185

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Ministarstvo je prepoznalo ovaj vid proizvodnje kao veoma važnu granu u stočarstvu i godinama se ova proizvodnja značajno podržava uz stalno povećanje potpore po litri mlijeka kako bi se zadovoljile potrebe za kozjim mlijekom.

Unatoč potporama Ministarstva, kozarstvo se nije značajno razvijalo iako postoji organizirani otkup mlijeka i prodaja kozjeg mesa.

Tabela 16. Brojno stanje koza u Federaciji BiH po kantonima 2016.-2017. godina

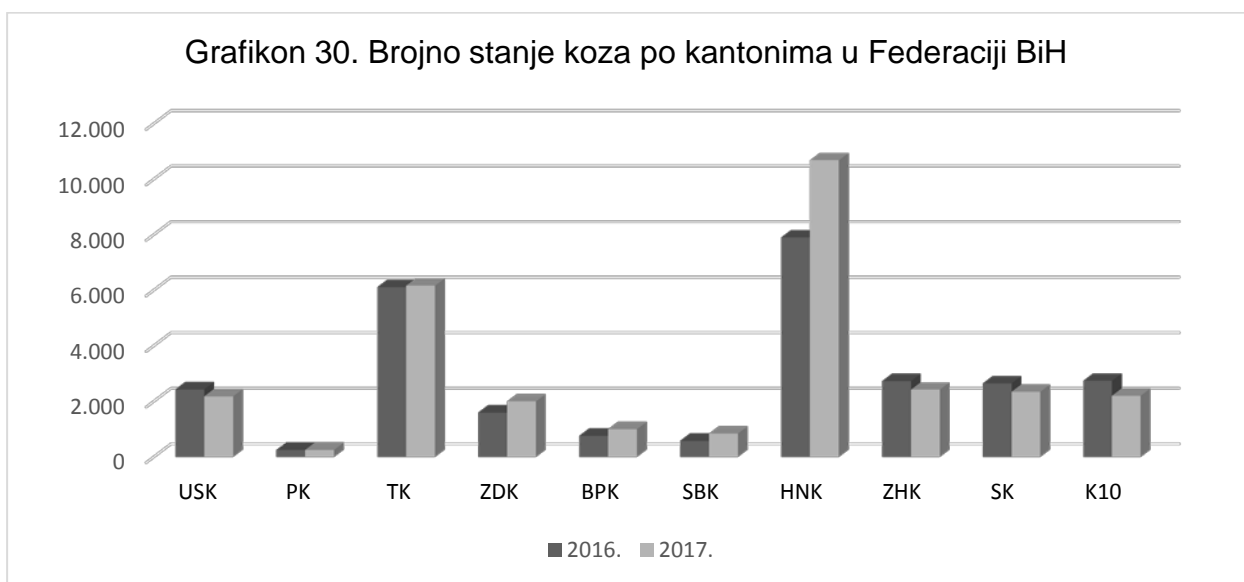
Kanton	Broj koza u 2016.	%	Broj koza u 2017.	%
USK	2.432	8,8	2.181	7,2
PK	255	0,9	255	0,8
TK	6.110	22,0	6.162	20,5
ZDK	1.600	5,8	2.000	6,6
BPK	760	2,7	1.000	3,3
SBK	583	2,1	841	2,8
HNK	7.900	28,5	10.680	35,5

ZHK	2.730	9,8	2.420	8,0
SK	2.645	9,5	2.343	7,8
K10	2.739	9,9	2.202	7,3
UKUPNO	27.754	100,0	30.084	100,0

Izvor: Kantonalna ministarstva nadležna za poslove poljoprivrede i vlastiti proračun

Iz Tabele 16. i Grafikona 30. a prema podacima iz kantonalnih ministarstava nadležnih za poslove poljoprivrede, vidljivo da je u Federaciji BiH u 2017. godini došlo do povećanja brojnog stanja koza u odnosu na 2016. godinu.

Najveći broj koza lociran je u Hercegoviačko-neretvanskom i Tuzlanskom kantonu.

B.4. SVINJOGOJSTVO

Sadašnja stanje u svinjogojskog proizvodnji u Federaciji BiH nije na zadovoljavajućoj razini i ne osigurava dovoljnu proizvodnju svinjskog mesa za domaće potrebe. Razlozi za ovakvo stanje se mogu svesti na sljedeće čimbenike: potpuno liberalizirano tržište mesa u BiH, nedovoljna sustavna potpora sektoru, usitnjena imanja (malo obradive površine), mali broj rasplodnih i tovnih grla na gospodarstvu, neodgovarajući uvjeti držanja, loš pasminski sastav, nedostatak uzgojno – selekcijskog rada u sektoru, nedostupnost povoljnih kreditnih linija, slaba educiranost proizvođača svinjskog mesa i drugi razlozi.

U područjima gdje se uzgajaju svinje prakticira se samo završna faza proizvodnog ciklusa odnosno tov svinja. Tov svinja se temelji na uvezenoj prasadi i to s ciljem

podmirivanja domaćeg tržišta. U mesoprerađivačkoj industriju domaća sirovina je zastupljena u veoma malom postotku, jer je većina sirovine iz uvoza. Ovaj način proizvodnje u svinjogojstvu se nastavio i u 2016. godini.

Tabela 17. Brojno stanje svinja 2016.- 2017. godina

Godina	Ukupno svinja	Krmače i suprasne nazimice
2016.	85.291	9.221
2017.	93.000	9.550

Izvor: Federalni zavod za statistiku

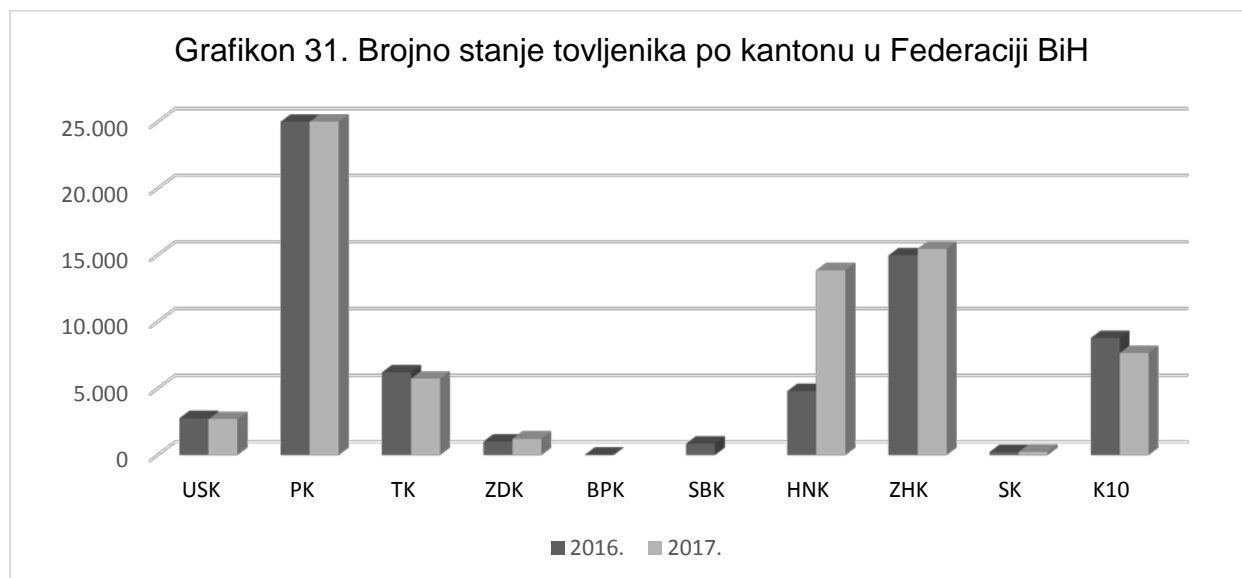
Prema statističkim podacima u 2017. godini došlo je do povećanja ukupnog broja svinja u odnosu na 2016. godinu, kao i povećanja broja krmača i suprasnih nazimica u odnosu na 2016. godinu.

Tabela 18. Brojno stanje tovljenika (tovnih svinja) po kantonima u F BiH 2016. - 2017.

Kantoni	2016. god.	2017.god.
USK	2.749	2.681
PK	25.000	25.000
TK	6.196	5.719
ZDK	1.000	1.200
BPK	0	0
SBK	846	Nije dostavljen podatak
HNK	4.790	13.850
ZHK	14.977	15.456
SK	223	228
K10	8.762	7.645
Ukupno	64.543	71.779

Izvor: Nadležna kantonalna ministarstva

Iz Tabele 18. i Grafikona 31., a prema podacima kantonalnih ministarstava nadležnih za poslove poljoprivrede vidljivo je da je u Federaciji BiH povećan broj tovljenika u 2017. u odnosu na 2016. godinu. Najveći porast zabilježen je u Hercegovačko-neretvanskom kantonu dok je smanjen broj i u K10 i Tuzlanskom kantonu. Najveći broj tovnih grla lociran je u Posavskom kantonu.

B.5. PČELARSTVO

Najveći značaj pčelarstva pored proizvodnje meda i ostalih pčelinjih proizvoda ogleda se u oprašivanju poljoprivrednog bilja, jer bez pčela poljoprivredna proizvodnja bi bila nezamisliva. U usporedbi sa drugim industrijski razvijenim zemljama, imamo izuzetno čistu i zdravu prirodu, što rezultira proizvodnjom kvalitetnog i zdravstveno ispravnog meda, kao i drugih pčelinjih proizvoda i matica.

Pčelarstvo je regulirano Zakonom o stočarstvu. U skladu sa navedenim Zakonom, u 2018.g. donesen je Pravilnik o pčelarstvu (Službene novine Federacije BiH br. 31/18) kojim su definirani uvjeti za bavljenje pčelarstvom, razmnožavanje pčela, lokacije pčelinjaka, paša pčela i njihova selidba, uspostavljanje katastra pčelinje paše, prodaja pčela, matica i pčelinjih proizvoda i uspostavljanje registra košnica i pčelara.

Tabela 19. Podaci o broju pčelinjih zajednica i količinama proizvedenog meda 2016.-2017. godina

Godina	Broj košnica	Ukupna proizvodnja, tona	Proizvodnja po košnici, kg
2016.	231.168	1.621	7

2017.	225.773	1.350	6
--------------	---------	-------	---

Izvor: Federalni zavod za statistiku

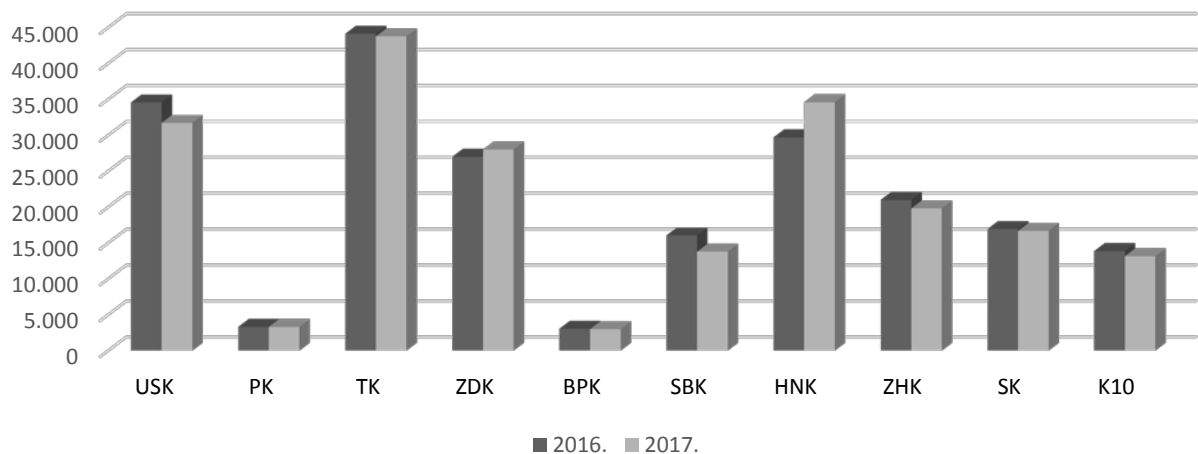
Prema statističkim podacima u Federaciji BiH u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu došlo je do smanjenja broja košnica, smanjenje proizvedenih količina meda, i smanjenja proizvodnje meda po košnici.

U Federaciji BiH imamo mali broj velikih proizvođača meda i pčelinjih proizvoda kao i onih koji se bave proizvodnjom i prodajom matica. Analizom je utvrđeno da pčelarstvo u većini slučajeva predstavlja dodatni izvor prihoda kod najvećeg broja pčelara, a isti med i druge proizvode prodaju izvan sustava. Da bi mogao prodavati svoj med, kao i druge pčelinje proizvode i matice na službenom tržištu, proizvođač mora biti registriran kao obrt, pravni subjekt ili farma i da ispunjava sve sanitarne uvjete. Također mora vršiti i redovne analize kvalitete meda i provoditi zdravstvene mjere na pčelinjaku.

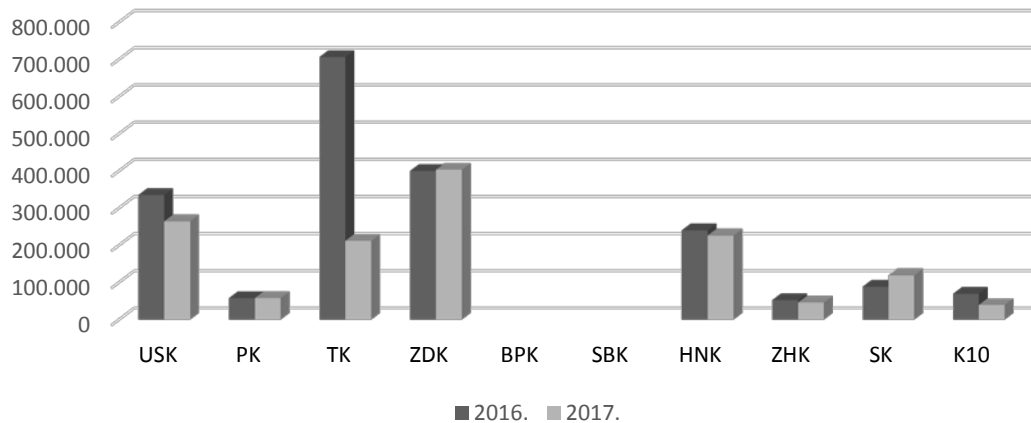
Tabela 20. Broj pčelinjih zajednica i proizvodnja meda po kantonima u Federaciji BiH u 2016. - 2017. godina

Kanton	2016.				2017.			
	Broj pčelinjih zajednica (kom)	%	Količina meda (kg)	%	Broj pčelinjih zajednica (kom)	%	Količina meda (kg)	%
USK	34.569	30,2	335.200	17,2	31.721	15,3	264.306	19,3
PK	3.300	2,8	57.750	3,0	3.300	1,6	57.750	4,2
TK	44.118	17,5	706.385	36,2	43.767	21,1	212.125	15,5
ZDK	27.000	20,4	400.000	20,5	28.000	13,5	403.000	29,5
BPK	3.050	0,0		0,0	3.000	1,4		0,0
SBK	16.051	0,0		0,0	13.782	6,6		0,0
HNK	29.700	16,5	240.200	12,3	34.600	16,7	226.200	16,5
ZHK	21.000	0,0	52.500	2,7	19.800	9,5	45.800	3,3
SK	16.934	8,7	88.420	4,5	16.676	8,0	119.245	8,7
K10	13.867	3,9	69.335	3,6	13.142	6,3	39.426	2,9
UKUPNO	209.589	100,0	1.949.790		207.788	100,0	1.367.852	100,0

Grafikon 32. Broj pčelinjih zajednica po kantonima u Federaciji BiH

Grafikon 33. Proizvedene količine meda po kantonima u Federaciji BiH

Prema podacima iz kantonalnih ministarstava nadležnih za poslove poljoprivrede u Federaciji BiH u 2017. u odnosu na 2016. godinu došlo je do smanjenja broja pčelinjih zajednica i proizvodnje meda što je vidljivo iz tabele i grafikona.

Također je vidljivo da je najveći broj košnica lociran u tri kantona i to: Tuzlanskom, Hercegovačko-neretvanskom i Unsko-sanskom kantonu.

Najveća proizvodnja meda je u Zeničko-dobojskom, Unsko-sanskom i Hercegovačko-neretvanskom kantonu.

B.6. PERADARSTVO

Peradarstvo, kao jedna od grana stočarstva, ima bitno mjesto u poljoprivrednoj proizvodnji. To proizlazi iz činjenice da je suvremeno peradarstvo najintenzivniji oblik stočarstva i ima potpuno industrijsko značenje.

Važnost peradarstva očituje se prvenstveno u proizvodnji mesa i jaja, koja predstavlja jedan od najefikasnijih i najbržih načina dobivanja visokokvalitetnih animalnih proizvoda za ishranu ljudi.

Proizvodnja mesa peradi u Federaciji BiH zasniva se uglavnom na proizvodnji mesa pilića.

Proizvodnja pilećeg mesa (brojleri) je značajno zastupljena u Federaciji BiH i kao takva je konkurentnija u odnosu na druge proizvodnje. Za razliku od drugih, pileće meso iz uvoza je opterećeno carinom, tako da je naš proizvođač pilećeg mesa uz gotovo dostignute evropske uvjete proizvodnje ima dobre preduvjete za bavljenje ovom proizvodnjom.

Tabela 21. Podaci u peradarskoj proizvodnji u Federaciji BiH u tisućama, 2016.-2017. godine

Godina	Broj peradi/hiljada kljun	Broj koka nosilja/hiljada kljun
2016.	8.705	1.886
2017.	9.365	1.776

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Iz Tabele 21. gore vidljivo da je u Federaciji BiH u 2017. godini ukupan broj peradi povećan u odnosu na 2016. godinu, kao i smanjenje broja koka nosilja.

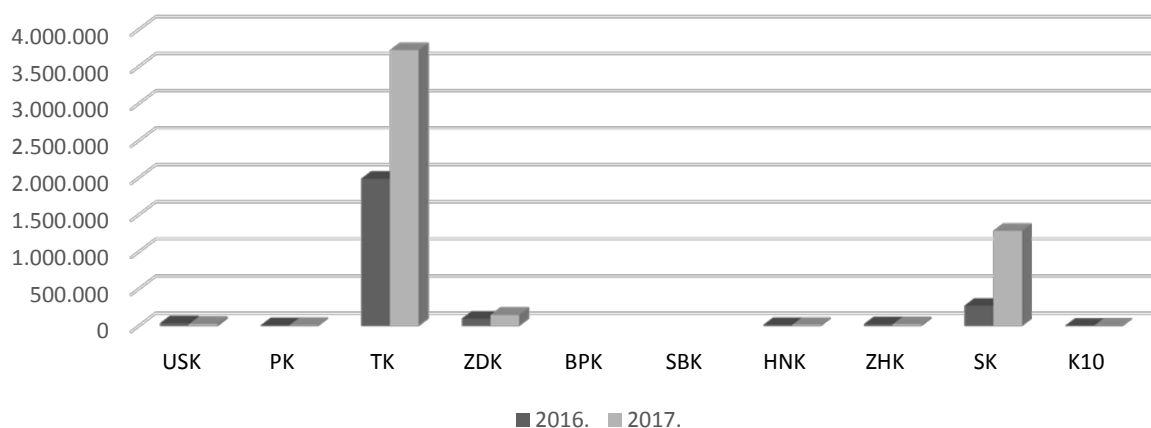
Tabela 22. Broj peradi matičnih jata po kantonima u 2016.- 2017. godina

Kantoni	2016.			2017.		
	Pilenke teške lin. /kljun	Pilenke lake lin./kljun	18-sedm. pilenke/kljun	Pilenke teške lin. /kljun	Pilenke lake lin./kljun	18-sedm. pilenke/kljun
USK	39.500	26.083	19.500	27.500	25.590	11.500
PK	10.000	14.000	422.900	10.000	14.000	430.000
TK	1.988.074	114.700	592.000	3.722.400	142.100	224.089
ZDK	100.000	80.000	5.000	150.000	84.000	8.000
BPK						
SBK			44.905			24.960
HNK	15.000	1.000	12.000	15.000	28.700	6.800
ZHK	25.330	44.720	22.120	23.250	41.520	21.120
SK	274.752	159.350	65.100	1.283.970	106.345	82.055
K10	3.421	31.269	7.976	2.813	28.110	8.126
UKUPNO	2.456.077	471.122	1.191.501	5.234.933	470.365	816.650

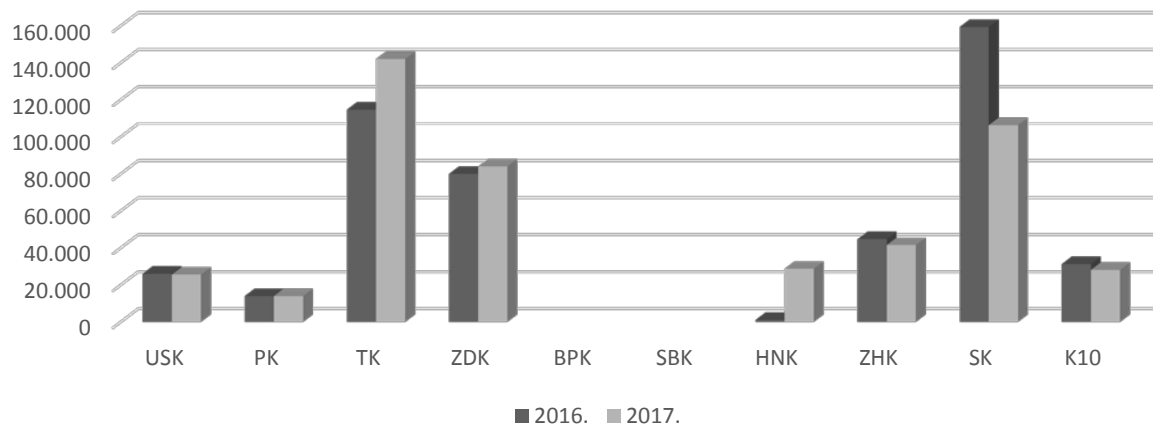
Izvor: Nadležna kantonalna ministarstva

Iz Tabele 22. i Grafikona 34., 35. i 36. vidljivo je da je u 2017. godini u Federaciji BiH došlo do povećanja broja pilenki teških linija, smanjenja broja pilenki lakih linija te do povećanja broja 18-sedmičnih pilenki.

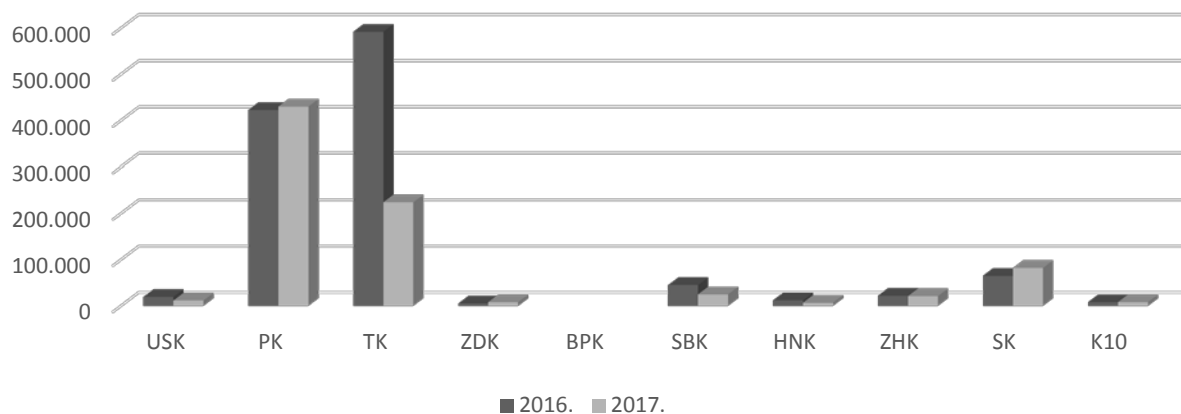
Grafikon 34. Brojno stanje pilenki teških linija po kantonima u Federaciji BiH

Grafikon 35. Brojno stanje pilenki lakih linija po kantonima u Federaciji BiH

Grafikon 36. Brojno stanje 18-sedmičnih pilenki po kantonima u Federaciji BiH

B.7. AKVAKULTURA

U 2017. godini nastavljen je oporavak i blago povećanje proizvodnje u oblasti akvakulture u Federaciji BiH. Povećanje proizvodnje ribe i drugih akvatičnih životinja u Federaciji BiH, promatrano u odnosu na prethodnu 2016. godinu iznosi oko 4%.

Ukupna proizvodnja salminidnih vrsta riba u 2016. godini iznosila je: kalifornijska pastrmka (*Oncorhynchus mykiss*) – 1.680 t, potočna pastrmka (*Salmo trutta fario*) – 90 t i potočna zlatovčica (*Salvelinus fontinalis*) – 20 t. U proizvodnji mlađi potočne pastrmke za potrebe poribljavanja otvorenih voda nije bilo većih odstupanja od dosadašnje proizvodnje i ona je u protekloj godini iznosila oko 4 milijuna jedinki potočne pastrmke. U 2016. godini za potrebe poribljavanja rijeke Neretve i njenih pritoka uzgojeno je i oko 100.000 jedinki mlađi mekousne pastrmke (*Salmo obtusirostris*) i 50.000 jedinki mlađi glavatice (*Salmo marmoratus*).

Proizvodnja morskih organizama (marikultura) bila je skoro na razini prethodne godine. Na dvije farme, koje egzistiraju u području Neumskog zaljeva u 2017. godini ukupna proizvodnja u marikulturi je iznosila 215 tona, od čega najveći udio čini morska riba (orada i lubin), oko 200 tona a ostatak od 15 tona školjke, prvenstveno dagnja ili mušula.

U pogonu za preradu ribe (firma „Žuvela“- Stolac) i tvornici riblje hrane („Bosfish“ – Hadžići, obim proizvodnje se nije značajnije mijenjao u odnosu na prethodni period.

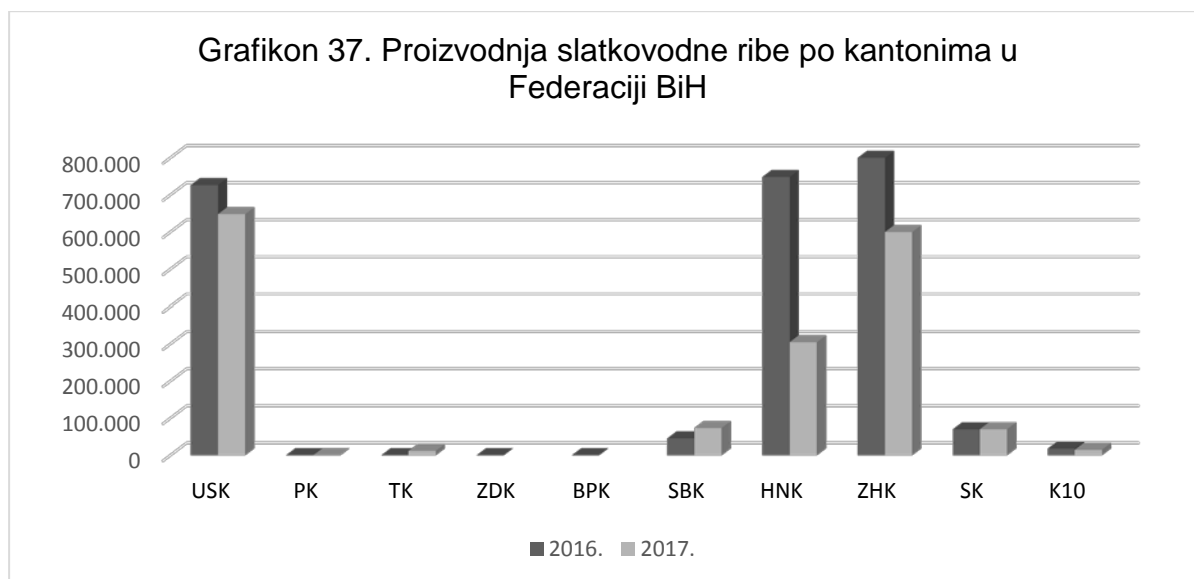
Plasman ribe na područje Europske unije je ostvaren u potpunosti za bescarinske kvotu od 500 tona godišnje. Značajna količina ribe plasirana je i na područje Srbije i Crne Gore.

Tabela 23. Proizvodnja u akvakulturi po kantonima u Federaciji BiH u 2016. - 2017. godina

Kantoni	2016.			2017.		
	Slatkovodna riba (kg)	Morska riba (kg)	Ribogojlišta	Slatkovodna riba (kg)	Morska riba (kg)	Ribogojlišta
USK	726.688	0	2	648.168	0	2

PK	0	0	0	0	0	0
TK	0	0	0	12.000	0	2
ZDK	0	0	0		0	
BPK	0	0	0		0	
SBK	45.271		1	73.724	0	2
HNK	748.550	175.500	18	305.000	210.000	13
ZHK	800.000	0	2	600.000	0	2
SK	70.000	0	4	70.500	0	5
K10	18.121	0	11	15.121	0	11
Ukupno	2.408.630	175.500	38	1.724.513	210.000	37

Izvor: Nadležna kantonalna ministarstva

Iz Tabele 23. i Grafikona 37. vidljivo je da je došlo do smanjenja proizvodnje slatkovodne ribe a povećanja proizvodnje morske ribe u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu.

IV. ANALIZA STANJA U PREHRAMBENOJ INDUSTRIJI

1.1 PROIZVODNJA I KAPACITETI

Najzastupljenije grane prehrambene industrije u Federaciji BiH su: proizvodnja mlijeka i mliječnih prerađevina, proizvodnja mesa i mesnih prerađevina, proizvodnja vode i osvježavajućih bezalkoholnih pića, prerada žitarica i proizvodnja brašna i mlinsko-pekarskih proizvoda, proizvodnja alkoholnih pića (pivo, vino i jaka alkoholna pića) te prerada voća i povrća. U tabeli 24. su predstavljeni indeksi proizvodnje prehrambenih proizvoda, pića i duhanskih proizvoda za 11 mjeseci 2017. i 2016. godine jer do izrade ovog izvješća nisu objavljeni rezultati za cijelu 2017. godinu.

Tabela 24. Indeksi proizvodnje

Oblasti industrijske proizvodnje	XI 2017. 2016.	XI 2017. XI 2016.	I-XI 2017. I-XI 2016.
1. Proizvodnja prehrambenih proizvoda	101,2	101,1	99,3
2. Proizvodnja pića	94,6	111,5	113,8
3. Proizvodnja duhanskih proizvoda	98,2	87,0	79,7

*Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku (bazna 2010: 100)

Tabela 25. Proizvodnja prehrambenih proizvoda, pića i cigareta u 2017.godini

R/b	Proizvodi	Jed. mjere	2016.	2017.	Indeks 2016/2015
1.	Brašno i proizvodi od brašna	tona	268.831	257.494	0,95
2.	Meso i mesne prerađevine	tona	63.437	65.171	1,03
3.	Mlijeko i mliječne prerađevine	tona	132.939	143.904	1,08
4.	Proizvodi od voća i povrća	tona	12.727	10.787	0,85
5.	Čokolada i konditorski proizvodi	tona	2.060	2.001	0,97
6.	Tjestenina, kava, čaj, začini	tona	12.852	12.287	0,96
7.	Alkoholna pića, vino, pivo	000 lit	47.210	49.376	1,04
8.	Vode i osvježavajuća pića	000 lit	247.837	292.504	1,18

9.	Cigarete	mil. kom	1.775	1.379	0,78
----	----------	----------	-------	-------	------

*Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

Iz podataka u Tabeli 25. može se zaključiti da je proizvodnja prehrambenih proizvoda u 2017. godini ostala na istoj razini kao i 2016. godine, s tim da je kod proizvoda od voća i povrća i cigareta, znatno smanjena proizvodnja.

Kapaciteti gospodarskih društava koja se bave proizvodnjom prehrambenih proizvoda u Federaciji BiH u 2017. godini su skoro na istoj razini kao i prethodnih godina te je i dalje stupanj iskorištenosti domaćih kapaciteta u prehrambenoj industriji nizak, što se može vidjeti u Tabeli 26.

Tabela 26. Pregled kapaciteta i njihova iskorištenost po pojedinim granama prehrambene industrije

Grana prehrambene industrije	Jed. mjere	Proizvodnja u 2017.	Kapacitet /godišnji	Iskorištenost kapaciteta %
Mlinska industrija	t	160.014	302.150	52,96
Prerada mlijeka	000 lit	176.375	400.000	44,09
Prerada mesa	t	65.175	169.000	38,57
Prerada voća i povrća	t	10.787	15.000	71,91
Proizvodnja keksa i vafla	t	12.186	22.400	54,40
Proizvodnja piva	hl	459.136	1.500.000	30,61
Proizvodnja vode	000 lit	95.102	430.000	22,12
Proizvodnja bezalkoholnih pića	000 lit	197.402	356.600	55,36
Proizvodnja vina	000 lit	3.360	26.400	12,72
Proizvodnja cigareta	t	1.379	7.000	19,70

Podaci o proizvodnji u 2017. godini – Izvor: Federalni zavod za statistiku

Iz tabele 26. može se uočiti da je iskorištenost kapaciteta u većini ispod 50%, izuzimajući preradu voća i povrća čija iskorištenost kapaciteta iznosi 72%, te kod mlinske industrije, proizvodnje keksa i vafla i proizvodnje bezalkoholnih pića koja je nešto više od 50%.

Najniža iskorištenost kapaciteta bilježi se kod proizvodnje cigareta 19,7% i proizvodnje vina 12,72%.

Kada se govori o iskorištenosti kapaciteta u prehrambenoj industriji treba uzeti u obzir činjenicu da Federalni zavod za statistiku nema podatke o proizvodnji za sve subjekte iz oblasti prehrambene industrije, te je pretpostavka da je ostvarena proizvodnja veća, nego što prikazuju podaci u tabeli 26. Tako npr. prema neslužbenim podacima o proizvodnji vina koje posjeduje ovo Ministarstvo, iskorištenost kapaciteta je veća od 50%.

Iako je Naputak za upis u registar subjekata iz oblasti prehrambene i duhanske industrije objavljen u "Službenim novinama Federacije BiH", broj 3/16, kojim je propisana obveza dostavljanja podataka, između ostalih, o kapacitetima i ostvarenoj proizvodnji za prethodnu godinu, veoma mali broj subjekata dostavio je tražene podatke (oko 20%).

Kapaciteti prehrambenih pogona u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2017. godini su približno slični kapacitetima prethodnih godina. Jedina vidljiva promjena kapaciteta je u mlinskoj industriji, jer je nekoliko mlinova srednjeg kapaciteta prestalo sa radom i u preradi voća i povrća, voćnih sokova i bezalkoholnog pića, jer je gospodarsko društvo „Hepok“ d.d. Mostar prestalo sa proizvodnjom a svoju opremu za preradu voća i povrća, proizvodnju sokova i bezalkoholnih pića, instalirao je u novi pogon u Brčkom. Za 2017.godinu u odnosu na 2016. godinu je karakteristično da se proizvodnja piva, vode, bezalkoholnih pića, piva, keksa i vafla, i mesa povećala, a da se proizvodnja prerađevina od voća i povrća i cigareta smanjila.

1.2. ZASTUPLJENOST DOMAĆIH SIROVINA U PROIZVODIMA

Proizvođači prehrambenih proizvoda prema podrijetlu sirovina koje prerađuju se mogu podijeliti u dvije skupine:

- Proizvođači koji prerađuju sirovine koje su najvećim dijelom domaćeg podrijetla (mlijeko, prirodne mineralne i prirodne izvorske vode, voće i povrće, grožđe za proizvodnju vina) i
- Proizvođači koji proizvodnju zasnivaju uglavnom na uvezenim sirovinama (prerada žitarica, prerada mesa, proizvodnja piva, proizvodnja osvježavajućih bezalkoholnih pića, proizvodnja cigareta).

1.3. POKRIVENOST UVOZA IZVOZOM

Tabela 27. Proizvodnja, uvoz, izvoz i pokrivenost uvoza izvozom pojedinih prehrambenih proizvoda u Federaciji BiH u 2017. godini

Proizvod	Proizvodnja (kg/lit)	Izvoz (KM)	Uvoz (KM)	Pokrivenost uvoza izvozom
Mlijeko i vrhnje	115.242.944	40.789.819	24.441.948	166,88
Sir	3.812.469	6.253.542	66.886.957	9,35
Maslac	242.528	1.177.834	14.191.006	8,30
Brašno (pšenično)	159.956.450	13.989.343	15.552.664	89,95
Čokolada i ostali proizvodi koji sadrže kakao	2.001.501	4.959.253	99.743.450	4,97
Tjestenina	10.532.629	1.847.171	11.255.342	16,41

Pivo	45.913.604	1.096.633	115.834.932	0,95
Vino	3.360.152	4.258.121	12.846.475	33,15
Mineralne vode	95.102.388	4.270.232	15.809.364	27,01
Bezalkoholna pića	197.420.289	32.071.369	100.329.164	31,97
Meso-govedina	12.875.037	47.399.293	105.356.367	44,99
Meso - svinjetina	1.211.367	0	25.438.695	0,00
Meso-peradi (cijelo)	1.488.490	1.417.467	3.044.828	46,55
Voćni sokovi	1.245.569	491.951	10.934.160	4,50
Džem, marmelada	1.120.150	1.450.671	3.214.872	45,12
Cigarete (mil. kom)	1.379	9.363.530	61.707.851	15,17

*Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku i Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Iz Tabele 27. može se vidjeti da je jedino kod mlijeka i vrhnja zabilježen veći izvoz u odnosu na uvoz (pokrivenost uvoza izvozom je 166,88%).

Najmanja pokrivenost uvoza izvozom zabilježena je kod sira, maslaca, piva, voćnih sokova. Posebnu pažnju treba obratiti na veliki uvoz piva (115,8 milijuna KM) iako imamo vlastite kapacitete za proizvodnju čija je iskorištenost samo 30,61%, mineralne vode (15,8 milijuna KM) i bezalkoholna pića (100,3 milijuna KM), a iskorištenost naših kapaciteta je 27,01% za vode, odnosno 31,97% za bezalkoholna pića.

4.1. KRETANJE POTROŠAČKIH CIJENA U 2017. GODINI

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku i Federalnog ministarstva trgovine, u prosincu 2017. godine u odnosu na prosinac 2016. godine, cijene su više za 1,9% (godišnja inflacija).

U odjeljku „Hrana i bezalkoholna pića“, koji je ujedno i najznačajniji za potrošnju domaćinstava, cijene većine proizvoda su imale povećanje u 2017. godini (prosjeck rasta 1,5%).

U odjeljku „Alkoholna pića i duhan“ cijene su više za 5,3%, uglavnom zbog povećanja trošarina na duhan, što je direktno doprinijelo rastu cijena duhana za oko 6,1%.

	<u>XII 2017.</u> <u>XI 2017.</u>	<u>XII 2017.</u> <u>XII 2016.</u>	<u>Q 2017.</u> <u>Q 2016.</u>	<u>XII 2017.</u> <u>Q 2016</u>	<u>XII 2017.</u> <u>Q 2010</u>
Ukupan Indeks	100,0	101,9	101,7	101,8	104,7
Hrana i	100,0	102,2	101,5	101,1	104,2

bezalkoholna pića					
Hrana	100,0	102,4	101,2	100,8	103,6
Bezalkoholna pića	99,5	101,1	103,9	103,6	108,9
Alkoholna pića i duhan	99,9	106,1	105,3	106,1	168,1
Alkoholna pića	99,6	100,6	101,0	100,2	101,5
Duhan	100,0	107,2	106,1	107,2	190,2

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

Tabela 28. Prosječan broj uposlenih u 2016. godini i XII mjesec 2017. godine:

Oblasti industrijske proizvodnje	2016.	XII 2017.	XII 2017 Ø 2016
Broj zaposlenih u F BiH	457.974	472.575	103,2
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	12.861	13.552	105,4
Proizvodnja pića	1.464	1.422	97,1
Proizvodnja duhanskih proizvoda	359	321	89,4

*Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

Tabela 29. Neto i bruto plaća u XI i XII mjesecu 2017. i 2016. godine:

	Neto plate (KM)			Bruto plata (KM)		
		XI	XII		XI	XII
	2016.	2017.	2017.	2016.	2017.	2017.
Federacija Bosne i Hercegovine	839	868	875	1.283	1.331	1.341
Poljoprivreda, šumarstvo, ribolov	809	862	798	1.220	1.307	1.206
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	518	547	558	775	821	838
Proizvodnja pića	976	1.065	1.026	1.503	1.646	1.584
Proizvodnja duhanskih proizvoda	1.065	925	939	1.639	1.414	1.436

*Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

V. MJERE NOVČANIH POTPORA PO MODELU POTICAJA PROIZVODNJI

U skladu sa Zakonom o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju Vlada Federacije BiH na prijedlog Ministarstva donijela je Program za 2017. godinu („Službene novine Federacije BiH“ br. 24/17 i 97/17).

Program za 2017. godinu realiziran je u iznosu od **71.745.017,74 KM** odnosno **99,1%**, a od tog iznosa u 2017. godini ukupno je realizirano **10.944.039,54 KM** po modelu poticaja biljnoj proizvodnji, a **59.827.538,70 KM** po modelu poticaja animalnoj proizvodnji.

S tim u vezi u 2017. godini su propisane mjere poticaja proizvodnji kako slijedi:

1. Novčane potpore u biljnoj proizvodnji

Tabela 30. Odobreni poticaji biljnoj proizvodnji u 2017. godini po vrstama poticaja

A/1		BILJNA PROIZVODNJA	Planirano prema Programu	Odobreno u KM
A/1-1	Br.	Proizvodnja ratarskih, povrtlarskih kultura, voćarskih kultura, grožđa i maslina		
	1.	Proizvodnja krušnih žita (pšenica i raž)		3.233.693,73
	2.	Proizvodnja stočnog žita (ječam, zob i tritikale)		546.439,05
	3.	Proizvodnja krmnog bilja (silažni kukuruz, stočni grašak i grahorice)		2.125.770,37
	4.	Proizvodnja uljarica (uljana repica, suncokret i soja)		725.274,89
	5.	Proizvodnja heljde		2.809,36
	6.	Proizvodnja ljekovitog i aromatičnog bilja		203.006,70
	7.	Proizvodnja povrća		744.192,40

	8.	Proizvodnja grožđa i maslina		757.718,91
	9.	Proizvodnja voća		292.413,69
	10.	Proizvodnja duhana u listu -Virdžinija, Berlej i Hercegovački ravnjak		94.303,50
A/1-2		Proizvodnja sjemena		
	11.	Proizvodnja sjemena strnih žitarica		461.133,00
	12.	Proizvodnja sjemena kukuruza, soje i suncokreta		15.250,00
	13.	Proizvodnja sjemena krumpira (osnovno sjeme)		0,00
	14.	Proizvodnja sjemena krumpira (sjeme I sorte reprodukcije)		34.340,00
A/1-3		Proizvodnja sadnog materijala		
	15.	Deklarirane sadnice krošnjastog voća		123.142,95
	16.	Deklarirane sadnice jagodičastog voća		444.557,10
	17.	Deklarirane sadnice vinove loze		67.828,05
		Ukupno A/1-1, A1-2, A1-3 (PROIZVODNJA 2017.)	9.933.834,16	9.871.873,70
A/1-4		Nerealizirane potpore		
	18.	Nerealizirani zahtjevi clijenata iz prethodnih godina po modelu poticaja proizvodnji, kojima zbog nedostatka sredstava ili vršenja naknadnih kontrola i provjera nije isplaćena novčana potpora po Programu novčanih potpora.	1.072.165,84	1.072.165,84
		UKUPNO A/1	11.006.000,00	10.944.039,54

Tabela 31. Pregled poticaja za biljnu proizvodnju po kantonima u Federaciji BiH

A/1	BILJNA PROIZVODNJA	BPK	K10	HNK	SK	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
A/1-1	Proizvodnja ratarskih, povrtlarskih, voćarskih i vinogradarskih kultura											
1.	Proizvodnja krušnih žita (pšenica i raž)	0,00	1.080.325,56	1.980,00	16.775,00	1.770.780,85	3.795,00	205.789,44	143.140,30	1.064,58	10.043,00	3.233.693,73
2.	Proizvodnja stočnog žita (ječam, zob i tritikale)	0,00	228.516,82	21.595,00	7.385,00	38.394,08	19.411,00	125.681,67	90.777,31	12.259,67	2.418,50	546.439,05
3.	Proizvodnja krmnog bilja (silažni kukuruz, stočni grašak i grahorice)	0,00	226.428,00	65.836,65	63.390,00	58.801,50	97.847,84	675.084,62	831.431,97	86.159,79	20.790,00	2.125.770,37
4.	Proizvodnja uljarica (uljana repica, suncokret i soja)	0,00	0,00	0,00	0,00	698.386,89	0,00	10.888,00	16.000,00	0,00	0,00	725.274,89
5.	Proizvodnja heljde	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2.809,36	0,00	2.809,36
6.	Proizvodnja ljekovitog i aromatičnog bilja	0,00	0,00	49.976,70	9.600,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	143.430,00	203.006,70
7.	Proizvodnja povrća	0,00	59.080,00	152.038,00	2.000,00	2.200,00	0,00	15.021,80	0,00	3.632,60	510.220,00	744.192,40
8.	Proizvodnja grožđa i maslina	0,00	0,00	650.730,06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	106.988,85	757.718,91

	9.	Proizvodnja voća	4.185,00	0,00	275.178,06	0,00	10.188,63	0,00	2.862,00	0,00	0,00	0,00	292.413,69
	10.	Proizvodnja duhana u listu -Virdžinija, Berlej i Hercegovački ravnjak	0,00	0,00	0,00	0,00	92.835,00	0,00	1.468,50	0,00	0,00	0,00	94.303,50
A/1-2		Proizvodnja sjemena	BPK	K10	HNK	SK	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
	11.	Proizvodnja sjemena strnih žitarica	0,00	154.300,00	0,00	0,00	306.833,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	461.133,00
	12.	Proizvodnja sjemena kukuruza, soje i suncokreta	0,00	0,00	0,00	0,00	15.250,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	15.250,00
	13.	Proizvodnja sjemena krumpira (osnovno sjeme)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	14.	Proizvodnja sjemena krumpira (sjeme I sorte reprodukcije)	0,00	34.340,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	34.340,00
A/1-3		Proizvodnja sadnog materijala	BPK	K10	HNK	SK	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
	15.	Deklarirane sadnice krošnjastog voća	0,00	0,00	33.936,75	0,00	0,00	9.689,40	79.516,80	0,00	0,00	0,00	123.142,95
	16.	Deklarirane sadnice jagodičastog voća	50.100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	284.512,50	109.944,60	0,00	0,00	0,00	444.557,10
	17.	Deklarirane sadnice vinove loze	0,00	0,00	44.428,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	23.400,00	67.828,05
A/1-4		Nerealizirane potpore	BPK	K10	HNK	SK	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO

	18	Nerealizirani zahtjevi kljenata iz prethodnih godina	0,00	88.613,20	75.525,00	63.600,00	880,00	179.431,86	661.357,78	2.758,00	0,00	0,00	1.072.165,84
		SVEGA A/1	54.285,00	1.871.603,58	1.371.224,27	162.750,00	2.994.549,95	594.687,60	1.887.615,21	1.084.107,58	105.926,00	817.290,35	10.944.039,54

Efekti novčanih potpora u biljnoj proizvodnji

Pokazatelji praćenja efekata poticaja u biljnoj proizvodnji u 2016./2017. godini izraženi kroz broj hektara obuhvaćenih plaćanjem i iznosom poticaja po kulturama.

Obračun efekata poticaja vrši se na temelju svih zaprimljenih i odobrenih zahtjeva za 2016., odnosno 2017. godinu. Ova metoda obračuna indeksa primijenjena je iz razloga što su korisnici realno ispunili propisane uvjete za svaku pojedinu proizvodnju po referentnim Programima.

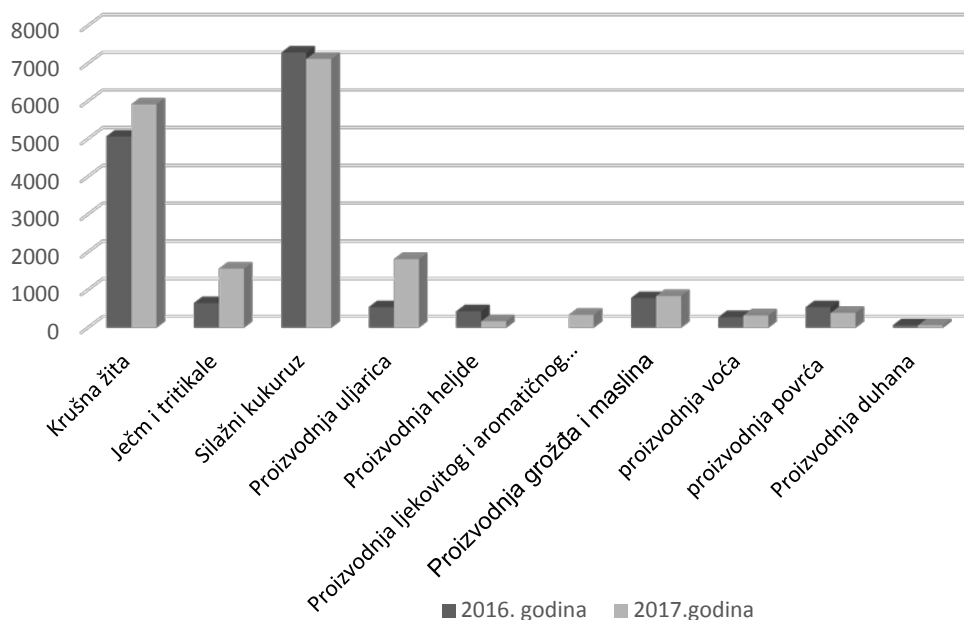
Tabela 32. Pokazatelji praćenja efekata poticaja u biljnoj proizvodnji izraženi kroz broj hektara obuhvaćenih plaćanjem po kulturi i iznosom poticaja po kulturama

	A/1	BILJNA PROIZVODNJA	Ukupni zahtjevi u 2016. godini-realiz. i nerealiz. (KM)	Poticana količina u 2016.god (po: ha ,l, grlo, kg, kom)	Poticaj KM/ ha, l, grlo, kg, kom	Ukupni zahtjevi u 2017. godini-realiz. i nerealiz. (KM)	Poticana količina u 2017.god (po: ha ,l, grlo, kg, kom)	Poticaj po JM (ha, lit, grlo, kg)	Indikator povećanja efekata poticaja
	A/1-1	Proizvodnja krušnih žita (pšenica i raž)	3.135.981,63	5.702	550,00	3.254.318,73	5.916,94	550	104%
	1.	Proizvodnja ječma i tritikala	516.835,74	1.477	350,00	546.439,05	1.561,25	350	106%
	2.	Proizvodnja silažnog kukuruza	2.214.762,28	7.383	300,00	2.136.751,27	7.122,50	300	96%
	3.	Proizvodnja uljarica (uljana repica, suncokret i soja)	774.968,40	1.937	400,00	725.274,89	1.813,19	400	94%
	4.	Proizvodnja heljde	237.807,96	595	400,00	69.169,36	172,92	400	29%
		Proizvodnja ljekovitog i aromatičnog bilja	96.834,00	161	600,00	203.006,70	338,34	600	210%
		Proizvodnja grožđa i maslina	726.424,65	807	900,00	757.718,91	841,91	900,00	104%
		Proizvodnja voća	257.297,49	286	900,00	292.413,69	324,90	900,00	114%

		Proizvodnja povrća (rajčica, paprika, krastavac, patlidžan, mrkva, cikla, luk, salata i mladi krumpir)	720.627,90	360	2.000,00	784.665,60	392,33	2.000,00	109%
	5.	Proizvodnja duhana u listu							
	6.	Proizvodnja duhana u listu (Virdžinija i Berley Hercegovački ravnjak klasa I-IV)	137.025,00	91	1.500,00	94.303,50	62,87	1.500,00	69%
A/1-2		Proizvodnja sjemena							
	10.	Proizvodnja sjemena strnih žitarica (pšenica, ječam, raž, zob i heljda)	274.600,00	343	800,00	461.133,00	461,13	1.000,00	134%
	11.	Proizvodnja sjemena kukuruza, soje i suncokreta	89.088,00	111	800,00	15.250,00	15,25	1.000,00	14%
	12.	Proizvodnja sjemena krumpira (osnovno sjeme) certificirano sjeme	39.100,00	23	1.700,00	34.340,00	20,20	1.700,00	88%

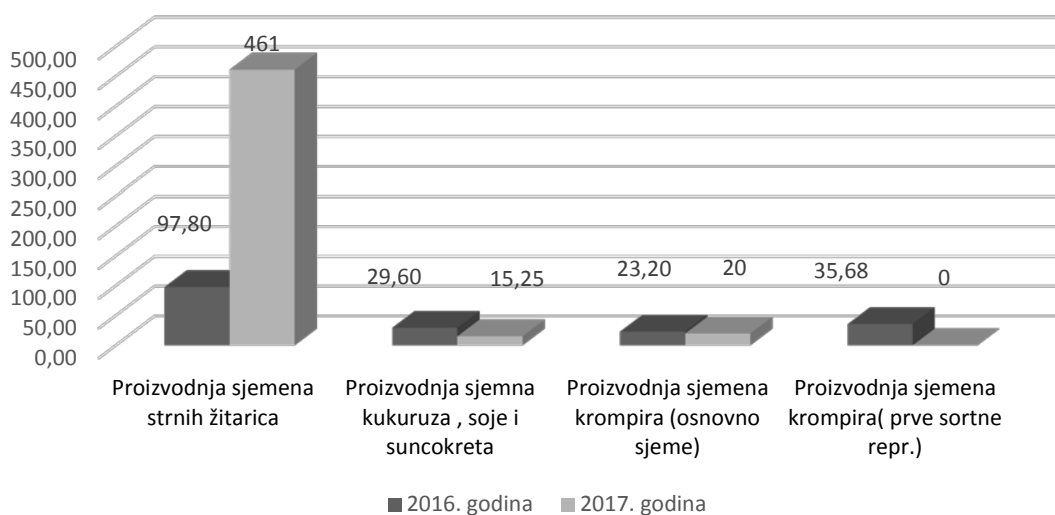
	13.	Proizvodnja sjemena krumpira (sjeme I sorte reprodukcije)	8.125,00	6	1.300,00	0,00			0%
A/1-3		Proizvodnja sadnog materijala							
	14.	Deklarirane sadnice krošnjastog voća	101.711,25	226.025	0,45	123.142,95	273.651,00	0,45	121%
	15.	Deklarirane sadnice jagodičastog voća	657.289,85	1.877.971	0,35	440.132,10	1.467.107,00	0,30	78%
	16.	Deklarirane sadnice vinove loze	99.823,50	221.830	0,45	67.828,05	150.729,00	0,45	68%
A/1-4		UKUPNO A/1-1 do A1-3				10.005.887,80			

Grafikon 39. Efekti poticaja po proizvodjama u bilnoj proizvodnji 2016/2017. god (ha)

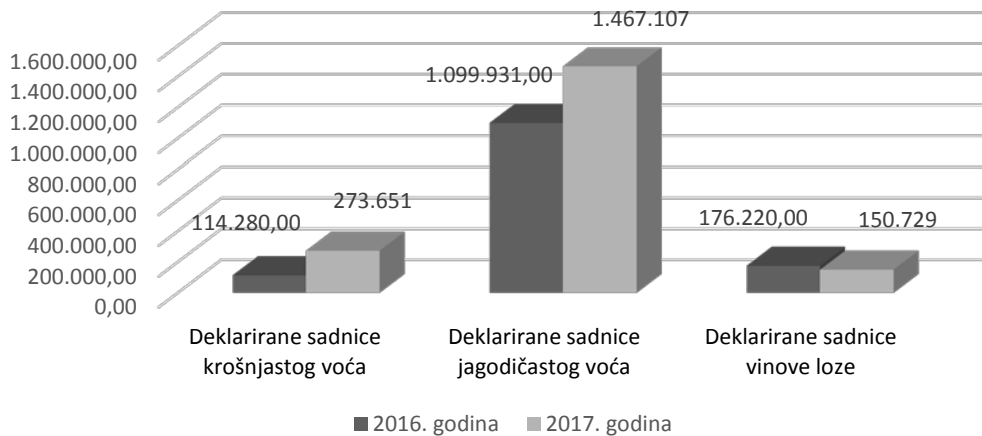

Usporedbom zasijanih površina kod većine kultura uočene su blage promjene u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu, dok se kod žitarica i uljarica u 2017. godini bilježi značajniji rast zasijanih površina u odnosu na 2016. godinu.

Grafikon 40. Efekti poticaja u proizvodnji sjemena u 2016/2017. god. (ha)

Grafikon 41. Efekti proizvodnje sadnog materijala u 2016/2017. (kom)

Iz prethodna tri grafikona vidljivo je da su efekti poticaja u gotovo sve proizvodnje na istoj razini, osim što je primjetno povećanje efekata poticaja za proizvodnje sjemena strnih žitarica i sadnica jagodičastog voća.

Novčane potpore u animalnoj proizvodnji

Tabela 33. Odobreni poticaji animalnoj proizvodnji u 2017. godini po vrstama poticaja

A/2		ANIMALNA PROIZVODNJA	Planirano prema Programu	Odobreno u KM
A/2-1	Br.	Govedarska proizvodnja		
	1.	Proizvodnja svježeg kravljeg mlijeka		26.726.763,40
	2.	Proizvodnja krave u sustavu otkupa mlijeka		2.878.753,46
	3.	Proizvodnja goveđeg mesa - tov junadi od teladi iz domaćeg uzgoja		3.434.308,12
	3a.	Proizvodnja goveđeg mesa - tov junadi od teladi iz uvoza		72.750,00
	4.	Uzgoj rasplodne stoke - rasplodnih junica		3.830.572,30
	5.	Uzgoj goveda u sustavu krava - tele		1.811.113,00
A/2-2		Ovčarska i kozarska proizvodnja		
	6.	Proizvodnja ovčjeg mlijeka		72.517,20
	7.	Proizvodnja kozjeg mlijeka		120.809,50
	8.	Uzgoj rasplodne stoke (ovce)		0,00
	9.	Uzgoj rasplodne stoke (koze)		155.517,44
A/2-3		Svinjogojska proizvodnja		
	10.	Proizvodnja svinjskog mesa - tov svinja		1.656.840,00
	11.	Uzgoj rasplodne stoke - krmača		52.785,50
A/2-4		Peradarska proizvodnja		
	12.	Uzgoj 18-tjednih pilenki		51.301,95

	13.	Uzgoj matičnog jata - pilenki teške roditeljske linije		74.011,20
	14.	Uzgoj matičnog jata - pilenki lake roditeljske linije		0,00
A/2-5		Pčelarska proizvodnja		
	15.	Košnice pčela, uzgoj pčelinjih zajednica		243.450,00
A/2-6		Ribarska proizvodnja		
	16.	Proizvodnja/uzgoj slatkovodne ribe		2.205.367,23
	17.	Proizvodnja/uzgoj morske ribe		202.020,47
A/2-7		Izvorne zaštićene pasmine životinja		
	18.	Uzgoj izvornih zaštićenih pasmina životinja (bosanski brdski konj, domaća buša i domaći magarac u čistoj krvi)		6.900,00
	18a.	Uzgoj izvornih zaštićenih pasmina životinja (bosanski brdski konj, domaća buša i domaći magarac-križanci u tipu date pasmine)		36.300,00
	19.	Uzgoj izvornih zaštićenih pasmina životinja (pas tornjak)		920,00
		Ukupno A/2-1, A/2-2, A/2-3, A/2-4, A/2-5, A/2-6, A/2-7	43.919.794,03	43.633.000,77
A/2-8				
	20.	Nerealizirani zahtjevi klijenata iz prethodnih godina	16.500.000,00	16.194.537,93
		UKUPNO A/2	60.419.794,03	59.827.538,70

Programom za 2017. godinu po modelu poticaja animalnoj proizvodnji, planirano je 60.419.794,03 KM, a realizirano u iznosu od **59.827.538,70 KM**. odnosno **99,02%**.

Tabela 34. Pregled poticaja za animalnu proizvodnju po kantonima u Federaciji BiH za 2017. godinu

Model poticaja za animalnu proizvodnju												
A / 2	ANIMALNA PROIZVODNJA	BPK	K10	HNK	SK	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
A/2-1	Govedarska proizvodnja											
1.	Proizvodnja kravljeg mlijeka	22.443,96	3.669.084,96	948.584,00	1.183.261,84	516.694,72	3.004.174,88	6.566.690,20	7.206.339,72	3.136.991,08	472.498,04	26.726.763,40
2.	Muzne krave u sustavu otkupa mlijeka	0,00	538.781,00	50.600,00	117.398,08	43.253,24	377.893,72	583.342,60	837.975,97	279.435,61	50.073,24	2.878.753,46
3.	Proizvodnja goveđeg mesa - tov junadi od teladi iz domaćeg uzgoja	0,00	969.750,00	1.800,00	308.665,00	175.849,17	314.489,00	907.179,65	357.842,10	364.983,20	33.750,00	3.434.308,12
3a.	Proizvodnja goveđeg mesa - tov junadi od teladi iz uvoza	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5.000,00	0,00	67.750,00	72.750,00
4.	Uzgoj krava prvotelki (rasplodnih junica)	3.600,00	877.701,50	110.394,56	152.100,00	64.350,00	712.793,16	1.093.553,76	421.737,72	295.518,00	98.823,60	3.830.572,30
5.	Uzgoj goveda u sustavu krava - tele	0,00	1.479.300,00	84.600,00	0,00	0,00	11.400,00	24.300,00	70.063,00	60.750,00	80.700,00	1.811.113,00
A/2-2	Ovčarska i kozarska proizvodnja	BPK	K10	HNK	SK	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
6.	Proizvodnja ovčjeg mlijeka	0,00	7.137,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	65.379,90	0,00	72.517,20

7.	Proizvodnja kozjeg mlijeka	0,00	49.816,30	40.045,80	16.766,70	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	14.180,70	120.809,50
8.	Uzgoj rasplodne stoke (ovce)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9.	Uzgoj rasplodne stoke (koze)	0,00	38.185,00	24.010,00	4.305,00	0,00	28.467,44	11.655,00	5.530,00	39.060,00	4.305,00	155.517,44
A/2-3	Svinjogojska proizvodnja	BPK	K10	HNK	SK	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
10.	Proizvodnja svinjskog mesa - tov svinja	0,00	325.560,00	67.020,00	0,00	370.980,00	0,00	0,00	0,00	24.240,00	869.040,00	1.656.840,00
11.	Uzgoj rasplodnih krmača	0,00	6.055,50	0,00	0,00	38.030,00	1.050,00	1.500,00	0,00	6.150,00	0,00	52.785,50
A/2-4	Peradarska proizvodnja	BPK	HBK	HNK	SK	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
12.	Uzgoj 18-tjednih pilenki	0,00	0,00	0,00	1.907,50	23.364,95	8.736,00	8.193,50	0,00	7.350,00	1.750,00	51.301,95
13.	Uzgoj pilenki teške roditeljske linije	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	43.794,00	0,00	30.217,20	0,00	74.011,20
14.	Uzgoj pilenki lake roditeljske linije	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A/2-5	Pčelarska proizvodnja	BPK	HBK	HNK	SK	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
15.	Košnice pčela, uzgoj pčelinjih zajednica	0,00	6.900,00	80.940,00	5.145,00	0,00	8.820,00	2.025,00	40.785,00	7.245,00	91.590,00	243.450,00
A/2-6	Ribarska proizvodnja	BPK	HBK	HNK	SK	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO

16.	Uzgoj slatkovodne ribe	0,00	0,00	460.668,83	60.097,27	0,00	82.190,51	0,00	788.860,00	0,00	813.550,62	2.205.367,23
17.	Uzgoj morske ribe	0,00	0,00	202.020,47	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	202.020,47
A/2-7	Izvorne zaštićene pasmine životinja	BPK	HBK	HNK	SK	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
18.	Uzgoj izvornih zaštićenih pasmina životinja (u čistoj krvi)	0,00	0,00	0,00	6.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	900,00	0,00	6.900,00
18a	Uzgoj izvornih zaštićenih pasmina životinja (u tipu date pasmine)	450,00	1.800,00	0,00	0,00	0,00	600,00	0,00	6.600,00	4.950,00	21.900,00	36.300,00
19.	Uzgoj izvornih zaštićenih pasmina životinja (pas tornjak)	0,00	400,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	280,00	240,00	0,00	920,00
A/2-8	Nerealizirani zahtjevi	BPK	HBK	HNK	SK	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
20.	Nerealizirani zahtjevi klijenata iz prethodnih godina	16.586,04	3.254.177,80	1.157.156,20	724.587,24	233.339,76	2.628.620,63	2.808.361,90	3.309.132,88	1.753.255,44	309.320,04	16.194.537,93
	Svega A/2	43.080,00	11.224.649,36	3.227.839,86	2.580.233,63	1.465.861,84	7.179.235,34	12.050.595,61	13.050.146,39	6.076.665,43	2.929.231,24	59.827.538,70

1.1. Efekti novčanih potpora u animalnoj proizvodnji

Pokazatelji praćenja efekata poticaja u animalnoj proizvodnji u 2016./2017. godini izraženi kroz broj grla, kljunova, košnica pčela, litara mlijeka, obuhvaćenih plaćanjem po jedinici mjere i iznosom poticaja po vrsti animalne proizvodnje.

Obračun efekata poticaja vrši se na osnovu svih zaprimljenih i odobrenih zahtjeva za 2016. i 2017. godinu, odnosno u godinama kada su klijenti ostvarili proizvodnju i svoje pravo na potporu. Ova metoda obračuna indeksa primijenjena je iz razloga što su korisnici realno ispunili propisane uvjete za potporu za svaku pojedinu proizvodnju na temelju referentnih Programa i Pravilnika.

Efekti poticaja u animalnoj proizvodnji uglavnom imaju stabilan blagi rast po svim vrstama proizvodnje. Jedino je efekt poticaja u pčelarstvu ostvario značajniji rast i to prije svega što su Pravilnikom propisani lakši uvjeti za ostvarivanje poticaja ove vrste.

Pad efekata poticaja ostvaruju nažalost sljedeće proizvodnje: peradarstvo, svinjogojstvo i proizvodnja svježeg kozjeg mlijeka.

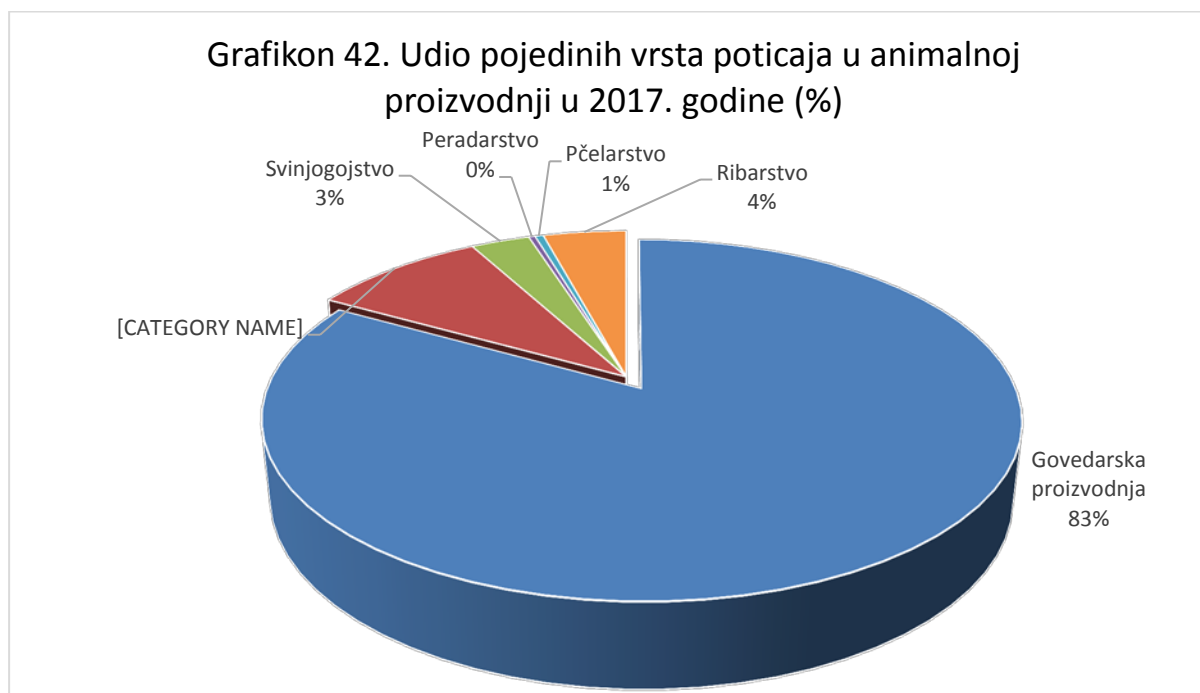
Tabela 35. Pokazatelji praćenja efekata poticaja u animalnoj proizvodnji u 2016. i 2017. godini

A/2		ANIMALNA PROIZVODNJA	Ukupni zahtjevi u 2016. godini- realiz. i nerealiz. (KM)	Poticana količina u 2016.g (ha ,l, grlo, kg, kom)	Poticaj po JM (ha, lit, grlo, kg)	Ukupni zahtjevi u 2017. godini- realiz. i nerealiz. (KM)	Poticana količina u 2017.godini (ha ,l, grlo, kg, kom)	Poticaj po JM (ha, lit, grlo, kg)	Indikator povećanja efekata poticaja
A/2-1	Br.	Govedarska proizvodnja							
	1.	Proizvodnja kravljeg mlijeka	34.526.513,00	123.308.975	0,28	35.196.658,73	125.702.352,61	0,28	102%
		Držanje krava u sustavu otkupa mlijeka	2.799.996,56	28.000	100,00	2.903.273,30	29.032,73	100	104%
	2.	Tov junadi iz domaćeg uzgoja	3.398.297,16	7.552	450,00	3.583.108,12	7.962,46	450	105%
		Tov junadi iz uvoza	-	0	250,00	72.750,00	291,00	250	
	3.	Uzgoj krava prvotelki (rasplodnih junica)	3.788.451,16	8.419	450,00	3.866.572,30	8.592,38	450	102%
	4.	Uzgoj goveda u sustavu krava - tele	1.667.901,00	3.706	450,00	1.811.113,00	4.024,70	450	109%
A/2-2		Ovčarska i kozarska proizvodnja							#DIV/0!
	5.	Proizvodnja svježeg ovčjeg mlijeka	40.802,84	136.009	0,30	72.517,20	241.724,00	0,30	178%

		Proizvodnja svježeg kozjeg mlijeka	226.288,88	754.296	0,30	136.697,50	455.658,33	0,30	60%
	6.	Uzgoj rasplodne stoke (ovce)	4.380.534,46	125.158	35,00	4.734.803,79	135.280,11	35,00	108%
	1	Uzgoj rasplodne stoke (koze)	156.525,00	4.472	35,00	157.092,44	4.488,36	35,00	100%
A/2-3		Svinjogojska proizvodnja							
	8.	Tov svinja od prasadi iz domaćeg uzgoja	2.407.800,00	40.130	60,00	778.320,00	12.972,00	60,00	32%
		Tov svinja od prasadi iz uvoza	0,00			878.520,00	14.642,00	60,00	
	9.	Uzgoj rasplodnih krmača	59.250,00	395	150,00	52.785,50	351,90	150,00	89%
A/2-4	10.	Peradarska proizvodnja							
		Uzgoj 18- sedmičnih pilenki	79.128,00	226.080	0,35	51.301,95	146.577,00	0,35	65%
	11.	Uzgoj pilenki teške roditeljske linije	135.147,60	112.623	1,20	125.394,00	104.495,00	1,20	93%
	12.	Uzgoj pilenki lake roditeljske linije	-	0	1,20	8.498,40	7.082,00	1,20	

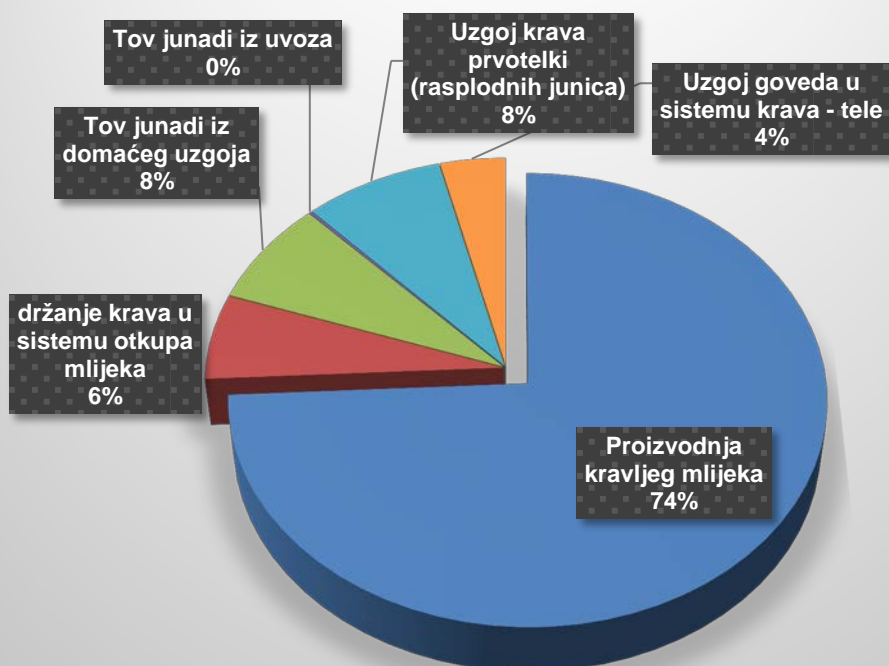
A/2-5		Pčelarska proizvodnja							
	13.	Košnice pčela, uzgoj pčelinjih zajednica	67.680,00	4.512	15,00	243.450,00	16.230,00	15,00	360%
A/2-6		Ribarska proizvodnja							
	14.	Uzgoj slatkovodne ribe	2.149.639,87	1.719.712	1,25	2.205.367,23	1.764.293,78	1,25	103%
	15.	Uzgoj morske ribe	219.437,68	175.550	1,25	202.020,47	161.616,38	1,25	92%
A/2-7		Uzgoj autohtonih sorti							
		Uzgoj bosanskog brdskog konja, domaće buše i domaće magarca	0,00			52.200,00	174,00	300,00	
		Uzgoj psa tornjaka	0,00			920,00	23,00	40,00	
		UKUPNO godine A/1-1 do A1-3				57.133.363,93			

Indikatori efekata poticaja izraženi kroz udio pojedinih vrsta poticaja u animalnoj proizvodnji u 2017. godini

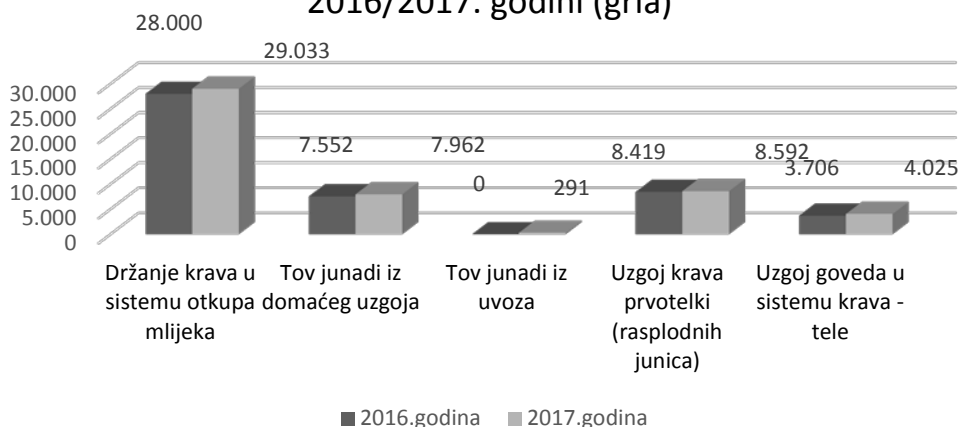
Od toga udio pojedinih proizvodnji u govedarstvu kao u grafikonu dole:

Grafikon 43. Udio u poticajima pojedinih proizvodnji u govedarstvu u 2017. godina

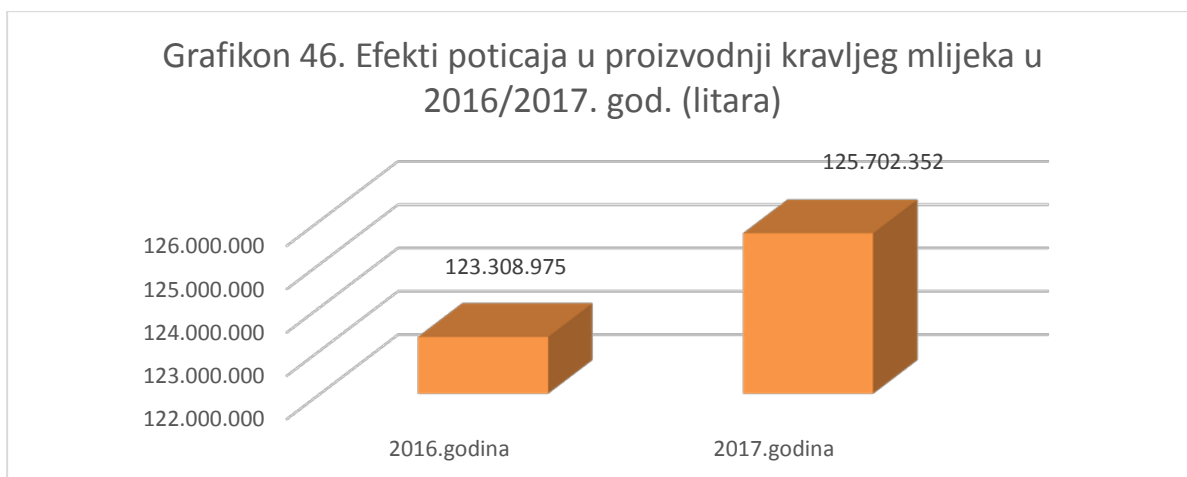
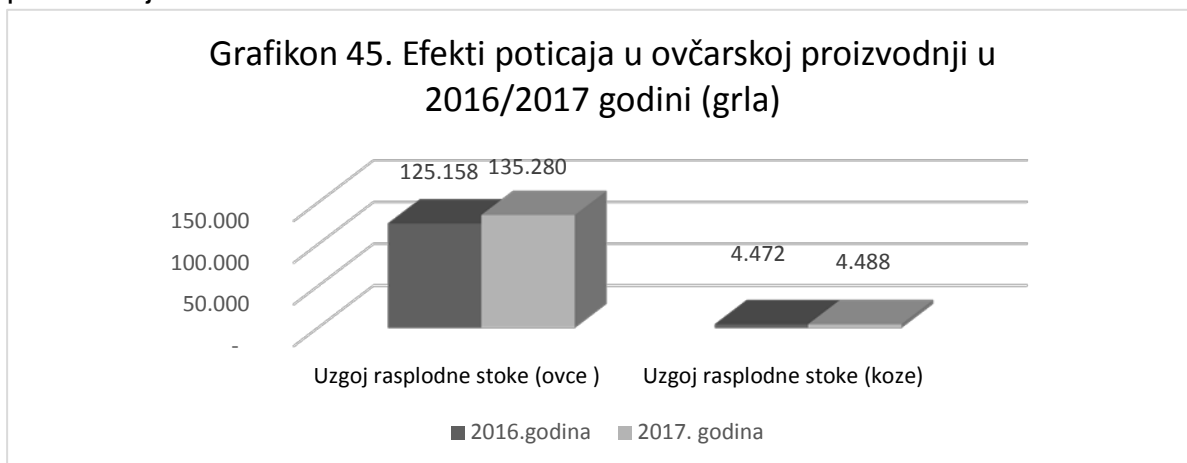

Iz gore priloženih grafikona vidno je da dominantni udio u poticaju ima govedarstvo 83%, a u okviru govedarske proizvodnje tu poziciju zauzimaju poticaji u proizvodnju mlijeka - 74 %.

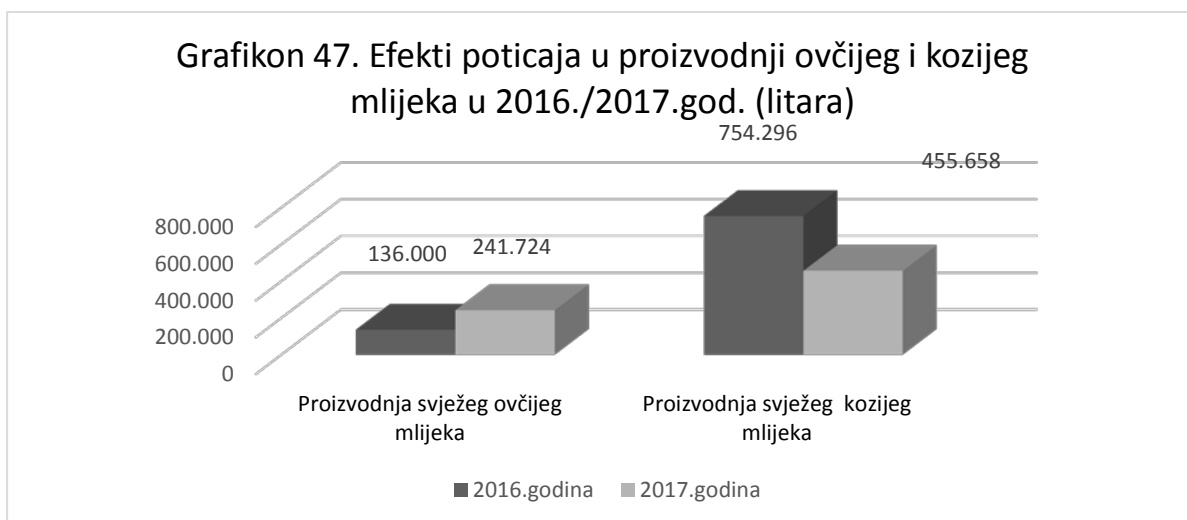
Grafikon 44. Efekti poticaja u govedarskoj proizvodnji u 2016/2017. godini (grla)

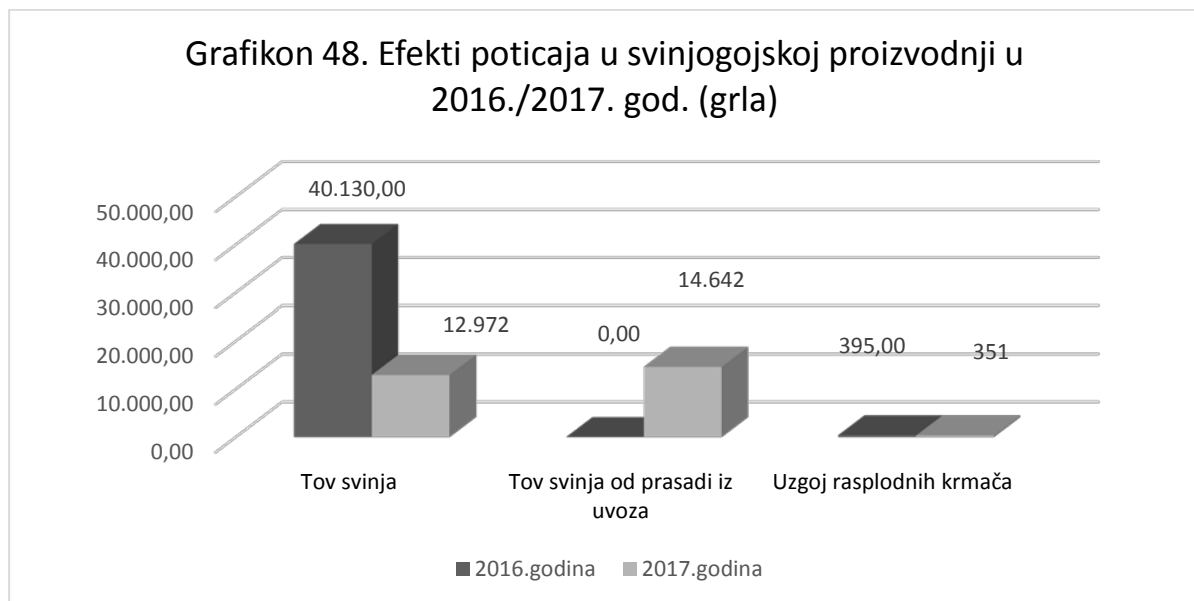
Efekti poticaja u govedarstvu izraženi kroz broj grla imaju blagi rast za sve proizvodnje

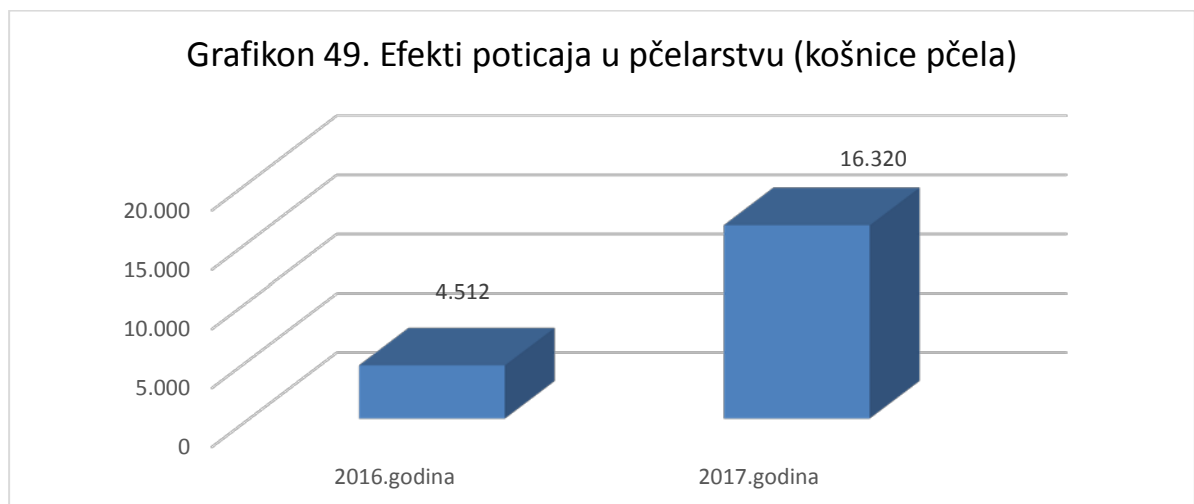
Efekti poticaja u ovčarstvu i kozarstvu izraženi kroz broj grla imaju blagi rast kao i proizvodnja kravljeg mlijeka izražena kroz broj litara mlijeka u sustavu potpora.

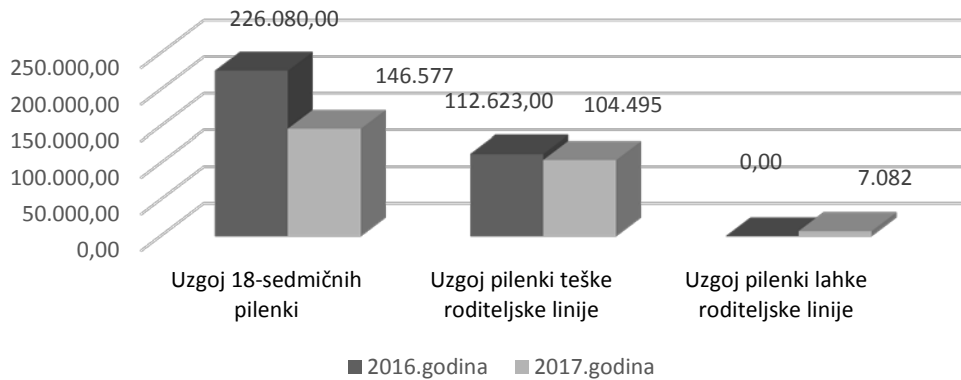
Efekti poticaja u proizvodnji svježeg ovčjeg mlijeka izraženi u litrima bilježe značajniji rast - 178 %, dok nažalost efekti poticaja u proizvodnji svježeg kozjeg mlijeka izraženi u litrima bilježe značajan pad od 40% u odnosu na prethodnu godinu.

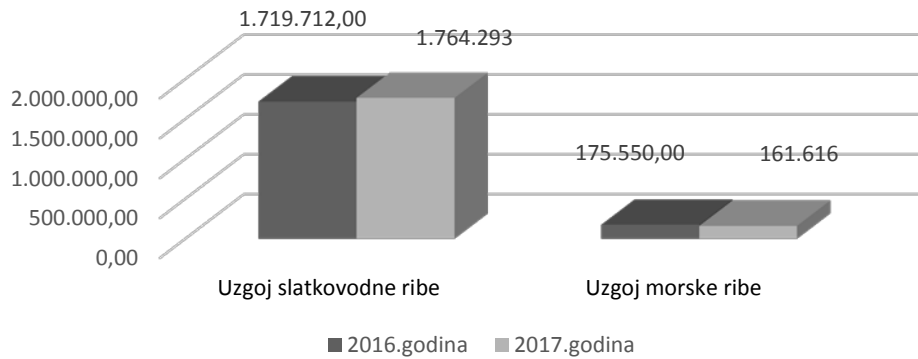
U 2017. godini efekti poticaja u svinjogojstvu bilježe veći pad; ukupan uzgoj prasadi iz domaćeg uzgoja i prasadi iz uvoza je 27.614 grla u odnosu na 40.130 grla prasadi u sustavu poticaja u 2016. godini. Efekti poticaja u ovoj proizvodnji su pretrpjeli pad usprkos činjenici da je u 2017. godini uvedena i mjera uzgoja prasadi iz uvoza.

Grafikon 50. Efekti poticaja u peradarstvu u 2016./2017. god. (kljun)

Grafikon 51. Efekti poticaja u ribarstvu u 2016./2017. god. (kg)

VI. OSTALE VRSTE NOVČANIH POTPORA

Ministarstvo je nastavilo sa praksom sufinansiranja sudjelovanja na gospodarskim manifestacijama iz oblasti poljoprivrede i prehrambene industrije, sufinansiranje premije osiguranja od mogućih šteta u poljoprivrednoj proizvodnji, sufinansiranje znanstvenih i stručnih skupova, sufinansiranje sudjelovanja na gospodarskim manifestacijama, potpora radu zadružnih saveza i udruženja poljoprivrednika na razini Federacije BiH, kao i financiranje drugih zakonskih obveza od značaja za Federaciju BiH.

S obzirom da je veliki broj poljoprivrednih proizvođača u našoj zemlji ostvario značajnu poljoprivrednu proizvodnju, a kao problem za plasman proizvoda na domaćem i inozemnom tržištu predstavlja nedostatak certifikata kojim dokazuje poštivanje određenih standarda, u Program je uvrštena i mjera sufinansiranja troškova standardizacije proizvoda/proizvodnje.

Tabela 36. Pregled poticaja po Modelu ostalih vrsta potpora, sudske presude i rješenja po žalbama u Federaciji BiH

E		Ostale vrste potpora	Planirano prema programu	Odobreno u KM
	1.1	Sufinanciranje premije osiguranja od mogućih šteta u poljoprivrednoj proizvodnji	51.477,79	51.477,79
	2.1	Sufinanciranje organiziranja stručnih skupova, kongresa, simpozija, seminara, sajмова iz oblasti poljoprivredno-prehrambenog sektora	16.323,13	16.323,13
	3.1	Sufinanciranje izlaganja na gospodarskim manifestacijama od značaja za poljoprivredni sektor	1.245,25	1.245,25
	4.1.	Sufinanciranje troškova realizacije aktivnosti zadruга	546,90	546,90
	4.2.	Sufinanciranje troškova realizacije aktivnosti udruženja		0,00
	4.3.	Sufinanciranje troškova realizacije aktivnosti saveza		0,00
	5.1.	Sufinanciranje uvođenja i certifikacija standarda u poljoprivredi i prehrambenoj industriji	12.109,50	12.109,50

		UKUPNO E	81.702,57	81.702,57
Sudske presude i rješenja po žalbama				
F		Vrsta potpore	Planirano prema Programu	Odobreno u KM
	1.	Novčane potpore - ostvareno pravo u ponovljenim postupcima provedenim po pravomoćnim sudskim presudama i pravosnažnim rješenjima donesenim u drugostepenom postupku po žalbama	892.503,40	891.736,93
		UKUPNO F	892.503,40	891.736,93
UKUPNO (A+C+E+F)			72.400.000,00	71.745.017,74

Tabela 37. Pregled poticaja po Modelu ostalih vrsta potpora po kantonima u Federaciji BiH

E		Ostale vrste potpora	BPK	K10	HNK	SK	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
	1.1	Sufinanciranje premije osiguranja od mogućih šteta u poljoprivrednoj proizvodnji	0,00	0,00	0,00	20.000,00	26.814,80	0,00	4.662,99	0,00	0,00	0,00	51.477,79
	2.1	Sufinanciranje organiziranja stručnih skupova, kongresa i.sl iz oblasti poljoprivredno-prehrambenog sektora	3.839,95	0,00	3.032,63	3.342,40	0,00	0,00	6.108,15	0,00	0,00	0,00	16.323,13
	3.1	Sufinanciranje izlaganja na gospodarskim manifestacijama	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.245,25	0,00	0,00	0,00	1.245,25
	4.1.	Sufinanciranje troškova realizacije aktivnosti zadruga	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	546,90	0,00	0,00	0,00	546,90
	4.2.	Sufinanciranje troškova realizacije aktivnosti udruženja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	4.3.	Sufinanciranje troškova realizacije aktivnosti saveza	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	5.1.	Sufinanciranje uvođenja i certifikacija standarda u poljoprivredi i prehrambenoj industriji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	12.109,50	0,00	0,00	0,00	12.109,50
		Svega E	3.839,95	0,00	3.032,63	23.342,40	26.814,80	0,00	24.672,79	0,00	0,00	0,00	81.702,57

Sudske presude i rješenja po žalbama													
F			BPK	HBK	HNK	SK	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
	1.	Novčane potpore - pravo u ponovljenim postupcima po pravomoćnim sudskim presudama i rješenjima donesenim u drugostepenom postupku po žalbama	0,00	94.676,60	121.218,82	0,00	0,00	29.642,55	95.232,84	27.779,79	296.017,93	227.168,40	891.736,93
		Svega F	0,00	94.676,60	121.218,82	0,00	0,00	29.642,55	95.232,84	27.779,79	296.017,93	227.168,40	891.736,93

VII. PREGLED UKUPNO ODOBRENIH NOVČANIH POTPORA IZ PROGRAMA U 2017. GODINI

Programom za 2017. godinu planirana su novčana sredstva za poticaje poljoprivredi u iznosu od 65.700.000 KM („Službene novine Federacije BiH“, broj 24/17), a izmjenom i dopunom programa, u cilju izmirenja obveza iz ranijeg perioda povećan je planirani iznos na 72.400.000 KM („Službene novine Federacije BiH“, broj 97/17). Novčane potpore su realizirane u iznosu od 71.745.018, odnosno 99,1% od planiranih sredstava.

Tablica br.6: Struktura odobrenih novčanih potpora u 2017.g.

Odobrene potpore za 2017.g.	Iznos	Udio %
Biljna proizvodnja	10.944.039,54	15,25%
Animalna proizvodnja	59.827.538,70	83,39%
Ostale novčane potpore	81.702,57	0,11%
Ponovljeni postupci po žalbama i sudskim presudama	891.736,93	1,24%
UKUPNO	71.745.017,74	100,00%

VIII. KONTROLE NOVČANIH POTPORA U 2017. GODINI

Ministarstvo je poduzimalo mjere, koje su u njegovoj nadležnosti, kako bi se osigurao nadzor i kontrola namjenskog utroška sredstava za potpore. Ministarstvo je usko surađivalo sa Federalnom upravom za inspekcijske poslove (FUZIP), te je dostavljalo inspekciji spiskove za kontrole.

U 2017. godini intenziviran je broj kontrola od strane nadležnih kantonalnih uprava za inspekcijske poslove, Federalne uprave za inspekcijske poslove kao i Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

U 2017. godini vršena je kontrola po zahtjevima FMPVŠ prema FUZIP; FUZIP je izvršila kontrolu kod 694 klijenata, od čega je stanje uredno kod 477 klijenata, za 214 klijenata su konstatirane nepravilnosti, a kod tri klijenta je konstatirano da trebaju izvršiti povrat sredstava.

Po zahtjevima FMPVŠ-a izvršena je kontrola po prijavama animalne proizvodnje po različitim uzgojima ukupno 875 kontrola od strane kantonalne inspekcije, od čega je 21 klijent odustao od toga ili grla nisu zatečena na licu mjesta.

Timovi za kontrolu FMPVŠ izvršili su kontrolu 16 zahtjeva za novčane potpore, te su konstatirana tri zahtjeva sa nepravilnostima.

Nerealizirani zahtjevi u iznosu od 2.698.060,41 KM nad kojima se vrši inspekcijski nadzor od strane FUZIP-a i dodatne administrativne kontrole Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, a koji ispune zakonske i podzakonske propise realizirat će se kroz Program novčanih potpora za 2018. godinu.

Nerealizirani zahtjevi iz prethodnih perioda koji ispunjavaju zakonske i podzakonske propise predviđeni su Odlukom o usvajanju Programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele „Subvencija privatnim poduzećima i poduzetnicima – izmirenje obveza iz ranijeg razdoblja“ utvrđenih Proračunom Federacije Bosne i Hercegovine za 2018.godinu („Službene novine FBiH“, broj 21/18) u ukupnom iznosu od 11.500.000,00 KM.

IX. REGISTAR POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA I REGISTAR KLIJENATA

U Registru poljoprivrednih gospodarstava (RPG) i Registru klijenata (RK) Federacije Bosne i Hercegovine do 07.12.2017. godine ukupno je bilo registrirano 74.073 poljoprivrednih gospodarstava.

Od ukupnog broja registriranih poljoprivrednih gospodarstva (74.073) registrirano je 70.758 porodičnih poljoprivrednih gospodarstava i 3.315 pravnih subjekata i obrta.

Ukupno je evidentirano 135.274 članova u obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima i 20.853 zaposlenih u pravnim subjektima i obrtima.

U periodu od 01.01.2017.g. do 31.12.2017.g. u Registru poljoprivrednih gospodarstava i klijenata Federacije BiH registrirano je 354 novo gospodarstvo sa statusom obrtnika i 66 novih gospodarstava sa statusom gospodarskog društva.

Ograničenje poticaja za fizičke osobe do 6000 KM u toku godine potaknulo je preregistraciju porodičnih gospodarstava u obrte i druge pravne subjekte.

Kroz nova gospodarska društva i obrtnike u navedenom razdoblju zabilježeno je povećanje broja zaposlenih u sektoru poljoprivrede (kroz obrte i gospodarska društva) za 1980 novoupisanih.

Ukupna površina obradivog poljoprivrednog zemljišta evidentirana u Registru poljoprivrednih gospodarstava i klijenata u Federaciji iz RPG i RK iznosi 109.267,43 ha.

Registracija poljoprivrednih gospodarstava i klijenata, te ažuriranje podataka za poljoprivredna gospodarstva provodi se u 79 općina u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Tabela 45. Pregled upisanih klijenata u RPG i RK po kantonima u 2017. godini

Sjedište gospodarstva	Zbirni podaci o registrima					
	Kantoni	Ukupno PG	Ukupna površina PG [ha]	OPG/PPG	PG pravni subjekti	Broj članova na PPG/OPG
Bosansko-podrinjski kanton	1418	1734	1267	151	2484	189
Hercegovačko-neretvanski kanton	4522	9193	4344	178	9419	2276
Kanton 10	3255	14556	3036	219	6251	519
Kanton Sarajevo	4240	4469	3865	375	7060	2774
Posavski kanton	2349	9393	2233	116	3703	361
Srednjobosanski kanton	12188	10160	11867	321	23019	4146
Tuzlanski kanton	16442	20356	15807	635	27240	6191
Unsko-Sanski kanton	11779	23495	11177	602	24884	1085
Zapadno-hercegovački kanton	2858	3156	2735	123	5753	1008
Zeničko-dobojski kanton	15022	12750	14427	595	25461	2304
FBiH	74073	109267	70758	3315	135274	20853

X. PREPORUKE

1. Izdvojiti veća proračunska sredstva za poljoprivredu i prehrambenu industriju sukladno članku 3. stavak (2) Zakona o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službene novine Federacije BiH“, broj 42/10) u iznosu od 3-6% ukupnih prihoda i primanja Proračuna Federacije BiH, kao i sukladno Srednjoročnoj strategiji razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji Bosne i Hercegovine za razdoblje 2015.-2019.god. (Odluka Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine broj: 01,02-24-1-780/15 od 08.06. 2015. godine).
2. U okviru rebalansa Proračuna Federacije Bosne i Hercegovine u 2018. godini ili na drugi način osigurati dodatna sredstva za isplatu svih nerealiziranih zahtjeva Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva prema klijentima iz prethodnog perioda.
3. Osigurati sve potrebne preduvjete za provođenje uzgojno-seleksijskog rada u Federaciji Bosne i Hercegovine kroz žurnu uspostavu Informacijskog sustava za praćenje uzgoja svih vrsta uzgojno vrijednih životinja u Federaciji BiH (nabava softvera, potrebne opreme i jačanje administrativnih kapaciteta u ovoj oblasti, kako na razini Federacije BiH tako i na razini kantona).
4. Potrebno je da Vlada Federacije BiH omogući upošljavanje novih službenika u Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ili omogući internim premještanjem u okviru organa državne službe veću i bolju kadrovsku popunjenost u cilju ispunjavanja obveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP-a) i drugih redovnih obveza Ministarstva (izrada propisa, obrada zahtjeva novčanih potpora, jačanje interne revizije i kontrole novčanih potpora na terenu, bolje informatičko uvezivanje i praćenje poslova iz nadležnosti Ministarstva i sl.).
5. Osigurati sredstva u Proračunu Federacije BiH za intervencije na tržištu u slučaju prirodnih i drugih nesreća (poplave, suše, grad i sl.).
6. Nastaviti sa aktivnostima koje se odnose na korištenje poljoprivrednog zemljišta, a na temelju zaključka vezano za promet, korištenje, raspolaganje i zaštitu državnog poljoprivrednog zemljišta kao jednog od najvećeg prirodnog bogatstva i dobra od općeg interesa za Federaciju BiH.
7. Stavljanje u funkciju nekorištenog poljoprivrednog zemljišta u cilju povećanja poljoprivredne proizvodnje i povećanja zaposlenosti, te uspostava i vođenje informacijskog sustava o poljoprivrednom zemljištu u cilju njegove zaštite.
8. Zadužiti kantonalna ministarstva nadležna za poslove poljoprivrede da u okviru svoje nadležnosti iniciraju donošenje karti uporabne vrijednosti i programa gospodarenja državnim poljoprivrednim zemljištem za sve one općine koje to još uvijek nisu učinile.

9. U cilju podizanja konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača u Federaciji BiH potrebno je da Vlada Federacije BiH osigura jednostavniji pristup kreditima za poljoprivrednike i poduzetnike, pogotovo one iz ruralnog područja, s posebnim osvrtom na Razvojnu banku Federacije BiH.
10. Ubrzati donošenje zakonskih i podzakonskih propisa, te izmjena i dopuna postojeće zakonske regulative od strane Vlade i Parlamenta Federacije BiH, što bi doprinijelo bržoj realizaciji poljoprivredne politike i stvaranju povoljnijeg ambijenta za razvoj poljoprivredne proizvodnje u Federaciji BiH.
11. Inicirati aktivniju ulogu Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine na realizaciji aktivnosti iz njihove nadležnosti, i to: izrada i usvajanje Zakona o hrani, Zakona o veterinarstvu, Zakona o izmjenama zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju, Zakona o vinu, Zakona o organskoj poljoprivrednoj proizvodnji, unapređenje poljoprivredne statistike i informacijskog sustava (uspostavu dijelova budućeg IACS sustava u BiH uspostavom Sustava računovodstva na farmama (FADN), Informacijskog sustava o zemljišnim parcelama (LPIS) i Poljoprivrednog tržišnog informativnog sustava (PTIS) sa centralnom reprodukcijom podataka na državnoj razini), usklađivanje sustava zemljišnih registara i unapređenje procesa upravljanja zemljištem, pokrenuti potrebne aktivnosti oko provođenja poljoprivrednog popisa u BiH radi dobivanja preciznog uvida u stanje poljoprivrede u BiH; uspostavljanje operativne strukture za korištenje predpristupnih fondova EU i dr.

Sarajevo, 08.05.2018.godine